

Martin Berasategi: "Donostiako jatetxe umil eta merkeenetik nator"

Euskal Herriko Asteakaria

ARGIA

01873
9 778402 739093

URRIKO
larrun

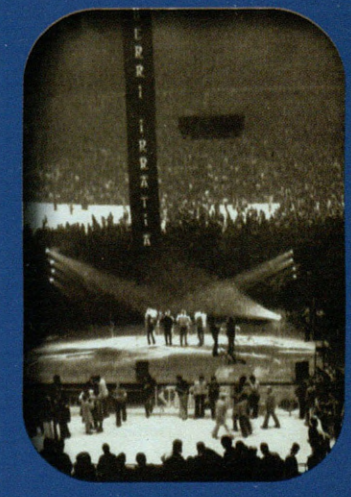
Antton
ARANBURU

Joxe Ramon
ETXEBARRIA

Elixabete
GARMENDIA

**1970
1979**

**Euskal
Kulturan**

Alex de la Iglesia:
"Acción Mutante duela gutxi ikusi dut eta oso txarra iruditu zait"

TXITXARDIN BELTXA

Oria Etorbidea, 12

☎ 37 03 04

20160 Lasarte-Oria

Diseinua: antza S.A.L.

ALBERTO ELOSEGI

■ **Enric Marin: "Espainiako Estatuan inboluzio demokratikoa ematen ari da"** 9

DANI BLANCO

■ **Globalizazioa eta landa garapena aurrez aurre** 14

ALBERTO ELOSEGI

■ **Iparraldeko sei pilotarik bai Euskal Selektzioari** 20

DANI BLANCO

■ **Emakumea larrugorritan** 40

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis. <i>Asisko Urmeneta</i>	4
Oihartzunak	5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa	6
Elkarrizketa: Enric Marin. <i>Mikel Asurmendi</i>	9

MUNDUA

Aragoiko erresuma zaharrean konfederazio haize mehe bat. <i>Pello Zubiria</i>	12
---	----

EKONOMIA

Globalizazioa eta landa garapena aurrez aurre. <i>Daniel Udalaiz</i>	14
--	----

EUSKARA

Hizkuntzaren melodia dantzan. <i>Lore Agirrezabal</i>	18
---	----

GIZARTEA

Iparraldeko sei pilotarik bai Euskal Selektzioari. <i>Mikel Asurmendi</i>	20
Elkarrizketa: Martin Berasategi. <i>Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre</i>	24

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	32
Elkarrizketa: Alex de la Iglesia. <i>Jon Garaño</i>	35
Emakumea larrugorritan. <i>Ainara Gurrutxaga</i>	40
Orain Dela 30 Urte. <i>Pilar Iparragirre</i>	43

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak	46
Agenda	49
Bizia	50
Ihesi	51
Denbora-pasak	55

IRITZIAK

Politika: <i>Xabier Gurrutxaga</i>	8
Kultura: <i>Angel Amigo</i>	34
Azkena: <i>Elixabete Garmendia</i>	58

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argitarapen honen edizioak laguntzaile.

kutxa
zuri esker
gracias a ti

gizarte ekintza
obra social

KORSIKAR
PRESOAK
KORSIKARAT
ERAMATEKO
PLANAK
UKAN DUEN
ARRAKASTAZ
JABETURIK...

... EUSKAL
PRESOAK ERE,
KORSIKARAT
HURBILTZEA
DELIBERATZEN
ARI
GIRA...

ACSIOK

Jabetza: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
Lehendakaria: Joxe Mari Irazusta.
Zuzendaria: Xabier Letona.
Zuzendaritzaren Albokoa: Pello Zubiria.
Idazkaritza Teknikoa: Ixabel Bereziartua.
Produktzioa: Berdaitz Goia.
Erredakzioa: Mikel Asurmendi, Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Iureta, Izaskun Jauregi.
Sustapena: Kike Amonarriz.
Argitalpenak: Bego Zuza.
Harpidetza: Edurne Urruzmendi.
Bezeroen harrera: Olatz Korta.
Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña Soraluze.
Administrazioa: Marijo Aiertza, Mari Karmen Loiarde.
Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak: 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48 (komertziala).

IPARRALDEA: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tel.: 559 47 60 00. Faxa: 559 47 60 01.

NAFARROA: Gazteluko Plaza 44, 3. eskuina. 31001 Iruñea. Tel.: 948 22 22 85.

POSTA ELEKTRONIKOA:
Erredakzioa: kazeta@argia.com
Komertziala: komertzial@argia.com
INTERNETEN:

www.argia.com

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P. Koop. Elk.

Urtebeteko harpidetza:

Hego Euskal Herria	104 euro
Ipar Euskal Herria	126 euro
Espainia	104 euro
Beste atzerriak	133 euro
Airez	208 euro

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
Ametzagaina Taldeko partaidea da

1871 zenbakiko ikatzaz

2002ko urriaren 13ko Argia Astekaria-ren 1871. zenbakian, Pausoka Ekoiztetxe-tik igorritako prentsa ohar baten berri ematen zenuten.

Ohar honen bitartez, barkamena eskatu nahi dizuegu Argiako erredakzio taldeari bai bere irakurle goari gure aldetik eginiko akatsarengatik, izan ere eta azken orduko arazoak medio, prentsa oharra gaztelaraz eta akats nabarmen batekin bidali baikenuen.

Pausokaren produktu askok euskararekiko konpromezua hartua dute eta horien artean aurkitzen da Goenkale

telesaila. Pausoka-ko interneteko departamenduak ere bere aldetik eta sareari dagokionez, erronka horri eutsi dio eta Goenkaleko webguneaz gain, Ikusgela telebista saioaren webgunea topa dezakezue www.ikusgela.com helbidean.

Horrela izanda, Argiako lantaldeari gure gonbitea luzatzen diogu gure instalazioetara gerturatu eta atera berri ditugun bi euskara hutsezko webguneen inguruan egiten dugun lana ikus dezazuen.

Berriz ere barkamenak eskatuz, jaso agur bero bat.

Amaia Agirregabiria
Pausoka Networks

■ Ares, Kubako "Juventud Rebelde" egunkarian

Hiruko Txikian

EZ DA BERRIA

Ez da lehenengoa. Ez eta bakarra. Ezagutu dugu koadrilan ere, asma-zio izugarriak egiten zituen lagunik. Harenak entzuten makina bat disimuluzko saio eginga dugu zein aurpegikera jarri asmatu ezinik. Hamaika aldiz orduak eman ditugu harenak interpretatu ezinean, Lain-gen antipsikiatria manuala eta guzti. Haren fantasiatzko burutazioak ulertu ezinean, "hau zeharo jota zegok" formularekin amaitu izan genituen gureak. Denboraz konprenitu genuen burutik eri zegoena ez zebilela gezurretan, eta haren ahoak botatako dena bere buruan zebilkiena zela. Bere buruaz beste egin zuenean, garaiz aski lagundu ez izanaren karga utzi zigun. Non-

bait ingurua ez izorratzea xede, bere buruari egin zion min eta bakea. Eta gure lagun-minen zerrendan du bere izena zizelkatua. Garbiketa etnikoa egozten diguna ez da eria. Bere asmazioz izorratu nahi gaituena, ez da eskizofreniaren mota bateren pekoa, laguntza psikiatrikoa behar duena. Hau, propio gaiztakeriaz dabilena dugu. Gizarte euskaldunaren aurkako garbiketa teknikoak gauzatu nahi lukeen hori, gaiztoa da. Arriskutsua oso, bere buruaz besteak zantpatzeko pronto. Eta gaizkile horren anparoan garbiketa teknikoaren etekinaz hornitzeko itxaropenaz bizi direnak, hobendunak. Gaiztoak, ez eriak ●

◆ **JOXE MARI OSTOLAZA**

T E R M O

TXANPONA

TARTAREN
BANAKETA

"Tarta gero eta handiago da, baina gero eta okerrago banatzen da". Hori da EAEn azken urteetan sortutako aberastasunaren banaketaren inguruan ELAk egin duen txostenaren izenburua, Nafarroako datu ofizialen faltan. Sortu den aberastasunaren barnean soldatapekoen ordainsariaren partehartzea murriztu egin dela jakinarazi du sindikatu abertzaleak, bere pisua 1993-2001 artean gertatu zen hazkunde ekonomikoan %5,6 jaitsi baitzen, ustiapenen soberakin gordina 3,4 gehitu zen artean. Epe horretan errentaren banaketa oso desberdina izan da; izan ere, enpresen mozkinaren igoera pertsonalaren kostu osoarena baino askoz handiagoa izan da, enplegu tasa igo egin den arren. Beraz, enpresaburuena, kapitala eta enpresen errenta biltzen dituen, izan da onura gehien izan duen taldea. Alor publikoari dagokionean, gastu sozialean (gizarte babesa, osasuna eta hezkuntza) murrizketa izan da eta horrek batezbesteko europarretik urruntzen gaitu eta gainera Ibarretxe lehendakariaren propagandarekin kontraesanean dago. Ondorioz, bai hitzarmenetan bai enpresatan soldata eta gizarte hobekuntzak lortzeko imotasunez negoziatzea izango da sindikatuen zeregina eta baita administrazio publikoari konpromiso sozial handiagoa eskatzea. Tarta guztiona baita! ●

◆ DANIEL UDALAITZ

GARZON ETA ELEBERRIAK

BALTASAR Garzonen azken autoak intentsitate apaleko garbiketa etnikoa bizkarreratzen die "Batasuna eta bere inguruneari". Abertzale ez direnak Euskal Herritik ateratzera behartzea eta horrela balizko autodeterminazio erreferendum bat irabaztea litzateke garbiketa etniko honen helburua. Autoa eleberri klabea idatzita badirudi ere, eta PP eta PSOEk izan ezik hala

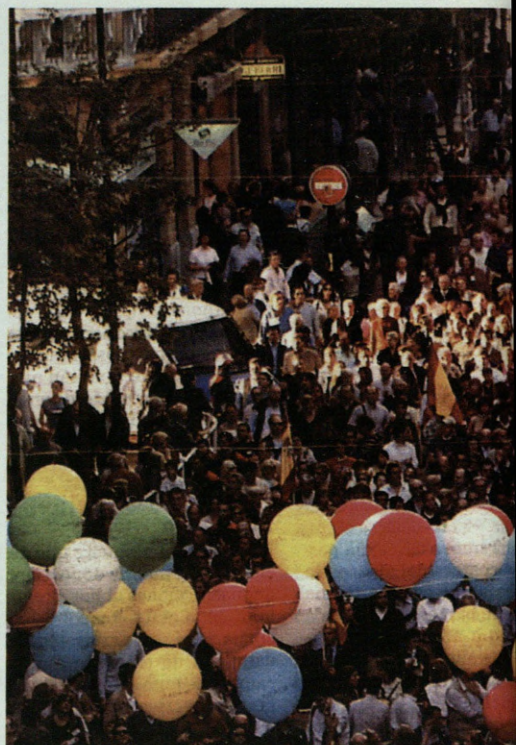
baloratu dute gainerako euskal alderdiek, bistan da helburu sakonak dituela. Batasuna erasotzeaz gain, abertzaleek buruan izan ditzaizketen erreferendum asmoei gaurdanik erasotzen die, legitimitate demokratikoa kendu nahian.

BATASUNA LEGEZ KANPO
UZTEAREN AURKA

AURRERA jarraitzen dute Batasuna legez kanpo uztearen aurkako mobilizazioek. Iruñea, Gasteiz eta Baionan izan dira azken mobilizazio garrantzitsuak. Bakoitza bere ezaugarriekin bilakatu bada ere, guztietan izan da aniztasun maila zabala, Iruñekoan bereziki. Oraindik,

■ 19an Iruñean egin zen manifestazioa.

dena den, kale agerraldietan behintzat, ez da iragan ekainaren 15eko Bilbokoa moduko bilkura zabalik lortu.

EA-REN KOALIZIOAK

ARALAR eta EAJren arteko hautua egitea erabaki du EAK, datozen udal eta foru hauteskundeetan beste norbaitekin koaliziorik eratu behar badu behintzat. Ez da behin ere erabaki erraza izaten, besteak beste, EAKo zenbait sektorek EAJra hurbiltzeko presio egiten duelako eta egungo EAren zuzendaritza hurbiltze horrek dituen arriskuez ohartzen delako. EAren ustez, EAJ posizio subiranozaleagoetara etorri bada, hori berak egindako presioari esker izan da neurri batean eta, aurrerantzean ere, zeregin horretan aritu nahi du.

B A H E A

• Gloria Rekarte, Oskar Bizkai eta Imanol Haranburu preso ohiak "Euskaldunon Egunkaria"n Bautista Barandalla euskal presoari buruz: "Horregatik, bere gaixotasuna beste hainbaten modukoa izan ordez, Sanz jaunak trabarik gabe adierazi zuen «kartzelan usteltze» hori bide laburrenetik erdietsi ahal izateko presondegi-politikaren baliabide bilakatu zen. Horregatik ez zuen izan ez kontsultarik, ez kontrolrik, ez azterketarik, ez behar zuen medikuen jarraipenik ere. Bi urte geroago horregatik larriagotu zen hain nabarmen

BELDUR FISIKOA, BELDUR POLITIKOA

Ez da zalantzarik PP eta PSOEko zinegotziek edota Aski da! plataforma eta gisako erakunde batzuetako kideek badutela beldurra izateko arrazoirik. ETak profil horretako jende ugariaren aurka jo du eta horren aurrean beldurra izatea humanoena da. Donostian, hilaren 19an egin zen manifestazio jendetsuaren helburua, ordea, mehatxatutako jende horri babesa ematea baino haratago doa. Konstituzioa eta Estatutuaren defentsaz gain, euskal abertzaletasunaren aurkako mezua agerikoa zen. Askoren beldur fisikoaz gain, bultzagileen beldurrik handiena, etorkizun hurbil batean politikoki gaur egun dituzten abantailak galtzea izan daiteke.

KOOPERATIBAK ETA EUSKARA

ERABILERAREN indartzea eta lan munduan egin beharreko ezinbesteko urratsak izango dira datozen urteotan euskararen garapenean egin beharko diren ahalegin garrantzitsuenetakoak. Esparru horietan ari dira talde eta enpresa desberdinak, horien artean Emun kooperatiba, azken bizpahiru urteetan Arrasateko kooperatiben magalean biziki hazi dena. Hilaren 17an 800dik gora pertsona -gehienak kooperatibistak- bildu zituzten Emunek eta Lankik (Lankidetzaren Ikertegia) Arrasateko Amaia antzokian "Kooperatibak eta euskara" liburu aurkezpenean. Aurkezpen huts bat baino gehiago izan zen, ordea, eta kanpotik hurbildutakoek lan talde baten sinesmena, ahalmena eta trinkotze maila ere ikusi ahal izan zuten.

TORTURA SALAKETAK BERRIZ

KURTSO berri honetan Guardia Zibilak atxilotu dituen gazte askok salatu ditu torturak. Hor dira, esate baterako, Miren Azkarate, Alberto Gonzalez, eta Hodei Egañaren testigantza ikaragarriak. Komunikabide gutxi batzuen aipamenagatik izan ezean, aldiz, Espainian tortura esistitzen ez den arazoa dela pentsa zitekeen. Agintari eta alderdi ia guztien hitzetan, halaber, ETA edota kale borrokaren biolentzia hortzetik hortzera dabilen bitartean, tortura eta tratatu txarren errealitate hori biolentzia guztien aurkako jarreraren ezkututzen da, aipamen zehatzak eta erantzukizunak saihestuz. Ohikoa den zerbait gauetik egunera ezabatu nahi izatea ez da samurra izango, baina gutxienez gizarteak zer dagoen jakin behar du.

■ J. Urrutikoetxea.

IZPIAK

Josu Urrutikoetxea Sozialista Abertzalea Taldeko parlamentariak Espainiako Auzitegi Gorenean deklaratu beharko du azaroaren 6an. Juan Ramon Soriano epaileak erabaki beharko du ea Urrutikoetxea, ustez ETako buruzagia zenean, 1987an Zaragozako Guardia Zibilaren aurkako atentatua egiteko aginduekin harremana izan ote zuen.

Pedro Arriola Jose Maria Aznarren aholkulariari bere bulegotik agiritz betetako maleta baten lapurretaren gertaerak iruzkin ugari izan ditu Espainiako prentsan. Zurrumurruen artean, maleta horrek Cesideko Perote koronel ohiaren maletarekin gero eta antza handiagoa duela irakur liteke. Arriola, Celia Villalobos Osasun ministro ohiaren senarra ere bada.

Juan Cruz Alli izango da datorren urteko foru hauteskundeetan CDNk Nafarroako Gobernuaren lehendakari izateko aukeratu duen hautagaia. Iruñeko alkategaia Luis Ibero izango da.

■ Juan Cruz Alli.

haren gaixotasuna eta nagusitu ziren oinazeak, etengabeko beherako eta odoljarioak. Hilabeteak eman zituen beti ukatu zioten medikuen kontsulta baten eske. Kurioski, kartzelako medikuak hartzeko agindu zion botika bakarra gaixotasunari aurre egiteko kontraindikatu dago. Azkenean, martxoan, egoera larrian ospitaleratu behar izan zuten. Zaragozako Miguel Servet ospitaleko medikuen txostenaren arabera, zortzi hilabete lehenago hasi zen eboluzio-prozesua. Denbora tarte luzeegia ezin tratamenduk, bortitzenak ere, eraginik izan zezan, eta heste lodia osorik erauzi behar izan zioten".

Etorkizuna ikuskizun

Hauts ugari harrotu ditu hemen eta Espainian Ibarretzek plazaratu duen proposamen politikoak. Lehendakariaren iritziz proposamenak, besteak beste, bi helburu nagusi ditu: bata, euskaldunon arteko elkarbizitza eredu juridiko-politiko berri baten inguruan gorpuztea. Bestea, geure artean lorturiko adostasun hori Estatuari eskaintzea itun gisara. Bigarren helburu honen arabera Euskadi eta Estatuaren arteko harremanak eredu libreago eta orekatuago baten bidez finkaturik geldituko lirateke. Lehendakariak adierazi du baita ere prozesuaren amaieran, Estatuko ordezkariekin adostasunik ez balego ere, proposamenaren inguruan zehaztuko den proiektua Autonomi Erkidegoko euskal herritarrei eskainiko zaiela kontsulta gisara, beren borondatea azal dezaten.

ORAIN arte ezagutzera eman diren erantzunak eta balorazioak kontuan izanik, lehendakariak oso zail dauka bere proposamenaren inguruan adostasun politiko zabala lortzea. Badirudi EAJ-PNV, EA eta IU-EBtik at, beste babes politikorik ez duela izango. Ikusi besterik ez dago, alde batetik, popularrak eta sozialistek nola hartu duten proposamena eta, bestetik, zein izan den Batasuneko ordezkariak erakutsi duten jarrera. Erantzunen eta jarreraren multzo hori erreparatzen badiogu gauza batetaz ohartuko gara: Ibarretxeren egitasmoak batzuentzat onartezinezko gehiegieria suposatzen duen bezala, beste muturrekoentzat amarru berri bat besterik ez da. Adostasun maila handitzeko lanetan hasita, begi bistako gauza da aldi berean ezingo duela bi muturretako eskakizunei jaramonik egin, zeren gauzak dauden bezala hori ez baita posible.

Beraz, proposamenaren babes politikoa handitzekotan jeltzaleek erabaki egin beharko lukete norengana jo babes bila, eta aukera horren arriskuak eta abantailak alde aurretik kalkulatu. Adibide modura jo dezagun kontsentsu lanak sozialistekin egitea erabakitzen dutela jeltzaleek. Saio horrek, ziur aski, Ezker Batuaren oniritzia izango luke, baina baita EAren haserre bortitza ere. Bestalde, ETak indarkeriarekin jarraitzen duen bitartean eta Batasunak fenomeno horrekiko gaur arte erakutsi duen menpekotasunak indarrean dirauen bitartean, garbi dago ez dagoela aukera txikienik ere Ibarretzek ezker abertzale horrekin zerbait adostu ahal izateko. Ez behintzat, modu batera edo bestera, prozesu honen baitan

ETAren amaiera erabakia ziurtatzen ez bazaio. Ezker abertzaleak berme hori lortuko balu, beste oilar batek egingo lioke kukurruku.

MUNDU politikoa gauzak dauden bezala ikusita, Ibarretzek jakin badaki egindako proposamenaren inguruan gaur ez dela posible talde politiko anitzetako akordiorik lortzea. Eta euskal talde politikoen arteko itunik ez bada posible momentu honetan, zertarako egin du, hala ere, proposamena? Galdera horri erantzuteak Ibarretxeren ekimena beste ikuspuntu batetik aztertzea garamatza. Nire ustez, hamaika arrazoi medio direla, gaur ez dago gutxienezko baldintza politiko

egokirik aurkeztutako proposamena modu serio eta eraginkorrean eztabaidatzeko. Politikagintzaren esparruan, talde politikoen inertzia eta mugak direla eta, oztopoak eta frenuak ikaragarriak dira. Gainera konbentziturik nago oztopo eta muga horiek gizartean daudenak baino askoz ere handiagoak direla. Herritarrak amaiera gabeko konfrontazioarekin asperturik, nekaturik eta nazkaturik daude. Jende arruntak, boto emaileak alegia, normala den bezala bestalde, konponbideak nahi ditu. Ez du nahi korapiloa oraindik korapilogo bihur dadin. Herritar arrunt hauek ez diete Ibarretxeren asmoari talde politikoei ikusten dizkieten eragozpen gaindiezinak ikusten. Ibarretzek jakin badaki bere aktiborik nagusia gizartean dagoela eta indar hori erabili nahi du politika ofizialaren munduan dauden harritzarrak bide erditik kentzeko. Hau da, beste modu batera esanda, gaurko gehiengo minoritarioa gehiengo absolutu bilakatu nahi du, bere egitasmoaren

Xabier Gurrutxaga
Abokatu

“Gaur ez dago gutxienezko baldintza politiko egokirik aurkeztutako proposamena modu eraginkorrean debatzeko. Politikagintzaren esparruan, talde politikoen inertzia eta mugak direla eta, oztopoak ikaragarriak dira”

ren etorkizuna mutur politikoetan dauden taldeen esku ez dadin gelditu. Izan ere, irakurleak jakingo duen bezala, aurkezturiko proiektuak Eusko Legebiltzarrean aurrera urrats seguruak eman ahal izateko gehiengo absolutu hori ezinbestekoa zaio. Udal hauteskundeetan jeltzaleek susto handirik ez badute hartzen behintzat, ziur egon hurrengo hauteskunde autonomikoak guztiz plebisitarioak izango direla: Ibarretxeren egitasmoari bai ala ez. Eta eszenatoki horretan Ibarretzek bere buruarengan eta herritarrengan konfiantza handia du. Apustua ongi aterako balitzaio, dudarik ez izan politika munduko frenu eta traba asko arinduko liratekeela. Eta apustua oker aterako balitz? ●

ALBERTO ELOSIGI

E N R I C M A R I N

Enric Marin Bartzelonako Unibertsitate Autonomoan irakaslea da, komunikazio zientzietan doktorea. Udalbiltzak aurkezturiko Eskubideen Karta ekimenaren zioz izan da Euskal Herrian. Adierazpen eskubideez aritu gara, eta irakasle eta analista gisa ere mintzatu zaigu.

“ESPAINIAKO ESTATUAN INBOLUZIO DEMOKRATIKOA EMATEN ARI DA”

ALBERTO ELOSEGI

■ “Euskal Herria, Katalunia eta Galizian, kontratuak eztabaidatzeko garaian gaude berriz ere, eta horietan eskubide kolektiboak birnegoziatu beharko dira”.

Enric Marin Otto Bartzelonan jaioa da, 1955ean. Curriculum akademiko oparoa osatua du eta ugari dira komunikazioaren gainean idatzi dituen liburuak. Hamaika dira kazetaritzaren alorrean burutu dituen kongresuak. Hitz gutxitan: komunikazioaren aditu batekin mintzatu gara.

Adierazpen eskubideak historia modernoan aipatuz hasi dugu solasaldia, adierazpen eskubidearen ikuspegi kontzeptuala argitu digu lehenbizi: “Adierazpen eskubidea demokraziaren aldeko borrokan sortu zen, monarkia absolutuaren despotismoaren aurkako borrokari lotua. Bere hasieran, burges edukia zuen batez ere, eta XIX. mendean eta XX. mendearen lehen aldean bereziki, burges izaera hori inpresiorako -liburuak tarte-ko- askatasuna helburuz garatu zen prentsa askatasunerako helburuz baino”.

XIX. mendean zehar errebindikazio honek eduki zabalago bat hartu zuen eta nazio-estatuaren demokraziaren kontzeptuari lotu zen. Nazioaren eta hiritarren inguruan garatzen hasi zen orduan. Eskubideen subjektu historikoak hiritarrak edo nazioak dira harrezkero, nazioa betiere estatu bezala ulerturik: “*Egungo teoria liberalaren arabera -iparramerikarren zentzuan edo zentzu aurrerakoietan ulerturik-, demokraziaren garapenak subjektuen disfuntzioa dela zio huts egiten du. Gaur egun, eskubideen subjektua birdefinitzeko eztabaidatzen ari da, eskubide kolektiboaren beste subjektuak ez baitira historikoki definituak izan; komunitate historikoak ez dira aintzakotzat hartuak izan, kasu*”.

Enric Marinen ustez, puntu hau ez da egungo demokraziaren disfuntzio bakarra, baina bai gakoetako bat.

■ Zein da egungo demokrazia honetan kazetaritzak jokatzeko duen rola?

Kazetaritzaren une zail eta gaiztoenak gerra garaian ematen dira betiere. Kazetaritza hazi egiten da, eta paradoxikoki, bere narrazio moldetan, zabalkuntzan eta adierazpen askatasunari dagokionean galdu egiten du. Espainiako Estatuaren botereek kazetariak estatu arrazoiaren eledunak bezala hartzen edo jotzen dituzte.

■ Zure hitzaldian adierazpen eskubideak landu dituzu. Zein da beren egoera Espainiako Estatuan?

Ez gara aldaketa garaian bizi, garai aldaketan baizik, eta hori hainbat aspektuetan agertzen da. Aldaketa honek informazioaren kudeaketarekin zer ikusia du eta orain arte funtzionatu duten parametro asko zaharkitze fasean sartu dira. Adibidez, eskubide kolektiboaren kasuan, nazio-estatuaren krisia oso azpimarragarria da. Eta ez bakarrik Espainiako Estatuan eta zehazkiago Euskal Herriaren edo Kataluniaren auziak daudelako. Auzi hauek ziklo politiko baten amaierarekin batera etorri dira, badirudi trantsizioaren bulkadak berea eman duela eta beste aukera bat zabalduko dela. Dirudenez, Euskal Herria, Katalunia eta Galizian estatuarekiko kontratuak eztabaidatzeko garaian gaude berriz ere, eta horietan eskubide kolektiboak birnegoziatu beharko dira.

□ “Estatuko botereek iritzi publikoa buztina bezalakoa dela uste dute, baldin eta hedabideak kontrolatzen badituzte, iritzi publikoa beren erara molda dezaketela”

■ Teknologiaren aroa

“Irakasle magistralkaren klaseak zentzua galdu du”

Teknologiek informatzeko moduak aldatu dituzte. Iru-
diak zer ekarri du informa-
zioaren sinesgarritasunean?

Lehen-lehenik, oso inportantea da aldaketa karakterizatzea. Hau da, bizitzan ari garen aldaketa historikoa da, laborantzaren eta industriaren iraultza bezain handia, erradikala eta inportantea. Aldaketa hau bizitza sozialaren hainbat alderditan ageri da, eta hauetan guztietan badago ezaugarri komun bat: berrikuntza hauek ez dute alde baikor bat eta beste ezkor bat, bi aldeak dituzte. Alde baikorrak jendearen funtzioak, bizi egoerak eta demokraziaren kalitatea hobetzea ekar ditzake, baina hori guztia, teknologiaz egiten den erabilpenaren menpe dago, berauetan sozialki parte hartzen den arabera.

■ Nola dakusazu erabilpen hau?

Hedabideen kasuan paradoxa izugarri bat dago: informazioaren teknologia digitalek gero eta kalitate handiago batez ekoizten dute, eta gero eta prezio apalagoan. Egundo ikusi ez dugun kontzentrazio prozesu global eta internazional bat bizitzen ari gara, monopolio eta multinazional handiak sortzen ari dira. Ordea, paradoxikoki, hau guztia honela izanagatik, zabal-tzen ari diren aukerek berebiziko aukera demokratikoak ekar ditzakete.

■ Adibidez?

Bakar bat agertu aldera: irakasle lanbidea krisian dago. Orain arte, irakasleak agintarien modura espre-satu gara informazioaren monopo-lia gendelako. Klasean apunteak diktatu izan ditugu. Orain, aldiz, nik izan dezakedan baino askozaz infor-mazio gehiago dago Interneten. Ikasleek Interneten sartu eta nik ez dudana informazioa ere ateratzea daukate. Irakasle magistralkaren kla-seak zentzua galdu du. Klase parte-hartzailea da zentzua duena, komu-nikatiboagoa, demokratikoagoa funtsean ●

■ Euskal Herrian nola ikusten duzu hedabideen rola?

Argi dago, hemengo gatazka formatu beliko batez garatzen den neurrian, pre-sioa handia dago eta izango da hedabi-deek estatu-nazioaren arrazoiarekin bat egin dezaten. Zeru honen azpian ez dago ezer berririk, horrela gertatzen da beti.

■ Kataluniatik, esaterako, nola haute-maten da hori?

Kataluniatik ikusita, oso argazki zeha-tza gelditu zaigu joan den urteko maiatza-ren hauteskundeen ondoren: estatuko hedabideek euskal gizartearen orokorrean eta Eusko Jaurlaritzan partikulariki -Ibarre-txerengan zehaztu zena- presio mediatiko izugarria eragin zuten. Hedabideek egoe-raren oso kontzepzio instrumentala edo manipulatu egin zuten, politikari autorita-rioren joera bera izan zuten. Hau da, estatu-ko botereek iritzi publikoa buztina bezala-koa dela uste dute, baldin eta hedabideak kontrolatzen badituzte iritzi publikoa beren erara moldatzen ahal dutela.

Alabaina, EAEko azken hauteskun-deetan, estatuko “brunete mediatikoak” horren basati eta neurrigabeki jokatu zue-nez, hemengo jendearen zentzu komuna-ren kontraesanetan, bada, kontrako eragi-na sorrazaziz zuen. PPK EAEn jasan zuen porrota, neurri batean, hedabideez egin zuen erabileraren ondorioa izan zen, iri-tzi publikoan eragiteko hedabideekiko daraman politikaren ondorioz.

■ Zer iritzi duzu orduan, Espainiako Estatuaren egungo demokraziaz?

Objektiboki haxe esan dezakegu: Espainiako Estatuan inboluzio demokrati-koa ematen ari da. Areago, arazo hau eus-kal nahiz katalan auzien gaineratik dago, ez du auzi hauekin hainbesteko zerikusirik -nahiz aitzakia gisa erabili dezaketen- bai-zik demokraziaren kontzepzioarekin. Espainiako eskuinak demokraziaz duen kontzepzioa dago tartean, nik uste.

■ Nola agertzen da kontzepzio hau?

Hasteko, estatuak botere banaketan zailtasun handiak ditu: botere eragilean, legegilean eta judizialean. Oso nabarmena da botere eragileak legegilearengan duen eskuhartzea, eta halaber, botere judiziala-rengan. PPK gehiengo absolutua izateak erraztu du hau guztia. Ondorioz, demokra-ziaren oinarritzko printzipioa ez da errespe-tatzen. Baina, gainera, masa komunikazio-aren gizarte moderno honetan badago beste botere bat: hedabideen boterea.

PPK hedabideen kontrol monopolista

ALBERTO ELOSIGI

■ “Helburua politika orokorra kuestio-natzea bada, horrek politika kulturala eta linguistikoa aztertzea eskatzen digu. Hots, estatu-nazionala eraikitze-ko erabili den politikaren eskemetatik kanpo pentsatzen ikasi behar dugu”.

ia osoa erdietsi du, ikusentzutezko heda-bide publikoen bidez, modu zuzen batez; eta zeharbidez, medioen pribatizazioaren bitartez. Eta hau demokraziarako meha-txu izugarria da. Izan ere, ez dago ikus-gegi ezberdinetarako aukerarik, ez dago kultura demokratiko bat sortzeko aukera-rik, finean, ez dago aniztasun politikorik.

□ “PPK hedabideen kontrol monopolista ia osoa erdietsi du, eta hau demokraziarako meha-txu izugarria da”

Espainiako paisaje demokratikoa mono-laborantzak mehatxatuta dago, ale baka-rreko ereintza landu nahi da eta kolore bakarreko paisajea islatu.

■ Tokian tokiko hedabideek zer egin dezakete egoera honen aurrean?

Helburua politika orokorra kuestiona-tzea bada, horrek politika kulturala eta linguistikoa aztertzea eskatzen digu. Hots, estatu-nazionala eraikitze-ko erabili den politikaren eskemetatik kanpo pen-

■ Euskal Herria, Katalunia eta Espainiako Estatuak

“Ibarretxe lehendakariaren proposamena oso modernoa da kontzeptualki”

Nola ikusten dituzu nazionalismo katalana eta euskalduna egun? Historian zehar izan diren baino urrunagoak edo hurbilagoak al daude elkarrengandik?

Kulturari dagokionez, hurbiltzeko joera dagoen inpresioa daukat, historian izan diren baino hurbilago ikusten ditut. Hala ere, bi komunitate oso ezberdinak gara, bi nazio ezberdinak garelako. Hori horrela da eta horrela esan behar da, nik uste.

■ **Politikari dagokionez, zer iruditu zaizu Ibarretxeren proposamena?**

Ibarretxeren proposamena -ados edo aurka izanda, ez naiz horretan sartzen- oso modernoa da kontzeptualki. Berean artikulatzen diren kontzeptuek, modu batez, zenbait irakasle katalanen proposamenak gogoratzen dizkirate. Hau da, munduko estatutik gabeko nazioen autodeterminazio eskubidea edo subiranotasuna artikulatzeko modua planteatzen du. Bere proposamenaren bidean egingo den gogoetak ikuspuntu kontzeptual eta perspektiba zabalago bat izatera eramango gaitu. Proposamenaren eredu demokratikoa liberalaren birfundaziotik dator, Quebecetik dator. Gogoeta hori teoriarari inportante batzuek eginga da eta Kanadako esperientzia izan du abiapuntu. Euskal Herria, Katalunia eta Quebecoko esperientziak oso konplexu eta ezberdinak dira, baina perspektiba komun bat partekatzen dute.

■ **CiUk eta EAJk perspektiba bera parteka lezake?**

Uneon zaila da. Xabier Arzalluz CiUren aldean ezker mutu-

rra litzateke Katalunian. Eta Iñaki Anasagastik berak, EAJko moderatua, CiUk alderdi politikoen legeari eman dioten sostengua kritikatu du gogorki. Katalunian ziklo politiko baten amaieran gaude, eta Euskal Herrian ere, antzean. Egoerak ez doaz parez pare, baina Katalunian gertatuko denak eragingo du Euskal Herrian. Katalunian datorren urteko hauteskundeetara arte ez da ezer gertatuko. CiUk boterean egon nahi du -izugarria da, CiUk PPren laguntzaz gobernatzen du Katalunian!-, baina PPK sostengua kentzen badio hauteskundeak aurreratuko dira. Artean, hurbiltze eta urruntze eszenifikazioak egingen dituzte.

■ **Maragallek zer ekar dezake estatu ereduaren aldaketan?**

Pascual Maragall pertsonaia bitxia da. Haatik, proposamen taxuzko bat egiteko gauza ikusten dut. Esaterako, ERC, IC eta PSCk Konstituzioa eta Estatutua hobetzeko aurkeztu zuten agiri bateratua Maragallek sinatu zuen. Baina, PSOEko zuzendaritzari ez zion graziarik egin, jakina. Ekimena izoztua geratu zen.

Jose Maria Aznar Margaret Thatcherren rola jokatzeko ari da. Hau da, arazoa konpontzeko asma ditzakeen astakeria guztiak saiatzeko ari da eta saiaturiko da, eta porrot egingen du. EAEko azken hauteskundeetan gertatua errepikatuko da, ezin da beste modu batez izan. Orduan, Rodriguez Zapaterok Tony Blairren papera jokatu nahi ote duen erabaki behar du. Blairren bidea hautatzen badu Maragallen tesiek aukera izango dute, baina ez badu honen rola jokatu nahi, Maragallek ez dauka zereginik ●

tsatzen ikasi behar dugu. Oso premia-koa da jokamolde hau. Datozen 10-15 urteetan aldaketa eta emaitza izugarriak emango dira hedabideen esparruan. Digitalizazioaren iraultza, behialako iraultza industrial bezain garrantzitsua da, edota neolitikoaren adinakoa. Joko arau guztiak aldatuko dira, eta hortaz, edo ikasten eta ulertzen ditugu aldaketen adierazleak edo bestela errezeta zaharkituak aplikatuko dizkiegu egoera berriei.

■ **Ikaste eta ulertze hori bideragarria ikusten duzu egun demokratia ereduaren barnean?**

Demokraziaren hazkunde krisian gaude eta honek inboluzio batera eramango gaitzake, krisia hiritarrok jokatzeko dugu araberak gaitzake. Kultur demokratikokoaren hazkunde, informazioaren globalizazioa nahiz tokian tokiko hedabideen informazioa demokraziaren kontzeptu partehartzaile handiago baten gainean oinarritu beharko lirateke. Aukera hau komunikaziorako teknologiaren interaktiboek errazten dute, demokraziaren kontzeptu udalekotuago edo munizipalistago bat garatu daiteke. Demokrazia

ALBERTO ELOSEGI

■ **“Hemengo gatazka formatu beliko batez garatzen den neurrian, presioa handia izango da hedabideek estatu-nazioaren arrazoiarekin bat egin dezaten”.**

prozesu bat bezala ulertu behar da, eta bere kontzeptu etimologikoarekin errespetutsuak izanik, demokrazia herriaren boterea izaki, demokrazia udalen oinarrietatik sortu behar da, demokrazia partehartzailea oinarri horretatik eraiki daiteke. Horretarako jakina, eztabaida

publikoan eta erabakigunetan partehartze demokratikoago bat garatu behar da. Hedabide lokalak sustatu behar dira udal botere politikoaren menpe erori gabe -nahiz laguntza publikoa jaso izan- eta bere autonomia gordez ●

◆ **MIKEL ASURMENDI**

EUROPAKO ESKUALDEAK

Aragoi, Katalunia, Valentzia eta Balearretako Parlamentuek "Àmbit de l'Antiga Corona d'Aragó" izeneko lan taldea osatu dute. Espainia barruan harreman bereziak dituzten herrialde horien arteko historia, kultura eta ekonomiazko loturen gainean hasi dira lehen urratsak egiten. Ikusteke dago urrunago iritsiko diren.

■ Irudietan, Zaragoza, Bartzelona, Valentzia eta Mallorcako katedral zaharrak, eskualde honek hartzen dituen lau erkidegoetako lurraldeak eta lau parlamentuen ikurrak.

ARAGOIKO ERRESUMA ZAHARREAN KONFEDERAZIO HAIZE MEHE BAT

Esplainiako trantsizioa burutu zen urteetan iritsi zen Paisos Catalans edo Herri Katalanen kontzeptua gure arteraino. Balear uharteak, Valentzia, Katalunia eta Ipar Kataluniak osatutako lur eremuaz ari da kontzeptu hori. Baina urteen poderioz, erakunde politiko oso gutxi, zenbait komunikabidek ("El Temps" astekaria, Vilaweb eguneroko digitala eta besteren bat) eta katalanista erradikalenek bakarrik erabilia izateraino makurtu zen hori bere sorterrian ere. Hizkuntza bera duten lurraldeen kulturazko batasunaren erreferentzia bederen ez da galdu

Baina izen horren azpian dagoen

gune geopolitikoak bazuen eta badu funtsa, eta horra non azaldu den orain beste formulazio batean. Antzinako Aragoiko Koroa izenarekin bildu dira lan-partzuergo bat osatzeko lau parlamentu: Katalunia, Balearak, Valentzia eta Aragoikoak. 2000ko uztailaren 12an sortu zuten ofizialki Zaragozako Alfajeria jauregian burutu zuten bilkuran, eta urteroko protokolozko batzarraz gain lehen emaitzak eskaintzen ere hasi da.

ESKUALDE EKONOMIKO BIZIA. "Aproximació a l'anàlisi de les relacions econòmiques entre Aragó, Illes Balears, Catalunya i Comunitat Valen-

ciana: àmbit de l'antiga Corona d'Aragó" (AMCA) du izena ikerketak eta lau erkidego horietako aurrezki kutxa nagusien artean burutu dute. Kataluniako La Caixa eta Caixa Catalunya; Valentziako C.E. del Mediterrani; Aragoiko Ibercaxa eta Balearretako Sa Nostra izan dira lan honetarako beren ikerketa zerbitzuak eskaini dituztenak. Azken honetako, Sa Nostra Fundazioko, Miquel Alenyà koordinatu du lan guztia, eta lehen ikerketa honek Bartzelonako Unibertsitate Autonomoko Josep Oliver katedradunaren bermea darama.

Erkidego horiek guztiak Mediterraneoko Arkua deitzen den Europako eskual-

deak ere biltzen ditu, baina Alenyàren ustez, Antzinako Aragoiko Erresuma da markroeskualde horren hezurdura.

Lehen ikerketa honetan ondasunen salerosketak aztertu dituzte, eta hurrengo baterako utzi dituzte zerbitzuak edo fiskalitatean sakontzea. Aztertu dutenaren arabera, lau erkidego horien artean eskualde ekonomiko oso nabarmena osatzen omen dute: elkarren dependentzia handia dute eta Espainiako beste herrialdeekin alderatuz oso jokabide berezia dute ekonomiaren alorrean.

12.642.000 biztanle zituzten 2001ean lauen artean, Espainiako populazioaren %30a. Proportzioan Espainiak baino biztanleria aktibo ugariagoa daukate, Estatuko errentaren herena baino gehiago ekoizten dute eta hemen sortzen da

□ “Ez politikatik, enpresen mundu pribatutik bultzatu den errealtate batez ari gara”, dio Miquel Alenyà ikerlariak

Espainiako merkataritzaren %50a. Estatua bere osotasunean hartuta baino esportatzaileagoa da AMCa, funtzio nagusi bat jokatzeko Espainiako eskualdeen arteko komertzioan eta aldi berean lau erkidego hauek beren artean oso lotura sendoa daukate.

Antzinako Aragoiko Erresumak turismoan dauka benetan indar handia: Espainiak urtero biltzen duen turismoaren

erdia eskualde honetara dator, eta honen barruan Katalunia eta Baleariek eskuratzen dute zati nagusia.

Ikertzaileen aburuz, fenomeno honen sustraiak hutsik ekonomikoak dira. Alenyàk adierazi duenez “*ez politikatik, enpresen mundu pribatutik bultzatu den errealtate batez ari gara. Agente ekonomikoek negozioa egiten dute, erosi eta saldu, interesatzen zaielako, egon daitezkeen gorabehera politikoetatik at*”.

Espainiako Estatuak ez ditu bere azpiegiturak horri begira antolatu, jakina denez. Errepideen kartari begiratu besterik ez dago: erdia Madrilen duen gurgila baten erradioen gisa diseinatu zuten estrategiek Espainiako bide sareak. Eta hala ere, bi mila urtean josi den harreman sareak bere dinamikarekin jarraitu duela dirudi eskualde honetan. Balearietako Kutxaren Fundazioaren burua den Alenyàren hitzetan, “*Antzinako Aragoiko Korroa errealtate bat da izaki ekonomiko gisa. Eta hori hala da agintariekin honela edo hala erabaki izanik ere. Ekonomiaren errealtate hau inposatu du komenentzia eta oportunitateagatik*”.

ZUZENBIDE ZIBILA ERE BAI.

XIII. mendetik XV. mende bukaera arte erresuma burujabea izan zen Aragoikoa, urte horretan Errege Katoliko deituek batu baitzituzten Aragoi eta Gaztela. Nafarroako azken zatia independentzia kendu zioten berek. Hala ere, Antzinako Aragoiko Erresumako herrialdeek beren lege propioak (foruak) XVIII. mendea arte atxikiko zituzten: okerreko erregegaiaren aldeko apostua egin eta Borboi edo errege berriak foruak kendu zizkien.

Zuzenbide zibilararen zati handi bat mantendu zuten ordea, eta horren inguruko ikerketak burutzen ari dira Valentzia, Baleariak, Aragoi eta Kataluniako Parlamentuen artean osatutako elkarrean. Eta ekonomia eta kultura alorreko proiektu gehiago ba omen dute esku artean.

Ikerketa pare

batek ez du mundua aldatuko, pentsa daiteke, baina hori bera jadanik gehiegitxo ere gertatu da zenbait agintariren tzako. Aipatu dugun lan honen aurkezpenean ez zen azaldu Valentziako Gorteetako lehendakaria, eta erkidego honetako kutxetako batek bakarrik hartu du parte ikerketan bezala finantzazioan. PPko buruzagiak kontent ez diren seinale.

ARAGOIKO ERRESUMA KONFEDERALA. Ez dirudi CiUko buruak izango direnik Espainiaren batasuna arriskuan ipiniko dutenak. Are gutxiago Balearietako edo Aragoiko sozialistak. Baina bilkura parlamentario hauetan zabaldu den usain berria ez zaie sobera komenigarri iruditu -antza- Valentzia kontrolatzen duten PPko buruzagiei.

Aragoiko Erresuma zaharra gogoratzen hasita, sistema hark zituen ezaugarrietako bi entzuten hasi baitira behin eta berriro. Eivissan 2001eko maiatzean burutu zuten ekitaldi publikoan Joan Rigol Kataluniako Parlamentuko lehendakariak atera zituen mahaira. Hizkuntzen arteko tolerantzia eta berdintasuna, batetik. “*Aragoiko erregeak, Kataluniako Gorteetan katalanez mintzo ziren, Aragoikoetan gazteleraz, eta denentzako zenean latinez. Barkatuko dizuet latinez ez jakitea*”, bota zuen irribarrez Rigolek.

Eta beste kontzeptua, are arantza-tsuagoa da: Konfederazioa. Aragoiko Erresuma zaharraren izaera konfederala aipatu zuen Balearietako Parlamentuko lehendakari Maximilià Moralesek: “*Konfederazio sistema hark elkar ulertu eta politika egiteko bertute asko eta oso onak izan zituen, eta ezin ditugu bazterrera utzi*”.

Ipar Katalunia eta Andorra alde batera uzten dituen asmo batek ez ditu asko motibatuko Paisos Catalans slogan bat baino zerbait gehiago dela sinesten duten independentzizaleak. Baina konfederaziozko planteamenduak egiteagatik urruneko beste paraje batean Ibarretxe bat gurutziltzatu nahi duten garaiotan, Espainia zentralista zaharraren lozorroa pittin bat astintzeko adina gerta liteke ●

◆ PELLO ZUBIRIA

http://www.argia.com/nethurbil_helbidean_gai_honi_buruzko_lotura_gehiago_aurkituko_duzu.

■ Industria eta merkataritzaz aberatsa bada ere, turismoan du Aragoiko Erresuma Zaharrak bere indar nagusia.

Nazioarteko Landako Foroak II. Mundu Kongresua antolatu du urriaren amaierarako Biasterin. Globalizazioak landako bizimoduan dituen ondorioez arituko dira, garapena globala izango bada landa ere garatzea ezinbestekotzat jotzen baitute.

GLOBALIZAZIOA ETA LANDA GARAPENA AURREZ AURRE

■ Globalizazioak landan duen eragina izango dute aztergai Biasteriko Villa Lucía ardoaren zentro tematikoan.

Arabako Errioxak, Biasterik zehazki, hartuko du Nazioarteko Landa Foroaren II. Mundu Kongresu garrantzizkoa. Bertan globalizazioak landako espazioan eta biztanleengan nola eragiten duen aztertuko dute. Kongresistak Villa Lucía izeneko ardoaren zentro tematikoan bilduko dira urriaren 24, 25 eta 26an, eta ekonomia, laborantza eta ekologia arloetako mundu guztiko adituek hartuko dute

parte, globalizazioak landan duen eraginarenean analisisian. World Rural Forum (WRF) erakundea da II. Mundu Kongresu honen bultzatzailea. Lehenbizikoa Gasteizen izan zen duela lau urte, eta, orduko hartan, Gasteizko deklarazioa deritzona onartu zuten, hots, "landako espazioaren garapenarekin bateratzeko moduko globalizazioaren aldarria".

HELBURUAK. II. Mundu Kongre-

suak hiru eguneko iraupena izango du, eta, betiere garapen globalari begira, globalizazioak munduko ekonomian eta landaren garapenean dituen ondorioez gogoeta sakona egiteko bilkura da. Antolatzaileek diotenez, ikuspegi ezberdinen gaineko hausnarketa benetakoa ahalbideratzea dute xede: globalizazioa elementu positiboa garapenean; globalizazio eredu honen alternatibak; pertsona, globalizazioaren etorkizuna... Bestalde,

jardun eremu gero eta globalizatuagoaren ikuspegitik, landa garatzeko hainbat tipotako politikak ere estudiatu eta aztertuko dituzte.

Hiru eratako pertsonak eta instituzioak bildu nahi dituzte antolatzaileek, instituzio publiko eta pribatuetatik. Batetik, laborantzako, landaren garapeneko, ekonomia agrarioko, ingurumeneko, merkataritzako eta garapeneko laguntzako departamentu instituzionalak ordezkariek ekarri nahi dituzte; bestetik, unibertsitateetako kideak eta nekazaritzako elikagaien azterketan edo bestelakoetan diharduten institutu publiko eta pribatuetako ordezkariek (guztiak, jakina, landarekin eta laborantzako ingurumenarekin ikuskizun dutenak). Azkenik, nazioarteko harreman ekonomikoen analisian eta haiek landa-ko biztanlerian, naturan eta ingurumenean dituzten ondorioen azterketan aritzen diren gobernuz kanpoko erakundeak nahi dituzte berekin Biasteriko kongresuan.

PONENTZIAK. II. Kongresu honetan, oinarritzko sei ponentzia azalduko dituzte, eta sorta horrexen gainean izango dira eztabaidak eta bukaerako ondorioak. Lehenbiziko egunean, hainbat adituk honako gai honi buruzko iritzia emango du: "Nolako eragina dute gaurko ekonomia mundialean globalizazioak eta

sistema hori sostengatzen duen eredu kapitalista neoliberalak? Eta, zein dira sistema horren eredu alternatiboak?". Bigarren egunean, garapen globalaren ikuspegitik aztertuko dute landaren garapena.

Pedro Luis Uriartek azalduko du lehen ponentzia, zeinek "Globalizazioa, garapen ekonomikoa generatzen duen prozesua" baitu izenburu.

■ Partaideak

Anitz adituk hartuko dute parte munduko kongresu horretan, hala nola, Pedro Luis Uriartek (BBVAko kontseilari ordezkarikoa), Francois Houtart ekonomialari belgikarrak (Zentro Trikontinentaleko zuzendaria eta Alternatiben Munduko Foroko lehendakariordea), John Grayk (Europako Pentsamenduan katedraduna eta Tony Blair lehen ministro ingelesaren aholkularia), Jose Manuel Silva Rodriguezek (Europako Batzordeko Laborantza Saileko zuzendari nagusia), Vandana Shiva (fisikoa, idazlea eta ekologista) eta Frank Gaskellek (Euromontanako lehendakaria). Aurreko horiez gainera, kongresuan izango dira, halaber, Kongoko Tshimpanga Matala (zientzia politikoetan doktorea), Uruguako Nestor Da Costa soziologoa (WRF erakundearen ordezkaria Hego Amerikan eta Kariben), Filipinetako Victoria (Landa Berregiteko Nazioarteko Institutuko zuzendaria), Suitzako Jorge Wyder (Suitzako mendiko taldeko lehendakari ohia) eta abar.

□ Urriaren 24, 25 eta 26an Biasterin izango da Nazioarteko Landako Foroak antolatu duen II. Mundu Kongresua

Ponentzia horren bidez, gaurko ekonomia mundialaren sistemaren ikuspegi bat

emango du hizlariak. Sistema ekonomiko neoliberallean, prozesu positibotzat definitzen da globalizatzeko joera, eta, aldi berean, hazteko eta garatzeko sistema bakartzat jotzen da. Pedro Luis Uriartek oraingo sistema ekonomikoa

defendatuko du, hazteko, garatzeko eta aberastasuna sortzeko sistema gisa.

Francois Houtart jaunak azalduko du "Globalizazio neoliberalaren ereduaren alternatibak" izeneko bigarren ponentzia, eta munduko ekonomiaren globalizazioak sortu dituen hainbat eratako arazoak izango ditu aztergai. Txostengile horren ustez, aldatu egin behar da gaurko sistema ekonomiko mundiala, eredu horren kariatz gertatzen baitira bereziki krisi ekonomiko, sozial eta politikoak. John Gray jaunak aurkeztuko du hirugarrena, "Globalizazioak pertsona xede" izenburupekoa. Hizlari horrek, alderdi teoriko, sozial eta filosofikoetan funtsaturik, munduko ekonomia garatzeko prozesu ororen ardatza pertsonak izan behar duela defendatuko du; bestela esan, pertsonen zerbitzuko ekonomia eratu behar dela aldarrikatuko du.

Jose Manuel Silva jaunak Europako Batasunak landa garatzeko zehaztu duen politika defendatuko du laugarren ponentzia honetan: "Europako Batasu-

■ Nazioarteko Landa Foroak Arkauten dauka egoitza.

■ Globalizatzen ari dira pobrezia eta eskusio soziala

Word Rural Forum erakundearen II. Mundu Kongresuan, zein Arabako Errioxan izango baita urrian, kontuan izan beharko dituzte, ezbaierik gabe, joan den otsailean ondoz ondo New Yorken eta Porto Alegren egin ziren Foro Ekonomiko Mundialeko eta Foro Sozial Mundialeko bilkuretako ondorioak, zeren bi leku horietan ongi islatu baitziren globalizazioaren bi aldeak. Hain zuzen, WRFko ordezkari batzuk hartu zuten parte Porto Alegreko foroan, eta, nolanahi ere, denek arretaz jarraitu zuten New Yorkeko bilkura. Kontuak horrela, ondorioak atera zituzten, eta gu laburbiltzen saiatuko gara segidan.

WRF erakundearen iritziz, Estatu Batuak buru direla herrialde garatu askok sustatzen duten hazkunde libre eta mugagabeak ez ditu bermatzen herri eta nazio guztien aberastasuna eta garapena, zeren garapena, lehenik eta behin, pertsonen zerbitzuko ekonomian funtsaturik eraiki behar da, aberastasuna berdin sortzera eta banatzera bideratu behar da, sozialki nahiz ekologikoki iraunkorra izan behar du eta mantendu egin behar du herrien nortasun kulturala. Hitz batean esanda, munduko pobrezia gutxitu behar du eta garapen ekonomikoari eman behar dio bide. Datuek, ordea, errealitate hauxe erakusten dute: globalizazio liberalak herrialde aberatsen egoera hobetzeko bakarrik balio du. Horrela, oraingo gure planeta globalizatuan, 800 milioi pertsona bizi dira goseak, beste halako bi baino gehiago desnutrizioak jota daude eta 1.300 milioi lagunek eguneko dolar bat baino gutxiagorekin atera beharra daukate bizimodua.

Herrialde pobreen eta aberatsen arteko diferentzia gero eta handiagoa eta larriagoa dela ikusirik, WRF erakundeak uste du txirotasuna eta eskusio soziala direla benetan globalizatzen ari diren fenomenoak. Datu ofizialen arabera, munduko biztanle aberatsenen %20ak kontrolatzen du munduko Barne Produktu Gordinaren %86a eta ondasunen eta zerbitzuen esportazioen %82a. Zehazki landari gagozkiola, gogora dezagun ezen Merkataritzako Munduko Erakundeak liberalizazio komertziala ezartzen diela bere kide guztiei 1995. urteaz geroztik, eta joera hori are nabarmenagoa

■ Datu ofizialen arabera, munduko biztanle aberatsenen %20ak kontrolatzen du munduko Barne Produktu Gordinaren %86a

dela laborantzako politiketan eta laborantzako produktuen trukean. Politika neoliberalak landako esparruan ondorio negargarriak

dituen "landagabetzeko" prozesua bultzatu dute: munduko txirotetan, %70 bizi dira horrelako eremuetan, eta nekazaritzaren eta landaren garapena behar-beharrezko

■ Globalizazioaren aurkako eta aldeko gailurretako ondorioak izango dituzte hizpide, besteak beste.

dituzte bizirik irauteko.

WRF erakundearen ustez, aldatu egin behar dira Merkataritzako Munduko Erakundea eta nazioarteko merkataritza gobernatzen dituzten arauak. Ildo horretan, ez dator batere bat egungo globalizazio-sistemarekin, zeren, bere iritziz, enpresak eta merkatua lehenesten baititu, pertsonen, herrien eta bizitzaren beste alderdi guztien gainetik. Aurrez aurreko bi foro horien testuingurua dela eta, WRF erakundeak beharrezko ikusten du gogoetetan, analisisetan eta ekintzen identifikazioan parte hartzea, globalizazioak kontuan izan ditzan, herrialdeen hazkundearekin batera, landaren garapena, dagozkion elkarreana, ekonomiarena, ingurumenarena eta kulturarena. Horregatik, landa garatzeko programak abian jarrazteraz bultzatu nahi dituzte eskualdeko eta nazioko erakundeak eta instituzioak, bide horretatik posible ikusten baitute landan bizimodua hobetzea, lan egiteko eta bizitzeko aukerak ematea eta iraunko garapena bermatzea ●

naren landa garatzeko politika berria, globalizazioaren esparruan". Vandana Shiva andrearena izango da bosgarrena, "Landaren garapen iraunkorra" izeneko, eta, betiere esparru globalaren barruan, landak zer erronka dituen azalduko du, baita planetako eremu geografiko kulturalak zein abiapuntu ezberdinetatik abiatzen diren ere. Frank Gaskell jaunak aurkeztuko du seigarren eta azken ponentzia: "Landaren garapena mendiko eskualdeetan". Txostengile horren iritziz, mendiko eremuetan noraezekoa da garapen iraunkorraren planteamendua, zeren berez ahulak baitira alderdi sozio-ekonomikotik eta oso erraz uzten baitira alde batera garapen globalaren proiektuan.

ZER DA WRF ERAKUNDEA?

Irabazasmorik gabeko elkarteak da World Rural Forum edo Nazioarteko Landa Foroa erakundea. Arkauten

dauka egoitza, eta pertsona fisikoak nahiz juridikoak ditu bazkide. Guztiak munduko lan-sare batean bildurik daude, eta landa nazioarteko testuinguruan garatzea dute xede, jardun eremu hori ezinbesteko jotzen baitute garapen globalerako. Landako bizibideari dago-

arduradunak jakinaren gainean jartzen). Instituzioetan, bestalde, ordezkartza aktiboa mantentzen saiatzen da.

Gaur egun, pertsona eta instituzio hauek dira WRF erakundeko zuzendari-tzako batzordeko kide: Jose Maria Laskurain (lehendakaria), Jose Maria Zeberio (idazkaria), Iñaki Nubla Kooperatiba Agrarioen Federazio-ko ordezkaria (diruzaina), Lorrako Martin Uriarte (batzordekidea), Kepa Rekakoetxea (batzordekidea),

IKTko Luis Jabier Telleria (batzordekidea), Luis Felipe Fernandez de Trokoniz (batzordekidea), Mendikoiko Xabier Arruti (batzordekidea) eta Iparlateko Jose Maria Alonso (batzordekidea). Idazkari-tza teknikoan, berriz, lagun hauek ageri dira: Jesus Mari Alonso, Jose Mari Zeberio, Miren Larrea, Anuska Ezkurra, Jose Antonio Osaba, Jorg Wyder (Europa), Alexander Daniel (Asia) eta Nestor da Costa (Hego Amerika) ●

◆ DANIEL UDALAITZ

□ Oinarrizko sei ponentzia azalduko dituzte Kongresuan eta sorta horrexen gainean izango dira eztabaidak eta bukaerako ondorioak

kionez, erakunde horrek garapen sozio-ekonomiko iraunkorra sustatu nahi du eremu geografiko orotan, baina bereziki politika globalek aintzat gutxien hartzen dituenetan. Laneko estrategiari gagozkiola, WRF erakundeak honela jokatzeko du nagusiki: bere iritzia eta lanak jendaurrean erakusten ahalegintzen da, eta, era berean, garapen globalekin ikuskizun duten eskualdeko, nazioeko eta nazioarteko instituzio guztietara heltzen (erakunde horietako

inkesta ARGIA zozketa

Eskerrik asko inkesta erantzuteagatik. Bidali dituzuen erantzunak oso lagungarriak izango zaizkigu ARGIA astekaria hobetzeko eta zuen nahietara egokitzeko. Hona hemen irabazleen zerrenda. Irabazleek etxean jasoko duzue oparia. Zorionak!

s a r i t u a k

Kilometroak 2002ko 10 kamiseta+bisera	2003ko 10 egutegi	"Freexkue" 5 ale	"Badakit" 3 mahai-jolas
			
- Patxi Xabier Gonzalez GASTEIZ - Marcial Garcia DONOSTIA - Iñaki Nuñez GASTEIZ - Arantxa Tolosa ALEGIA - Olga Fernandez ZORNOTZA - Marina Lander ETXABARRI M. Luisa Agor OIARTZUN - Marisabel Garitagoitia ERMUA - Santi Eskisabel BEASAIN - Ainhoa Unanue BERMEIO	- Luis Alberto Anton BILBO - Uxue Iriondo GETXO - Ernesto Alajarin MADRIL - Erroxe Aurrekoetxea IGORRE - Juankar Bermejo TUTERA - Borxa Encinas IRUN - Iñaki Zapirain ORERETA - Lexuri Gallastegi FLEURY - Aloña Iribar ORIO - Roberto Trujillano AMURRIO	- Idoia Atxaga HERNANI - Martin Rezola ZIGOITIA - Ana Lopez IRUÑEA - Ana Iriarte ARIZKUN - Jon Etxabe ELGOIBAR	- Xirimiri aek euskaltegia DONOSTIA - Aintzane Goenaga TOLOSA - Ander Epelde SORALUZE

Azentuak hitzari indarra ematen dio eta horrez gain, melodia. Azpieuskalkietan gramatika funtzioak betetzen ditu. Azentua ez da beti bera izan ordea, denboran zehar aldatu egin da. Gaiaz hitz egiteko LEHIA ikerguneko kideengana hurbildu gara.

HIZKUNTZAREN MELODIA DANTZAN

Euskararen azentuazioa ez da hizkera bakoitzari identitatea ematen dion ezaugarria soilik. Hizkuntzari melodia emateaz gain, zenbait azpi euskalkitan gramatika-funtzio garrantzitsua betetzen du azentuak. Hizkuntzalari batzuen iritziz, euskararen azentuak abiapuntu bakarra izan zuen arren, denborak aurrera egin ahala, zenbait hizkeretan aldatu egin da hizkuntzaren bilakakerak eraginda.

Sarritan esan ohi dugu ondoko herrian kantari hitz egiten dutela. Eta hala da, bai. Gure hizkerak melodia berezia dute eta horren erantzule nagusiak azentuazioa eta intonazioa dira. Hitz gutxitan laburbiltzeko, azentuazioa hitz bakoitzari ematen diogun indarra da, eta intonazioa hitzak esaldi batean kokatzen direnean sortzen den melodia. Hitz bakoitzari ematen diogun azentuak eta hitzen azentuen arteko harremanak sortzen dituzte melodia desberdinak azpieuskalkietan.

Azentuazioaz ari gara, ez intonazioaz, ez dira gauza bera. Zenbaitetan azentuazioa doinu edo melodia hutsa den arren, azpi euskalki batzuetan melodiak gramatika funtzioa ere betetzen du. Beraz, ezaugarri garrantzitsua da azentua, eta halaber, ikerketarako alor emankorra da. Jose Ignacio Hualde, Iñaki Gaminde eta Gorka Elordietak hizkuntzalariak, besteak beste, gai horren inguruan jardun izan dira.

Gorka Elordietak hizkuntzalari, EHUen espainiar filologiako irakasle iker-tzailea eta LEHIAko (Lengoiarako Euskal Herriko Ikergune Aniztuna) kidea da. LEHIA hizkuntzari buruz Euskal Herrian ari direnak biltzen dituen gune birtuala da, EHUko irakasle eta beka-dunek, Deustuko Unibertsitatekoek, eta Baionako CNRSeko (Centre National de la

ALBERTO ELOSEGI

Recherche Scientifique) zenbait kidek osatzen duten ikergunea. Duela sei urte sortu zen, eta urtero hainbat mintegi eta ikerketa antolatu dituzte.

LEHIAren baitan, Gorka Elordietak azpi euskalki desberdinen azentuazioa eta intonazioa ikertu ditu, sarritan Jose Ignacio Hualde eta Iñaki Gaminderekin batera. Ikergai zabala dela adierazi digu, hizkuntzak bezala, euskararen azentuazioak ere aldaketa handiak jasan baititu denborarekin.

Jose Ignacio Hualderen hipotesien

arabera, Bizkaiko iparraldekoa da euskararen azentuazio sistemarik zaharrena. Izan ere, besteak baino askoz ere "konplexuagoa" da eta morfologiaren eta sintaxiaren (hitz hurrenkeraren) eragina du. Pluralak eta singularrak, adibidez, idazkera bera dute eta soinu- edo hotsen aldetik berdinak dira, baina azentua da bien arteko bereizketa egiten duena.

"Pluralak badu berez azentuduntasun bat, azentuzko marka bat ezartzen dio hitzari. Pluralezko atzizki guztiek hitza azentudun bihurtzen dute, nahiz eta zenbait hitz erroan azentu gabeak izan Bizkaiko iparraldean", adierazi digu Elordietak.

Elordietaren ustez, gaur egun, Bizkaiko iparraldeko doinu-azentuzko hizkerak kenduz, beste euskalkietan hitz guztiak azentudunak izan daitezke. Gipuzkeraren azpi euskalki gehienetan, Nafarroako Bortziriak aldean eta Bizkaiko ekialdean azentua hitzaren ezkerretik edo hasieratik hasita bigarren silaban dute. Eta sistema hori da euskararen hedatuena, alegia, [+2] eredua deiturikoa; ezkerretik hasita bigarren silaban azentuatzen dena.

Garai batean azentuazioaren sistema Bizkaiko iparraldean mantentzen denaren antzerakoa izango litzatekeela diote Hualdek eta Elordietak: "Ezin dugu esan hori fosil bat zenik eta hala zela lurralde guztietan, baina argi dagoena da hori konplexuagoa dela besteak baino, eta normalean gauzak sinplifikatzera jotzen dugunez, [+2] eredua berriagoa dela".

GAZTELANIAZKOA EZ DA GAI-LENDUKO. Bilakaeraren zergatiak momentuz behintzat hipotesiak besterik ez izan arren, Gorka Elordietaren ustez, "Hualde zuzen dabil esaten duenean bilakaera hori alde batetik euskararen barne-

Euskara sailaren babeslea:

Dirulaguntzak euskarazko errotuluei, eguzki-olhalei eta ibilgailuen errotulazioari

eboluzioak eragin duela eta beste alde batetik gaztelaniaren eragina ere izan dela. Badirudi momentu batean azentuaren kokagunea hitzaren ezkerretik kontatzen hasita berrinterpretatu zela". Dena

“ [+2] eredu da geografikoki eta herri kopuruen aldetik hedatuen dagoena, eta geroz eta gehiago hedatzera joko duela dirudi” GORKA ELORDIETA

den, Elordietaren aburuz, ez da gaztelaniaren eraginez beste azentu bat gailenduko: "Gaztelania ama hizkuntza dutenek eredu hori euskarara pasatzea gerta liteke, baina zail ikusten dut horien eredu prestigio-duntzat hartzea, eta prestigiorik gabe ez da eragin handirik inon izaten".

Elordietak dioenez, "Hipotesiak dira eta ezin da ziur jakin, baina euskararen azentua [+2] eredurantz doala esan daiteke. Gaur egun, [+2] eredu da geografikoki eta herri kopuruen aldetik hedatuen dagoena, eta geroz eta gehiago hedatzera joko duela dirudi". Dena den, adituaren ustez, horrek ez du esan nahi aldaketa azkarra izango denik. Gaur egun irratitelebistatik entzuten den euskara batuaren azentu eredu [+2] dela esan dezakegu, eta agian komunikabideen eraginaren bidez eredu hau hedatzen joango dela pentsa daiteke, baina LEHIAko kideak "zail samarra" dela dio, zenbait lekutako azentuazioa [+2] bihurtuko balitz komunikaziorako garrantzitsuak diren desberdintasun morfologiko asko galdu egingo lirakeelako. Batuaren kasuan, singularra eta plurala ondo bereizten dira hotsen aldetik, eta horregatik izan dezake [+2] azentuazioa. Bizkaiko iparraldeko hizkeretan ez, ordea. "Izan ere, Bizkaiko iparraldeko hizkeren kasuan, azentuazioa ez da soilik identitate kontua, baita azpi-euskalkiaren beraren tresna edo ezaugarri garrantzitsua ere, eta azentua beharrezkoa da nahiz eta testuinguruak esanahia ulertzen lagun dezakeen". Elordietaren ustez, azentuazioa errotik aldatuko balitz, euskalki askoren ezaugarri garrantzitsuak galduko lirakele.

◆ LORE AGIRREZABAL

Arturoren kaiera

HAUR ALDIZKARIA ZARAUTZEN

"Txorrotxio" euskarazko haur aldizkaria sortu da Zarautzen. Txaparro kultur elkarteak abiatutako proiektuak Zarauzko Udaltzaia laguntza jaso du. Herriko ikastetxeetako 8-12 urte bitarteko haurrek eginiko lanez eta aldizkariako erredaktoreak eginikoez osatuko dute 20 orrialdeko hilabetekaria. Atal ugari izango du: ipuinak, erreportajea, asmazkizunak, zientzia atala...

NAFARROAKO IKASTOLEN HISTORIA IDATZITA

Urriean 1931n lehen ikastola sortu zenetik 1982. urte arteko epea aztertutik Lopez Goñi NUPeko irakasleak. Ikerketa doktorego gradua lortzeko aurkeztu zuen iaz eta liburuan bildu du orain, Euskara Kultur Elkargoaren babesean. Autoreak adierazi duenez, frankismoan Nafarroako Diputazioak euskararen alde egindako lana egun Nafarroako Gobernua egiten ari den hizkuntza politikarekin kontrajartzen da, orduan ikastolak babestu baitzituen.

KONTSEILUAREN LEHEN BILERA HAUTSIA

Urriaren 15ean egin zen Nafarroako Euskararen Kontseiluaren lehen bilera. Bertako 20 kideetatik 18 agertu ziren eta haietatik lauk, Nafarroako lau gizarte erakundeetako ordezkariak bilera utzi zuten, ez dute dimititu ordea. Bileran Gobernuak proposatutako araudi aldaketa onartu zen, hiru kiderekin akordioa hartzeko aukera ematen dion araudiarena hain zuzen. Bestalde, dekretu berriaren onespina hilaren amaierarako nahi duela adierazi zuen Miguel Sanz presidentek.

KOOPERATIBAK ETA EUSKARA

"Kooperatibak eta euskara. Historia eta aro berri baten oinarriak" liburua idatzi dute Amagoia Unanue eta Nahia Intxaustik. Lanki ikertegiak eta Emun kooperatiba elkarteak bideratutako ikerketak Arrasateko esperientzia kooperatiboak sorreratik gaur arte euskararekiko izan duen konpromisoa du aztergai.

Urrea

■ Euskarazko iragarkiak ez dira nahi beste izaten. Horrexegatik eskertzekoak dira euskarazko publizitatearen alde egiten dituztenen ahaleginak. Caixa kutxa katalana dugu horietako kasu bat, euskarazko iragarkiak egiten ditu, bezero posibleak kontuan hartuta bada ere.

■ Aste honetan ere Baionara jo dugu. Kaleetan ikus daitekeena berretsi besterik ez du egiten argazkiak, bertan euskara hutsaren hurrengoa dela alegia. Berdin du seinalea behin-behinekoa edo finkoa den, irizpide berak jarraitzen baititu udalak: frantsesa erabiltzea bakarrik.

Ikatza

Iragan udan jokatu zen azken Munduko Pilota Txapelketa, Iruñean. Hainbat pilotarik Euskal Selekzioaren izenean jokatzeko beren zoria jokoan jarri zuten. Ipar Euskal Herriko sei pilotari izan ziren, menturan eta ausaz, gehien menturatu eta ausartu zirenak.

IPARRALDEKO SEI PILOTARIK BAI EUSKAL SELEKZIOARI

Nor gogoratzen da Iruñean jokatu zen Munduko Pilota Txapelketaz? Inor gutxi. Nork daki Ipar Euskal Herriko sei pilotarik Frantziako Selekzioan jokatzeari uko egin ziotela? Inor gutxi.

Gaur egungo egoera soziopolitiko bortitzak jende xumearen ahaleginak laututzen ditu. Euskal Herriko egoera nahasiak hainbat errealtate estaltzen du. Informazioa hedabide boteretsuen bitartez helarazten da nagusiki, eta hauek sare trinkoa ehundua dute.

Zertan dago Euskal Pilota Selekzioa gauzatzeko asmoa, ordea? Konparazio: sei dira Frantziako Selekzioan jokatzeari uko egin zioten Ipar Euskal Herriko pilotariak: Angeluko Ellande Alfaro, Hazparneko Mikel Funosas, Ramuntxo Bortairu eta Raphael Larronde, Iholdiko Sandra Pochelu eta Donibane Lohizuneko Iñaki Iturbiske. Lehen hiruekin aritu gara eleketan.

EGOERA NAHASIA. Eusko Jaurlaritzak -Euskal Selekzioaren aldarrikapen herrikoia bilakaera ikusita- Euskadiko Federazioa sortu zuen orain bi urte inguru. Federazio honek, artean, Euskal Selekzioa antolatu zuelarik: "Eusko Jaurlaritzak Euskadiko Federazioa sortu du eta honek EAEko selekzioa halaber. Jendeak Euskadiko hitzarekin bere burua engainatzen du, ordea. Euskal Selekzioa da, baina ez Euskal Herrikoa", adierazi digute hiru solaskideek.

Euskal Selekzioa Espainiako nahiz Frantziako Selekzioei uko egiteko helburuarekin sortu zen. Nafarroako eta Iparraldeko pilotariak ere osatu dute Euskal Selekzioa. Selekzioaren helburua Euskal Herri osoa ordezkatzeko eta Iruñean izatea zen. Munduko Txapelketa iritsi zen baina ametsa ez zen gauzatu. Gainera, gertarak modu nahasian izan ziren edota heda-

■ Sei dira Frantziako Selekzioan jokatzeari uko egin zioten Iparraldeko pilotariak: Mikel Funosas, Ramuntxo Bortairu, Ellande Alfaro, Raphael Larronde, Sandra Pochelu eta Iñaki Iturbiske. Lehen hiruekin aritu gara eleketan.

■ Erik Etxart, Izturitzeko hautetsia eta Udalbiltzako kidea

“Hona hemen jarraikitze bidea: ‘bai’ pilotari eta ‘bai’ Euskal Herriari”

Frantses selekzioari uko egin zioten sei pilotariak ezagunak ditut, ezagunak eta lagunak gehienak. Eta lagunak ditudanez gain baieztatu dezaket azpimarragarriena beren jokoaren ez zela izan frantses selekzioari ez erraitea, beren funtsezko xedea euskal selekzioari “bai” erraitea zela, duda izpirik gabe. “Bai” hori estali nahi ukan dute pilota erakunde batzuek (frantses, espainol eta nazioarteko federakuntzek besteak beste) eta gordeka eta maltzurki erakunde politikoek ere, betiko aitzakiak emanez: ez dela unea, gauzak urraska egin behar direla, gehiengoak errespetatu behar direla, estatutik ez duten nazioek lekuri ez dutela nazioartean eta gainerateko...

Sei pilotari hauek ordea, “bai” ausarta plazaratu dute, luza-zago igurikatu gabe, nora doazen argi dutenen konfiantzarekin. Gogorazi diote ere bidenabar EAEko Euskadiko Federakuntzari ez dela berez euskal pilotari guzien ordezkari eta ez duela zilegitasunik euskal selekzioaren ikurraren monopolizatzeko. Beren nahia ere nehongo gehiengoak ez duela baldintzatzeko

GAIZKA IROZ

eta mugatuko erakusterat eman dute. Mundialetarik kanpo utziko dituzte beharbada berriz ere baina argi ikusten da gero eta pilotari gehiago holako ekimenen jarraikiko zaiela.

Anitzek “bai” hori entzun du jendar-tean, eta ondorioz oihartzun zabala ukan du Euskal Herri osoan. Erakunde publikoetarik berriz gai izan behar genuke sendimendu aldaketa hauei bide emaitzeko bai Ipar Euskal Herrian (gutiengoan izaiteko beldurrik gabe) eta bai Euskal Herri osoan ere. Bestenaz karrikako aldarrikapenen gibeletik ibili beharko dugu beti, aitzinean joaiteko orde.

Hor dugu jarraikitze bidea, “bai” pilotari eta “bai” Euskal Herriari. Sei pilotari hauek, besoz indartsu eta zangoz arin, partida hasi dute ustegabeen eta aurkaria ustegabeen harrapatzeak beti abantaila emaiten du guziz holako ausardia erakusten denean. Oroitarazi beharko diegu irakurleei irabazteko partida dela hau. Eta milesker lagunei hain zintzoki jokatzeko hasirik ●

bideetatik oso egoera nahasian islatu ziren behinik behin.

Euskal Selektzioaren aritzeagatik pilotariak ez zutela Espainiako edo Frantziako Selektzioaren jokatu irudi zuen, baina ez da horrela izan: “*Eusko Jaurlaritzak Euskadiko Federazioa Frantziako Federazioaren babesa jasotzeko sortu zuen, -eta beste neurrian nazioarteko beste federazioena ere bai- baina, batez ere, Espainiakoari aurre egiteko. Bere interesak baino ez dira ageri izan, ordea*”, adierazi digu Ellandek. Adibide gisa, Munduko Txapelketa iritsitakoan, Euskadiko Federazioak, Frantziako Federazioaren sostengua jaso ahal izateko, Iparaldeko pilotak kontuan hartu ez izana.

TXAPELKETA ALTERNATIBOA.

Euskadiko Federazioak Euskal Herri osoa ordezkatzeko zuen selektzioa izatea posible zela sinesteari nahi izan zuen azken unera arte. Venezuelen burutu zen Nazioarteko Federazioaren batzarrean “jokatu” zen Euskadiko Federazioa kide gisa onartzeko azken partida. Ez zen irabazi horregatik. Venezuelako Federazioak estatutuak aldatzeko aurkeztu zuen proposamenak 20 boto jaso zituen alde, 30 aurka eta 5 abstentzio. Frantziako Federazioari Domini-

que Boutineau presidentea Nazioarteko Pilota Federazioaren presidentea izatera pasa zen. Bozketa berean, Pepe Musi mexikarra presidenteorde izendatua izan zen, Venezuelako Federazioari Juan Jose Lecue presidenteari lekua hartuz. Honek, aldi berean, Konfederazio Panamerikarretako presidente kargua galdu zuen, Musiren mesedetan.

□ **Euskal Selektzioaren helburua Euskal Herri osoa ordezkatzeko eta Iruñean izatea zen. Munduko Txapelketa iritsi zen baina ametsa ez zen gauzatu**

Jokaldi guztiak aurreikusi bezala atera zitzaizkien Frantziako eta Espainiako Federazioei. Lehenik, Gaietano Ayala presidentea zen bitartean, Nazioarteko Federazioari zuzendaritzako kideen dimisioa bideratu edo behartu zuen. Batzarren ondoren Dominique Boutineau presidente izatera pasa zen, Espainiako

Federazioari Garcia Angulo presidentea, berriz, presidenteorde izatera, Pepe Musi presidenteorde izaki. Aldi berean, beste helburu bat lortu zuten: 2006ko Munduko Txapelketa Mexikon jokatzeko.

Eusko Jaurlaritzak diru laguntza ugari inbertitzen du pilotari eta ahalegiak egin omen zituen Euskal Selektzioa Iruñean izan zedin. Alta, bada, Jaurlaritza eta Euskadiko Federazioa galtzaileak atera ziren. Txema Aldamiz presidentea burumakur azaldu zen eta Espainiako Federazioaren aldetik presio politikoak izan zirela onartu zuen.

Nazioarteko batzarrean porrota jaso ondoren Txema Aldamiz ohiko batzar bat deitu zuen. Gure solaskideen esanetan: “Zortzi puntu adostu ziren. Horieta-ko batek zioenez ‘Euskal Herriko Selektzioa Iruñean izan ezean Euskadiko Federazioak nazioarte mailako txapelketa alternatiboa antolatuko zuen Venezuelako bozketan gure alde agertu ziren gainontzeko federazioetako pilotarietara batera’. Ez zuten deusik antolatu, ordea”.

Bien bitartean, egoera ikusita, Iparaldean Pilotarien Kolektiboa (PK) elkarteak sortu zen eta Nafarroan Belate elkarteak. Elkarrekin aritu dira, baita Gipuzkoako beste kideekin batera ere:

■ Xare jokoa

Euskaldunon paradoxa

Mikel Funosas hazpandarrak eta Joxi Lopetegi iruritarak bikotea osatzen dute xare jokoa, elkarrekin aritzen dira urtean zehar. Euskaldunak izanagatik, Munduko Txapelketa iritsitakoan, bata "frantsesa" eta bestea "espainola" bilakatzen dira. Aurreko txapelketetan elkarren aurka jokatzea tokatu zaie. Horra euskaldunon paradoxa. Iruritakoak Iruñeko Munduko Txapelketan parte hartu zuen eta honela adierazi ere: "Nik ez nuke sekula Euskal Selektzioaren aurka jokatu". Bere jarrera hizpide izan dugu Mikelekin: "Orain arte elkarren kontra jokatu dugu munduko txapelketetan. Guk, garaia zelakoan, Frantziako Selektziotik ateratzea erabaki dugu. Otsailean erabaki genuen parte ez hartzea, berak bazekien, eta berak nahi izan du jokatu. Mementoan kirol lehia sentimenduen gainetik daudela dio. Bakoitzak baditu bere arrazoiak. Hautua errespetatzen dut" ●

"Abuztuan Venezuelan burutu biltzarretik ez zela deus berririk aterako ikusiz eta Euskadiko Federazioak Txapelketa Alternatiboaren inguruan ez zuela deusik egiten ikusirik geuk bost pilota gaualdi antolatu genituen. Euskadiko Federazioak deusik ere", azaldu digu Mikelek.

ESPAINIAKO ETA FRANTZIAKO SELEKTZIOAK. Iruñeko Txapelketan 52 jokalarik parte hartu zuten Espainiako Selektzioaren izenean, hauetatik 38 euskal herritarak izanik. Frantziako Selektzioan parte hartu duten pilotarietatik, bizpahiru kenduta, denak dira euskal herritarak. Hegoaldeko pilotariek Euskal Selektzioan parte hartzen duten aldetik Espainiakoan jokatzeari uko egiten diotela dirudi, baina hori irudipen hutsa besterik ez da. Alegia, Euskal Selektzioan aritzen dira, baina horregatik ez dira denak Espainiako Selektziora deituak izaten. Beraz, gehienek ez diote Espainiakoan parte hartzeari uko egin behar. Hegoalde-

DANI BLANCO

■ "Jaurlaritzak Euskadiko Federazioa Frantziako Federazioaren babesa jasotzeko sortu zuen, eta, batez ere, Espainiakoari aurre egiteko. Bere interesak baino ez dira ageri izan, ordea". Hazparneko pilota plazan batzarrean.

ko pilotarien artean, xarean aritzen den Artola izan da Espainiakoan jokatzeari uko egin dion bakarrenetakoa bat: "Iparraldean, EAEn ez bezala, ez dugu instituzioen aldetik sostengurik. Alta, azken bi urteetan gure jarrera plazaratzen aritu gara. Aurtengo otsailean 6 pilotarik uko egin genion Frantziako Selektziorari, eta hemengo elkarteetatik laguntzarik ukan ez badugu ere, gure inguruan sostengua ukan dugu. Jendeak zertan ari ginen jakin izan du, eta pilotazale guztiek badakite Euskal Herriko Selektzioaren alde gaudela. Ekimena positiboa izan da", adierazi digute Pilotarien Kolektiboko kide hauek.

□ **"Pilota munduan gaia isilean gordetzeko joera zegoen, tabu zen, hobe inork ez aipatzea. Iruñeko txapelketaren ondoren pilotarien arteko lehen gaia izatera pasa da eta horri buruz lasai mintzatzen da"**

PILOTARI HAUEN KURIA. Euskal Selektzioaren aldeko izen biltzea izan zen pilotari hauen lehen urratsa: pilotari, entrenatzaile, epaile eta klubetako arduradunei eman zieten aldarrikapen honen berri. Frantziako Federazioari eta Iparraldeko Ligari ere azaldu zizkien beren asmoak. Ondoren, informazio kanpaina eta txapelketa alternatiboa gizarteratu zuten: "Pilotan ari diren eragileen artean lan egin dugu lehenbizi, esparru horretan eman dugun urratsa izugarria izan da. Orain arte gaia gutxi aipatzen zen. Pilota munduan gaia isilean gordetzeko joera zegoen, tabu zen, hobe inork ez aipatzea. Iruñeko Txapelketaren ondoren pilotarien arteko lehen gaia izatera pasa da eta horri buruz lasai mintzatzen da", diote pilotariok.

Beren ustez, azken urte honetan urrats handiak eman dira Euskal Selektzioa Euskal Herri osoan egituratzeko. Lehenbizi, Euskal Herriko Federazioa antolatu beharra ikusten dute eta horretarako hiru zutabeak ezarri direla diote: Euskadiko Federazioa, Belate eta Pilotarien Kolektiboa. Iparraldeko Pilotaren Liga deritzan, bederen, badute beren asmo honen berri, eta hasteko, ez dela gutxi diote.

Herriaren aldetiko babes gehiago

beharko luketela aitortzen badute ere -Iparraldean nahiz Hegoaldean- pilota-riok ez dute beren burua bakardade osoan ikusten. Iruñeko Txapelketa ez da normalizazio osoz jokatu, erresistentzia gisako bat agertu zen. ESAITeko partaide dira eta begi onez ikusten dute talde hau. Alabaina, talde honek kirol guztientzako selekzioaren aldarrikapena egiten du eta horrek jendea nahasten du zenbaitetan. Agian, ez dela aski diote. Haatik, Belate eta PK pilotaren munduan agertzearekin hasi da ESAITen helburuak gauzatzeko bideak argitzen: “ESAIT bai, baina gizartea ez da horretaz hainbeste jabetzen”, erran digute halaber.

Etsituta ote dauden galdetu diegu: “Gu ez gara guretzat ari, bestela Frantziako Selekzioan jokatuko genuke. Ez dugu gure nortasuna ukatu nahi, eman

DANI BLANCO

■ Mikel Funosas hazpandarra, 27 urte. Pilota irakaslea. Xarean ari da. 1993an, urrezko domina Argentinan. 1998an, zilarrezko domina Mexikon.

dugun urratsean sinesten dugu. Iruñean une aproposa izan da urrats hori emateko, Iparraldeko gero eta gazte gehiago ohartu da euskal nortasunaz. Sakrifizio bakarra Munduko Txapelketan ez jokatzea izan da, baina Frantziako ekipoarekin jokatu dugularik ez dugu lasai jokatu, gure herria eta nortasuna ukatzen duen instituzio baten barnean jokatu baitugu”. Pilota sistemaren barnean egon ziren Iruñeko Munduko Txapelketa arte, haustura egiteko unea ikusi dutelarik planto egin dute: “Ikurriña atera eta ekintza sinboliko bat egitea ez genuen ongi ez aski ikusten. Prentsa boteretsuan ez ohi da ezer agertzen. Gaia hurrengo Munduko Txapelketan aterako da berriz ere. Aitzinartzean ere lanean segitu behar dugu, isilean, azkartu, eta, agian, Euskal Herriko Federazioa sortuko da”.

DANI BLANCO

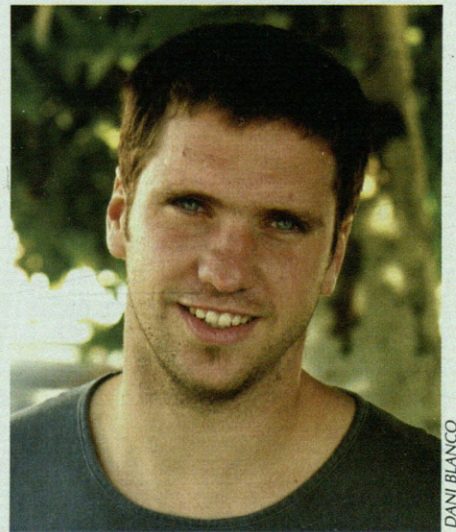

■ Ramuntxo Bortairu hazpandarra, 30 urte. Pilota irakaslea. Xarean ari-zen da. 1994an, Euskal Herrian (Senpere) urrezko domina.

Ramuntxok honela jarraitu du: “Lehen Euskal Selekzioan pentsatzea ametsa zen eta orain errealtate hurbilagoa da. Ez guretzat bereziki, gure gibeletik heldu diren pilotari gazteentzat baizik”.

Hartu duten jarrera harturik ere, ez omen dute tokian tokiko klub eta herri taldeekin haustura sentitu. Pilotaren instituzioetako agintariekin ontsa eraman dute afera. Frantziako Kirol Saileko Erbiti zuzendari teknikoa, Zuraidekoa, Euskal Selekzioaren aldekoa dela diote. Honek, jakina, pilotariok Frantziako Selekziara eraman behar ditu. Dominique Boutineauk beste hainbeste: “Baina goxoan aritu dira, denek onartu dute gure jarrera. Pilotaren munduan badago elkarrekin eta errespetuan bizitzeko nahikaria. Ez dugu bazterketarik sentitu” ●

◆ MIKEL ASURMENDI

DANI BLANCO

■ Ellande Alfaro angeluarra, 28 urte. Pilota irakaslea. Esku-huskan ari da. Zilarrezko hiru domina: Kuban, gazte mailan. Helduetan, 1994 eta 1998an.

Gasteiz	Donostia Tolosa Bergara	Donostia	Irun	Baiona	Bilbo	Iruñea
arriaga			bertso-hop		urretxindorra	xalbador
		ramos			herriak	
	bilintx			mattin		xalem

www.megadenda.com

Zure aukera musika eta liburutun

Martin Berasategi

“Sukaldaritza berriak ez du esan nahi mahaitik gosez altxa behar dugunik”

P E R F I L A

“Donostiako labela” irabazteko osagai guztiak ditu Martinek: Arraun Lagunak taldean aritu zen belaunetik operatu zuten arte, Gaztelubide elkartearekin irteten da danborradan, eta paseatzeko pasioak portura darama beti. Sukaldarien estereotipoa hautsiz 33 kilo argaldu zituen eta, hala ere, hiru “mitxelin” edukitzeaz harro dagoen bakarrenetakoa da.

Testuak: **Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre** / Argazkiak: **Alberto Elosegi**

Zure amak eta izebak Donostiako Alde Zaharrean zuten Alejandro ostatua. Umetako lehen pausoak sukaldean eman zenituen, beraz.

Umetatik bizi izan dut sukaldea, bai. Egunaren ordu gehienak ostatuan ematen nituen, huraxe zen nire etxea. Maitasun izugarria diot, oso herrikoa zen, oso bertakoa. Bretxako merkatutik gertu dago, eta baserritar eta arrantzaleen mundua merkatu hartan biltzen zen (garai hartan gurdietan ekartzen zuten arraina). Lehen-gaiak oso naturalak ziren.

Ama eta izeba sukaldean ikusita, eta umetan belakia zarenez, sukalderako zaletasuna sartu zitzaidan. Hamahiru urte nituenerako, jada ama eta izebari esan nien sukaldari izan nahi nuela, oso garbi neukan horixe zela nire bidea. Memento hartan ez zien ilusio gehiegirik egiten nire aukerak, oso lan gogorra zela esaten zidaten. Geroztik, naizenagatik inor baino gehiago poztu direnak ama eta izeba dira, baina jakina, garai hartan ez zuten imajinatu ere egiten nik sukalderako hainbesteko pasiorik izango nuenik, edo euskal sukaldaritzaren bilakaeraz kezkatuko nintzenik.

■ Garai hartan sukaldariek ez zuten prestigiorik. Euskal Sukaldaritza Berria mugimendua sortu zen gero.

Mugimendu hura sortu zenean hama-bost urte nituen. Kozinatzen hasi berria nintzen eta jakin-min handia neukan,

“Atzo baino gehiago egiten dut apustu jende gaztearen alde. Era berean, eskertzen dut aurrekoek egin duten guztia”

dena nuen egiteko. Hitzaldi bat antolatzaren bazuten, hantxe azaltzen nintzen entzutera. Ordura arte sukaldariak ez zuten prestigiorik, ez inolako errekonozimendurik. Gogoratzen dudana imajina da sukaldaria beti sukaldean zegoela, eta ez beste inon.

Belaunaldi batek oso ondo egindako lanari esker, sukaldaria atera egin zuten eremu publikora. Sukaldea eta jendearen arteko horma bota zuten. Egiten zutena beste modu batera transmititzen zuten, eta langintzari zuen garrantzia ematen hasi ziren (beste herri batzuetan garrantzia hori aitortua zioten ordurako). Euskal Herriak sukaldaritzan zer esan handia bazuela jakitera eman zuten, eta urteek arrazoia eman diete: une honetan, munduan gehien aipatzen den lurraldea Euskal Herria da (kontuan hartuta metro koadroko dituen sukaldari eta jatetxeek jasotako puntuazioak). Hori aitortu egin behar da, lotsak utzita; mundu osoak aipatzen du, eta azkenean geu izaten gara gure lanaz hitz egiteaz lotsatzen garenak!

Sukaldaritzari ere ekarpenak egin zizkion belaunaldi hark. Baina sekula ez dugu ahaztu behar herri honetan belaunaldiz belaunaldi sukaldean egin den lana. Lan hori ez da inorena, edo hobe esanda, lan hori herriarena da. Gu ez gara izan euskal sukaldaritzan ondo kozinatu dugun bakarrik, hemen betidanik ondo kozinatu izan da. Urteak pasa ahala, euskal sukaldaritzari bakoitzak ahalik eta ondar ale gehien eskaintzen saiatzen gara.

■ **Frantzian ikasi zenuen chef onene-**

“Ez dugu inolako proiekturik kanpoan, nahiz eta eskaintza asko jaso ditugun. Nork bere lanbidetik egiten du herria”

kin. Zerk emanarazi zizun pauso hura?

Garai hartan ez zen ohikoa ni sakrifiku naizen hainbeste sakrifikatzea, ikasteko garaian. Zorte handia izan nuen, amak eta izebak langintza honetan zuten esperientzia urte gutxitan irakatsi zidatelako. Beraz, oso gaztetatik eduki nuen bidaiatu eta profesional ezberdinengandik teknikak ikasteko aukera: izan bonboigile, sukaldari, txarkutero, okin... Oso mundu politak deskubritu nituen, baina sakrifiku ere asko sakrifiku nintzen. Ohe bat jarri nuen ostatuko eskaile-

rapean, bi ordu eta erdiko loa egiten bainuen egunean, ez gehiago. Ostatuko lana izugarria zen, bi ordu eta erdi lo egin eta okinak ikustera joateko jaikitzen nintzen.

Frantziako esperientzia oso polita izan zen. Baina ikastea gehiago kostatzen zen gaur baino, gauzak ezkutatu egiten zizkigutelako. Mentalitateagatik izango zen, edo sukaldari batzuek euren buruarengan zuten konfiantza faltagatik. Gaur kontrako mentalitatea dugu guk datozen belaunaldiei irakasterakoan. Nire sukaldean Martin askok egon behar dute, eta Martin asko egon daitezkeen zerorrek daki-

- CURRICULUM A**
- **Jaio:** Donostian, 1960. urtean.
 - **Bizi:** Lasarten.
 - **Ibilbidea:** Hamalau urte zituela hasi zen kozinatzen. 21 urterekin familiako Bodegon Alejandro zuzentzen zuen. 30 urterekin jaso zuen bere lehen Michelin izarra eta 32 urterekin Lasarten jarri zuen bere jatetxea (gaur egunean ere berak zuzentzen duena).
 - **Martin Berasategi Taldea:** Lau soziok (Andoni de Luis, David de Jorge, Bixente Arrieta eta Berasategi) eta 200 sukaldari inguruk osatzen du taldea. Hainbat jatetxe biltzen du: Donostian Bodegon Alejandro, Larzabal, NH Aranzazu hoteleko Kukuarri jatetxea eta Kursaalakoa. Erreterian “Mugaritz” jatetxea, eta Bilbon “Guggenheim” museoarena.
 - **Sukaldaritzako liburuak:** Lau errezeta liburu ditu kalean: “La joven cocina vasca”, “El mercado en el plato”, “Calendario de nuestra cocina tradicional hecha para las gentes de hoy” eta “Mis recetas de siempre”.
 - **Sariak:** Askoren artean, Gastronomiako Euskadi Saria, Espainiako Sari Nazionala eta Nazioarteko Gastronomiako Akademiak emandako Sukaldaritzako Artearen Grand Prix sariak jaso ditu. Lasarteko jatetxeak hiru Michelin izar ditu.

zun dena erakutsi behar diezu. Horrela lortzen da azkenean lan-talde trinko bat, garrantia ematen dizuna.

■ **Zuk, berriz, beti izan duzu irakaste-ko jarrera.**

Ni beti kezkatu nauena da, Martin Berasategi taldeko denek jakin dezate- la Martinek dakien guztia. Oso pertso- na abegitsua naiz, gardena, eta daki- dan guztia erakusten diet. Gazteak sarritan oso kritikatuak dira, eta ni ez nago gazteen aurka. Ardurak delegatu egin behar zaizkie, baina hori bai, guk profesioa ondo erakutsi eta gero. Ondoren lortu behar duguna da egune- ro motibatuta jaikitzea.

■ **Zuen belaunaldiak zer ekarri du?**

Orain 25 urte plater batean bilatzen zena zen goxoa egotea. 25 urte beran- duago pixka bat harantzago goaz, eta guri (nire belaunaldiari, eta baita Eus- kal Sukaldaritzza Berria mugimenduko kide izan zirenei ere), gaur ez zaigu aski soilik zapore goxoa lortzearekin. Gauza gehiago eskatzen dizkiogu pla- ter bati: arintasuna, dieta orekatua eskain- tzea, digestioa erraztea (mahaitik sabel astunarekin ez jaikitzeke, eta gauean lo

ondo egiteko). Eta horrek ez du esan nahi gutxi jan behar denik, edo mahaitik gosez altxa behar dugunik. Kontua da plater bakoitza ikertu egin behar dela, digeritze

B E R T S O A

Doinua: Aita izena

**Hainbat urtetan zabilta hainbat
sukaldetan barrena,
errezetari atera nahian
eskaini behar duena.
Zure jakintza da urtetako
ikasketen ondorena.
eta galdetu nahi dut egia
al den maiz esaten dena,
sukaldaritzan mimoa al da
osagairik goxoena?**

Aitor Mendiluze

aparatuak ere jaten goza dezan, eta ez sufritu. Sukaldaritzza osasunaren aldetik ere zaintzen dugu.

■ **Gizarteak elikaduraz izan duen mentalitate aldaketa hori bera goi sukaldaritzan ere zabaldu da, beraz.**

Jakina. Sukaldari bakoitzak bere garaiko sukaldari izan behar du. Gaur egunean ez dira ondo sartzen lehenago jaten ziren plater astun haiek. Lehen jen- deak beste modu batera egiten zuen lan, ordu askotan esfortzu fisiko handia egi- ten zuen. Gaur arintasuna eta osasuna bilatzen badugu, ikertu egin beharra dago lehengai bakoitzaren atzean, plater bakoitzaren atzean eta menu bakoitzaren atzean zer dagoen. Gerta baitaiteke plater bat osasuntsua izatea, eta hurrengo plate- rak aurrekoaren osasuna hondatzea. Gaur sukaldariak ikerleak gara, askoz ere tek- nikoagoak. Niretzat, plater bat osatzen dutenak dira lehengaia, teknika, zaporea, usaina, soinua, eta lana, lana eta lana.

■ **Nola sortzen dira plater horiek?**

Sukaldean errezeten laborategia dugu. Ikerlan askoren ondoren, oso onak diren plater gutxi batzuk ateratzen dira. Are eta lan handiagoa egin behar dugu, badakigulako nirea bezalako karta bati asko exijitzen zaiola eta kalitate handiko errezetak gehitu behar dizkiogula. Ira- gazki asko eta asko pasatzen dizkiot

BIZITZAREN PASARTEA

Niretzat festarik onena San Sebastian bezpera da. Gaztelubide Elkartearekin irteten naiz beti tanborradan. Iaz Urrezko Danborra niri eman zidaten; ohore izugarria izan zen. Jatetxearen sarreran jarria dut danborra. Niretzat lorpen profesionalek baino balio gehiago dute lorpen pertsonalek, eta egun buraxe da denetan bereziena.

froga bakoitzari, eta plater hori erabat ondo ikertua eta gauzatua dagoenean sartzen da jatetxeko kartan. Plater bati exigentzia gorena ematen ez diodanean, ordenagailuan gordetzen dugu froga horietatik atera ditugun gauza interesgarriak. Horrela, egunen batean ideia onak sortzen badira plater berriak aterako dira.

■ Produktu bakoitzaren propietateak ikertzen dituzue?

Dena ikertzen da, dena. Tomate bat bezain gauza xumea ere indigestoa izan daitekeela jabetzen gara ikertuta, eta lehengai hori indigestoa izan ez dadin nola erabili aztertzen dugu. Tomate batean, indigestoak dira azala, pipitak eta bulba, baina tomate ura oso digestiboa da. Orain 4 urte lortu genuen tomateari zuku guztia ateratzeko teknika, bulba, azala eta pipitak bereizita. Errezeta hori ideala da, zeren hiru koilarakada tomate likido hori janda (kasik ura dena), jaten ari zara tomate zapore guztia, bitamina denak ere bai, eta gainera digestio arazorik sortu gabe. Hoberena litzateke hori bera lehengai eta produktu guztiekin lortzea, baina oso lan zaila da. Hamar bizitza edukiko banitu ere, ez nintzateke iritsiko produktu denak

nik nahi bezala iker-
tzera.

■ Teknologia berriek nola eragin dute sukaldetan?

Teknologiak denean laguntzen du. Ordenagailuak eta baditugu, baina jakina, sukaldetan teknologia aurreratzeko doa etengabe, oso azkar. Esaterako, orain egiten diren ikatzezko parrillak ikusita, orain bi urte asko harrituko ginateke. Parrilla hauetan tenperatura ezberdineko aldeak

“Orain mundua da gugatik galdezka datorrena. Umil, baina oso harro gaude lortu dugunarekin”

“Sukaldaritzan denetik behar dira, autoreak, parrilleroak, tradizionalak... Batzuk bezain garrantzitsuak dira besteak”

daude. Beraz, parrilla berean ditugu egosteko eta bero mantentzeko tenperaturak.

■ Sukaldaritzan zer alde dago autore izan edo sukaldari izatearen artean?

Sukaldetan autoreak oso gutxi dira. Sukaldari bati ez zaio irakatsi behar autore izaten, sukaldari izaten irakatsi behar zaio. Gero, badira gutxi batzuk autore izateko gaitasunak dituztenak, baina lehenik sukaldari izaten irakatsi behar zaie. Eta autore ez denak ez du zertan kezkatu: sukaldaritzan denetik behar dira, autoreak, parrilleroak, sukaldaritz

www.kaixo.com

tradizionala egiten dutenak... Batzuk bezain garrantzitsuak dira besteak. Oso garbi dut hori. Ni Donostiako jatetxe umilenetik eta merkeenetik nator, Alejandro ostatutik, eta amak eta izebak jartzen zuten arretak eta lanak, egiten ari naizen autore sukaldaritzak adinako garrantzia du niretzat. Eta gainera, uste dut sukaldaritzak oraindik omenaldia zor diela etxekoandreei.

■ **Mundu mailan zein dira zure erreferentziak?**

Memento honetan, Euskal Herrian egiten den sukaldaritzaz hitz egiten da gehien. Egunero etortzen zaizkigu kazetariak mundu osotik, zer motatako sukaldaritzaz egiten dugun ikustera, edo gugandik ikastera. Une honetan mundua euskal sukaldaritzaz interesatua dago. Guretzat harrotasun handia da, zeren orain 25 urte asko borrokatu behar izan nuen kanpora irten eta besteek zer egiten zuten ikusi eta ikasteko. 25 urte geroago mundua da hona datorrena. Umil, baina oso harro gaude lortu dugunarekin.

■ **Gure kulturaren, ordea, kantitatea eskatzen da.**

Kantitatea ez dago kalitateari zuzenki

“Sukaldean errezeten laborategia dugu. Ikerlan askoren ondoren, oso onak diren plater gutxi batzuk ateratzen dira”

lotua. Nik uste jatera zatozenez, jatera zatozela. Osasuna ez da gosea pasatzea ere. Jatuna izan zaitezke, eta nik prestatu ditudan platerekin, asetzeaz gain, osasuna zaindu dezakezu.

■ **Sukaldaritzaz hau ere ezaugarritzen da plater handian kantitate txikia ikusten delako.**

“Gaur ez zaigu aski zapore goxoaz lortzearekin. Platerak behar ditu arintasuna, dieta orekatua eta digestioa erraztea”

Egungo jatetxe herrikoietan, menua izaten da lehen eta bigarren platera, postrea eta kito. Jakina, niri otordu batean eskatzen badizkidazu 12-14 plater, azken hiru urteotan sortu ditudan plater onenak dastatu nahi dituzulako, ezingo dizkizut hain janari ano handiak eman, hirugarren platererako lehertuko zinateke-eta. Hamalau platereko menu bat egiterakoan kantitateak orekatu egin behar dituzu denak janda bezeroa ondo senti dadin.

■ **Etxekoandreek omenaldia merezi dutela esan duzu. Gaurko bizimodu eta lan motarekin, kultura hori galtzeko arriskua al dago?**

Horretan zer esan handia dugu sukaldariok. Nik, esaterako, neure burua dohainik eskaintzen dut errezetak irratian azaltzeko, etxekoandreengandik hurbilago egoteko. Nik ulertzen dut egungo arazoa. Lehen amona etxean bakarrik egoten zen eta familiaz eta sukaldeaz arduratzen zen. Orain emakume askok kanpoan lan egiten dute eta beste bizimodu bat daramate. Sukaldeko profesionalok gehiago hurbildu behar dugu etxekoandre eta sukalde zaleengana, etxeetan gero eta hobeto jan dadin, eta gero eta

denbora gutxiago pasa dezaten otordua prestatzen. Errezetak soiltzen saiatu behar dugu. Bi eratako errezetak irakatsi behar dira, sukaldean dibertitu nahi dutenerako, eta denbora gutxian otordua prestatu behar dutenerako.

■ Produktu ekologikoak direla, dietak direla... Nola ikusten dituzu elikadurako "moda" berriak?

Hau dena nik oso ondo ikusten dut, eta denekiko errespetu izugarria dut, beti ere egia denean. Izorratzen nauena da jendeak gezurra esatea. Eta batez ere jendeak engainatzea. Ni produktu ekologikoen oso alde nago, eta jendeak barazkijalea izan nahi badu, oso ondo (barazkijale izanda oso ondo jan daiteke). Baina produktu ekologiko horien atzean iruzurrik balego asko sutuko nintzateke.

■ Martin Berasategi taldea zergatik sortu zenuten?

Nik 1992an egin nuen jatetxe honen proiektua, eta 1993an ireki. Urte asko daramatzat jendeari lanbide hau irakasten, eta jabetu nintzen Euskal Herrian (toki guztietan bezala) jende gazteak ez duela erraztasunik kozinatzeke bere gaitasunak frogatzeko. Ia ezinezkoa da sukaldari batek bere jatetxe propioa ireki eta aurrera ateratzea, oso garestia da hori.

Datozen belaunaldi lagundu egin behar zaie eta zortea izan dut nire bila etorri direlako Guggenheim museoko jatetxea kudeatzeko edo Kursaalaz arduratzeko, edo beste proiektuetarako. Dena neronen eskutan hartu beharrean, Martin Berasategi Taldea sortu genuen. Lagun talde batek sortu genuen, nirekin urteak daramatzate lanean, eta sekulako balioa dute sukal-

dariok. Gutxi gorabehera, 200 sukaldari ditugu taldean.

■ Euskal Herritik kanpo lan egiteko tentaziorik izan duzu?

Ez dugu inolako proiekturik kanpoan, nahiz eta aukera eta eskaintza asko jaso ditugun. Baina ni bertan jaio eta bizi naiz, herri hau da maite dudana eta lan handia dago hemen egiteko. Nik sukaldari naizen aldetik egingo dut lan hori, bakoitzak bere lanbidetik egiten duelako herria. Orain arte ez banaiz kanpora atera, ez dut uste aurrerantzean aterako naizenik, oso etxe-koia naiz-eta! Hainbeste lan dago hemen egiteko! Eta daukadan denbora libre apurra portuan edo alde zaharrean ematen dut. 12 urterekin gozatzaren nuen gauzeekin gozatzea gustatzen zait, ez Londresean joatea. Lanagatik joan behar izan dut Londresera. Baina gustatu, herri hau gustatzen zait.

■ Ezingo zara, Jainkoa bezala, zure taldeko sukalde denetan egon. Orduan, zerk egiten du jatetxe bat Martin Berasategirena?

Ni Lasarteko jatetxean egoten naiz. Arratsaldeetan, denbora libre dudan Bilbora noa, edo Kursaalera, edo Alejandro ostatura. Bertan ditut nire lagun handiak, eurekin solastea atsegin dut eta profesionalki laguntzea gustatzen zait. Jatetxe bat Martin Berasategi izan dadin, eduki behar du nire filosofia duen jendea, eta nire sukaldean egondako jendea, horiei transmititu baitiet sukaldari gisa naizena. Jakina, eurek aberastu egiten dute barruan duten guztia atereaz, eta asko izaten da gainera. Sukaldari bakoitzak bere nortasuna, eta bere estiloa du. Baina Martin Berasategi Taldeko

Bizkaiko Foru Aldundia

Gure @rtean

euskaraz!

Bizkaiko Foru Aldundia
Kultura Saila

Diputación Foral de Bizkaia
Departamento de Cultura

denei nabaritzen zaie Martin Berasategi direla, niri nabaritzen zaidan bezala Gabriela eta Maria Olazabalen (nire ama eta izeba) ukitua. Jende horrek laguntza behar izan duenean nik eskaini diet, eta nahikoa inteliggentea izan naiz bakean uzteko ikusten dudanean funtzionatzen dutela, balioa dutelako eta filosofia bat dutelako. Nik ez dut ezer behartzen ez derrigortzen; oso pertsona irekia naiz, lana delegatzen dakiena, eta asko sinesten dut talde lanaren arrakastan. Gazte jendearengan konfiantza handia dut, eta gaur atzo baino gehiago egiten dut apustu jende gaztearen talentuaren alde. Era berean, izugarri eskertzen dut aurreko belaunaldiek sukaldaritzaren alde egin duten guztia.

■ **Jatetxeak Kursaal eta Guggenheim barruan dauzkazue. Nola zaintzen duzue ingurune bakoitza?**

Jatetxe bakoitza nortasun bereziarekin lantzen dugu, jatetxe bakoitza mundu bat da guretzat. Hasi dekoraziotik, eta lehengaiak hautatzeko modura, prestatzeko modura, edo zerbitzatzeko moduraino.

Bereizi egin behar da Guggenheim

“Etxekoandreengana gehiago hurbildu behar dugu, etxean gero eta hobeto jan dadin, eta azkarrago prestatzeko jatekoa”

dena, eta Lasarteko Martin Berasategi jatetxea dena, edo Errenteriako Mugaritz jatetxean Andoni Luis Aduriz dena, edo Donostiako Alejandro ostatua dena (taberna hori, ni jaio nintzenean bezalaxe gorde dugu, 42 urte pasa badira ere).

Donostiako NH Aranzazu hartu

“Donostiako jatetxe umil eta merkeenetik nator, eta ama eta izebaren lanak nire autore sukaldaritzak adina garrantzia du”

“Sinesten dut talde lanaren arrakastan. 200 sukaldari inguru daude gure taldean”

berria dugu. Hotelean mota bateko bezeria izaten dugu, eta bezeria horrek eskakizun berezi batzuk izaten ditu. Hiru sukaldaritzak motak aurkeztu behar ditugu (sukaldaritzak tradizionala, euskal sukaldaritzak gaurkotua eta sukaldaritzak original pixka bat). Gu saiatzen gara eskakizun horretako bezeroa profesionalki aberastan, bezero hori beti oroitu duen toki batean senti dadin. New Yorkeko hoteleria doanean, gogora dadila Donostiako hotelaz.

Guggenheim museoan hartu nuen konpromisoa izan zen, museo gastronomiko bat egingo nuela. Munduko gainerrako museoetako jatetxeak baino hobea egitea da nire erronka. Guggenheim museoan arte moderno asko dago eta sukaldeak ere bide horretatik doa.

Lasarteko Martin Berasategi jatetxea, berriz, nire ametsetako jatetxe egin dut. Bera izan da Michelin gidako hiru izarrak lortu dituenak, 10 puntutatik 9'5 puntu lortu ditu, gainera. Exijentzia gehien Lasartekoak duenez bertan jarduten dut nik, eta arratsaldetan beste lekuetan laguntza eskaintzen dut, ahal dudana laguntza dena eskaintzeko nire lagun eta sozioei, gero eta hobeto egin dezagun ●

aekeguna
Santutxu 2002

urriak 27

**metroz metro,
beti euskaraz**

2002

198

E Z P A

PRINTZA

BIZITZA LABURRA

Anartz Zuazuak antzerkiari buruz eginiko hausnarketa da hau "Deia"n jasoa:

"Euskal antzerkia egiteko dagoela oraindik uste dut. Ez dago idazlerik eta autorerik gabe ezin du ezer egon. Oso itzultzaile onak daude, baina idazleak behar ditugu. Hor datza antzerkiaren krisia, eta errazagoa da zinerako edo telebistarako gidoi bat idaztea, antzerkirako obra bat baino. (...) Telebistan oso zaila da zer-bait ona egitea. Normalean, izaten dira serie landu gabeak, oso azkar egindakoak. Telebista kontsumoa da, edozein preziotan eta edozer. Gauza da ordutegia bete, eta jendeak ikus dezala. (...)

(Kalitateari dagokionez) oso momentu txarrean gaude. Gauza oso komertzialak egiten dira, ez dago inolako hausnarketarik. Nire ustez, dena aldatu behar da, eta ezin da okerrera jo. (...)

Joera dago jende gaztearentzat idazteko eta protagonista ez bada gaztea, haren lagunak edo aitak gaztea izan behar du. Aktoerek gazteak direnean dute lana egiteko aukerarik gehien. 30 urte ditugunok ezin gara inon sartu, ez seme eta ez aitarenean lekuan. (...) Futbolariak bezala, bizitza laburra dugu aktoerek telebistan askotan".

URTEURRENA LEHIAREKIN AMAITU

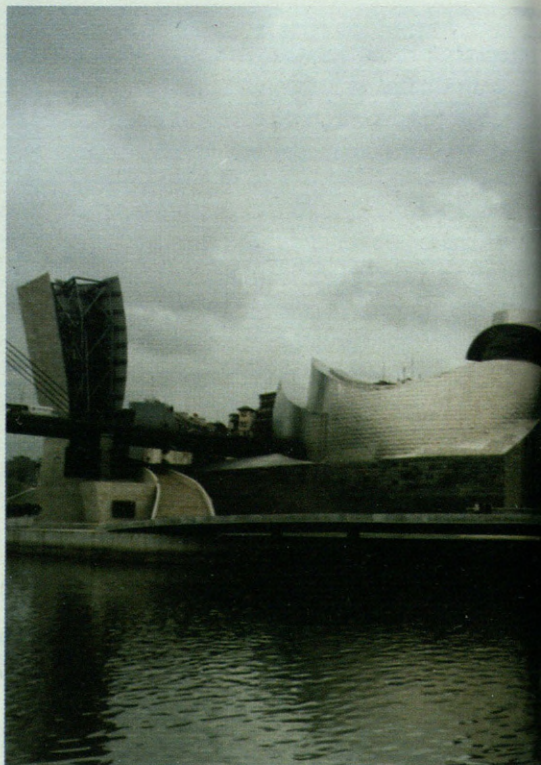
URTE guztian Euskal Herriko Txistularien Elkartearen sorreraren 75. urteurrena ospatzeko hainbat ekitaldi egin da. Ospakizun hauei amaiera emateko, hilaren 26an Euskal Herriko Txistulari Taldeen Txapelketa jokatu da Errenterian. Guztira, hamaika taldek hartuko dute parte, eta bi lan jo beharko dituzte. Horietako bat, nahitanahiezkoa. Hiru sari eskainiko dira.

NAZIOARTERA BEGIRA

NAHIZ eta hamargarren edizioa izan, lehenengo aldiz zabaldu dizkie ateak Nafarroako Ikusentzunezko Sormen Lehiaketak Nazioarteko sortzaileei. Guztira, 23 herrialdeetatik datozen artisten 92 lanek hartuko dute parte lehian. Aurkeztu diren lanetatik, 40k bideo sormen sailean parte hartuko dute, 31k animazioan eta 22k dokumental alorrean. Azaroaren 12an ekingo zaio lehiaketari.

NON ZER BERRI

JOAN den ostiraletik martxan da sarean "Nontzeberri" egunkari kultural berria. Suspergintza taldeak sortu du Interneteko komunikabide berri hau. Bertan, arteari eta kulturari egingo zaio lekua bereziki. Baina horrez gain, bertsolaritza,

bidaletako kontakizunak, laburmetraiak, talde ezagunen MP3a, argazkiak... izango dira. Juan Ramon Madariaga eta Lutxo Egia kazetariak, Jugatx Duñabeitia eta Anabel Junco diseinatzaileak eta Javier Garduño eta Estibalitz Zarandona informatikariak daude proiektuaren atzean.

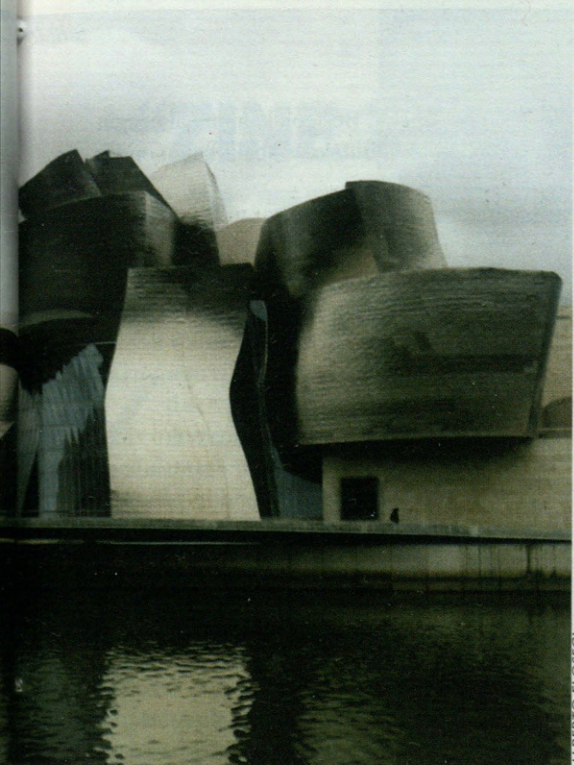
■ www.nontzeberri.com.

EUSKADI SARIEN IRABAZLEAK

LITERATUR sarien zurrumbiloan sarturik gaudela, iritsi dira Euskadi Sarien irabazleen izenak ere. Izan ere, aste honetan bertan jakin dugu Itxaro Borda idazle baionarrak "%100 Basque" liburuagatik Eskadi Literatur Saria eskuratu duela. Eta Miren Agur Meabe bizkaitarra suertatu da garaile haur eta gazte literatur arloan "Itsaslabarreko etxea" lanarengatik. Bestalde, Itzulpengintza sailean Iñaki Mendi-

H I T Z B I T A N

- Mikel Urdangarinen hitzak dira hauek "Deia"n jasoa: "Egiteke dagoen herri bat gara. Kulturalki ez gara indartsuak, bidea egiteko dago eta hori gure eskuetan dago. Beste zenbait gauza, makropolitika esate baterako, agian ez".
- Antonio Camposek "Karkara"n: "Beste eskolak euskaratzea bultzatu dute ikastolek. Seguru asko 'Egunkaria'rik eta euskarazko EITBrik ez zen sortuko ikastolik gabe".
- Unai Elorriaga idazlearen ustez, "merkatu handi bat ez izatearen zortea daukagu guk. Diru

ALBERTO ELOSEGI

ZALANTZEN MUSEOA

Askotan gertatzen den moduan, Guggenheim Bilbao Museoak ere kritikak eta laudorioak, denetarik jasotzen ditu. Hil honetan bertan dira bost urte Museoak ateak ireki zituela. 5.200.000 bisitari zenbatu dituzte guztira. Batzuentzat positiboa dirudiena, negatibotzat jotzen dute besteek. Horren gainetik ordea, Guggenheimek museoaren ereduaren inguruan zalantzak sortzeko eta horiek agerrarazteko ahalmena izan du nagusiki. Norentzat da museo bat, ikusleentzat edo artistentzat? Zenbateraino izan behar du arte museo eta nora arte ikuskizunaren erakusleirio? Eta zenbateraino du Euskal Herrian dagoen museoak euskal artistei lekua eskaintzeko betebeharra? Askotan gertatzen den moduan, ordea, oraindik ez dira batzuk eta besteak erantzunetan ados jarri.

gurenek irabazi du saria "Harry Potter eta sekretuen ganbera" liburuari esker. Eta Gaztelaniazko Euskadiko Saria Miguel Gonzalezen eskuetara joan da "Pobeñeses" lanari esker.

ZUMETA NEW YORKERA

HAINBAT erakusketa egin izan ditu Jose Luis Zumeta artista usurbildarrak bere ibilbide artistikoan zehar. Baina azaroaren 7an inauguratu eta abenduaren 28a arte zabalik egongo dena berezia da lekuari eta baldintzei dagokienez. Izan ere New Yorken, Chelsea kaleko Haim-Chanin Fine Arts galerian erakutsiko ditu bere lanak. Lehenengo aldia da horrelako leku batean erakusketa indibidual bat paratzen duela, eta okasiorako formato handiko hainbat lan burutu ditu.

asko irabazten den lekuetan, interes asko daude eta erraz, azkar eta ondo saltzea da interesatzen dena. (...) Gurean, ordea, gutxiengoen idazleak begi bistan daude".

- Roberto Moso kazetariak honakoa esan zuen "Gara"-n: "Euskal rock erradikalak Madrileko movida'k baino oihartzun handiagoa izan zuen nazioartean".
- Jorge Gimenez Euskal Editore Elkartearen lehendakaria honela mintzo zen "Gara"-n liburugintzaren ustezko krisiari buruz: "Krisia osoa izatera iristen bada, uste dut osasungarria ere izan daitekeela, eta gure kasuan, ondo gestionatzen badugu, probetxugarria".

DANI BIANCO

■ Elena Irureta.

IZENAK

Bagera Donostiako Euskaltzaleen Elkarteak 10 urte betetzen dituela eta "Astoaren irrintzia edo Donostia maitagarria" izeneko antzezlanaren taularatuko da azaroaren 16an Donostian. Koldo Izagirrek egin du gidoia eta Joserra Fachadok eta Anartz Zuazuk zuzenduko dute. Aktoreen artean, Ramon Agirre, Klara Badiola, Elena Irureta eta Aitzpea Goenaga daude.

Gorka Salmeron argazkilaria "Natura" argazki bilduma dago ikusgai Elgoibarko Kultur Etxean azaroaren 9a arte.

Damian Muñoz danza taldeak "Tres tristes Strip-teases" lana estreinatuko du La Fundicionen azaroan.

Kontxu Odriozola omenduko dute aurten Azpeltiko XX. Euskal Antzerki Topaketek. Gainera, bere lan eta bizitzari buruz, Pako Aristik idatzitako liburua plazaratuko da.

Potrotaino taldeak "La verdad comienza aquí" diskoa kaleratu du Oihukarekin.

■ Potrotaino.

Zine transferentziak. Hogeï urte eta gero...

Egun lanean ari garen hainbat euskal produktore harrituta geratu gara Ibarretxeren Gobernuak egin berri duen iragarpenarekin. Badirudi kupoaren zati bat hartu eta Zinemagintzaren Babeserako Fondoaren errekursoak Euskal Autonomi Erkidegoan jarduera horretan aritzen garenontzat zuzenduko dituela.

Eta ezustea bikoitza izan da gainera: batetik, Eusko Jaurlaritza azken urteetan ez delako euskal zinemagintzaren ekoizpenaz gehiegi arduratu; izan ere, filmazioak ia desagertu egin dira Euskal Herrian (azkena orain 10 urte eta sei hilabete egin zen); eta bestetik, orain 20 urte transferitu behar zenak eta orain transferitzear dagoenak ez dutelako zer ikusirik.

Egia da gure zinemagintzaren garapena gure sektorearen aspaldiko aldarrikapen bat dela; Euskal Produktoreen Elkartearen sorrera honi zor zaio.

Informazio gutxi duen borondate oneko behatzaile bati irudituko zaio agian behar zen unean transferentziak egin ez zirenez bertako zinemagileei gauzak ez zaizkiela batere ongi joan, erreklama ditzagun transferentziak eta ikusiko duzue zeinen ongi egiten ditugun gauzak. Eta ez da horrela gertatu Eusko Jaurlaritza, bereziki azken 8 urteotan, fenomeno zinematografikoaz ahaztu delako ezerezean utzi arte. Erkidego atzeratuena da gurea ikusentzunezkoen garapenari dagokionean eta oraintxe inbidia sentitzen dugu baita Fragaren politikagatik ere. Bere presoak izan ginen batzuzentzat, bere hitzak erabiltzeagatik, hau oso harri-garria da.

BERAZ, Kultura Ministerioak Ikusentzunezko Zientzia eta Arteen Institutua garatuz Espainiako zinema nazioarteko egituretan barneratzen jardun zuen bitartean, Euskal Herriko egoerak txarrera egin zuen. Zenbaitek biziraun badugu, gure lana Ikusentzunezko Zientzia eta Arteen Institutuak sorturiko marku legalaren inguruan garatu dugulako da. Batzuetan, batzuk Euskadin bizitzen jarraitzea zirkunstantziala izan da

etxean jarraitzeko desio hutsagatik. Besteok kanpora alde egin behar izan dugu, eta ez libreki hartutako erabaki baten ondorioz.

Euskal Zinemagintza garatzeko lege bat urtebete baino lehen prest egongo denaren iragarpenak inoiz alde batera utzi behar ez zen jarduera berriro martxan jartzeko borondate politikoa badagoela adierazten duen arren gertatu denaren, gerta-

tzen ari den eta gertatuko denari buruzko ezagutza urria agerian uzten du.

Euskal enpresek sorturiko zinema euskaldun bat erantzuleen artean duen zinemarekin nahasten jarraitzen den artean; euskal ikusentzunezko industria ETBren zerbitzu enprekin nahasten den artean edo ETBk zinema independentearen babeserako Europar Direktiba (lege bat dena) betetzen ez duen arte (hau da, dirusarreraren ehuneko bost zineman berriz inbertitzea), oso zaila izango da ezer garbirik ateratzea, ezta borondaterik onenarekin ere.

Eusko Jaurlaritzak euskal zinemagintza garatu izan balu eta Ikusentzunezko Zientzia eta Arteen Institutuak bere jardueretatik kanpo utzi izan bagintu, transferentzien bat-bateko eskakizun horrek izango zukeen zentzurik baina alderantziz gertatu da.

EZ DA AHAZTU BEHAR

gainera, orain 20 urte Gobernu

Zentralean Zinemagintzaren Zuzendaritza Orokor ahul bat baino ez zela existitzen. Egia esan, hura ez zen beste munduko negozioa. Egun, Kultura Ministerioak Latinoamerikara, Euro-para eta mundu zabalera sarbidea erraztu diguten tresnak garatu ditu. Donostiako Zinemaldiak ere Kultura Ministerioari zor dio gehienbat bere izatea.

Eusko Jaurlaritzak Industria eta Kultura kontseilarien bitartez ETBekin esparru honetan eguneratzeko asmoa azaldu du. Baina horrek luze joko du, hori azken urteetan gauzak zeinen txarto egin dituzten onartu gabe eta, noski, ekoizpenaren lanbidean biziraun dutenak kontuan hartu gabe. Benetan iraungitze arriskuan dagoen espeziea ●

ALBERTO ELOSEGI

Angel Amigo
Zinema ekoizlea

*“Erkidego atzeratuena da
gurea ikusentzunezko
garapenari dagokionean eta
oraintxe inbidia sentitzen
dugu baita Fragaren
politikagatik ere”*

ALEX DE LA IGLESIA

Alex de la Iglesia zine zuzendariak "800 Balas" azken filma estreinatu du egun hauetan. Aurrez beste bost film zuzendu dituen arren, hau da bilbotarrak ekoizten duen lehenengoa. Film honen ideia asko maite duelako eta errentagarria izango den itxaropena duelako animatu da De la Iglesia filma produzitzera.

"ZINE ZUZENDARI IZATEKO PIXKA BAT ZENTZUGABEA IZAN BEHAR DA"

Zure azken filma estreinatzen da, "800 Balas". Zein iritzi duzu estreinatu berri duzun filmari buruz?

Oraindik ez naiz erantzun bat emateko gai ikusten. Filma bukatu berri dut eta filma bere osotasunean baloratzeko ikuspegi argi bat ez dudala iruditzen zait. Dena den, nire filmarik konplexuena, dibertigarriena eta, dudarik gabe, zirrargarriena izango dela uste dut.

■ Lehenengo aldia da gainera produkzioan sartzen zarela. Nola sentitu zara? Bertigorik izan al duzu?

Bertigoia? Empire Stateko ertz batean

□ "Zinema egiten dutunean ezin zaitezke inoiz seguru egon. Arriskua oso handia da, nire etxea bitan izan dut hipotekatua"

esku bakar batekin helduta nagoela iruditzen zait. Horrelaxe nago, zinemagintza-ren industriako gainontzeko kide guztiak terrazatik begira ari zaizkidan bitartean. Zinea egiten duzunean ezin zaitezke inoiz seguru egon. Aldez aurretik filmak funtzionatu ote duen ala ez jakitea ez baita erraza. Arriskua gainera oso handia da, nire etxea bitan izan dut hipotekatua, eta horrelako istorioak. Baina tira, pelikulak merezi izan duenaren sentsazioaz geratzen naiz. Konfiantza handia daukat jarria filman.

DANI BLANCO

■ "800 Balas"en errodataja nahiko

■ "Uste dut edozein zinegileren azken filmak hoberena izan behar duela beti".

gogorra izan denaren iritziak jaso ditugu. Era berean, zure beste film batzuetan ere egon zirenek inoiz ez dizutela hainbeste disfrutatzen ikusi ere esan dute.

Bai, egia esan nahiko konplikatu izan da. Eta egia da, bestalde, asko disfrutatu dudala filma egiten. Garrantzitsua da zure lana egiten duzunean egiten duzun horrekin disfrutatzea. Ilusioa izatea. Azkenean ilusio hori pantailan transmititzen denaren sentsazioa baitaukat. Zuretzako dibertigarria ez bada zure lana, zaila da hau dibertigarria gertatzea ikuslearentzat.

■ **Hainbat aldiz entzun dugu zure ahotan film hau *Marmitako Western* bat dela.**

*Spagethi Western*etik desberdintzeko era bat baino ez da. Izendatzeko era honek, bestalde, filmaren ezaugarrien berri ematen duenaren ustea dut. Arimaren egoera bat proiektatzen du.

■ **Zertan da desberdina “800 Balas” zure aurreko filmetatik?**

Zintzoagoa da, eta sutsuagoa ere.

Arduratzen nauten gauzetaz hitz egiten dut; buruan dauzkadan gauzetaz. Errealitatea eta fikzioaren arteko lehiaz. Errealitatean, zoriontsua izateko, errealitateaz ihes egin behar da, baina azkenean errealitateak beti harrapatzen zaitu. Bere eremura, bere ametsera, ihes egiten dutenei buruz hitz egitea da filmaren azken zentzua. Posible al da ametsak betetzea? Posible al da mundu irrealan errefuxiatzea, gustatzen zaizun gauzetaz inguratua, eta errealitatearekin, ardurarekin, lanarekin, eta abarrekin kontaktua galitzea? Posible al da zoriontsua izatea? Nik uste baietz, baina ez da musu truk izaten. Berandu baino lehen zerbait ordaindu

□ **“800 balas” aurreko filmak baino zintzoagoa eta sutsuagoa da. Arduratzen nauten gauzez hitz egiten dut. Errealitatea eta fikzioaren arteko lehiaz”**

behar izaten dute horrelako bizitza baten-gatik apustu egin dutenek; zerbait galtzen dute.

■ **Zure filmarik onena dela esango didazu...**

Jakina. Horrela ez balitz bide txarretik joango bainintzateke. Nik uste edozein zinegileren azken filmak hoberena izan behar duela beti, edo behintzat zinegileak hori pentsatu behar duela film horretan lan egiten ari denean. Dena den, nik bene-benetan uste dut “800 Balas” nire filmarik onena dela. Hobekien errodatua izan dena eta niretzat interesgarriena den istorioa kontatzen duena.

Denbora behar da norberaren burua hobeto ezagutzen joateko, eta hau gertatzen denean, hobeto espresatzen zara, zintzoagoa zara zure buruarekin eta film hobeagoak egiten dituzu. Badira gauza asko kontatzeko dituzten lagunak baina

hauek modu egokian espresatzeko zailtasunak dituztenak. Hori hobetzea, lanean denbora inbertitzea da irtenbiderik onena. Akatsetatik ikastea garrantzitsua da, baina, batez ere, bide berriak esploratzeko irri-

ka izatea da inportanteena.

■ **Hortaz, asko aldatu zara zu eta asko aldatu da zure zinea, “Mirindas Asesinas” zure film labor bakarra edota “Acción Mutante” zure lehenen-**

go film luzea egin zenuenetik?

"Acción Mutante"ri buruz, adibidez, ez dakit zer esan. Lehengo egunean DVDn ikusteko aukera izan nuen eta oso txarra iruditu zitzaidan. Hasiberri baten filma. Teknikoki soinu asko falta zaio, soinu banda egoki bat ere bai eta plano asko pertsonaiaetatik gertuago egotea. Era berean, film honetan dena da hain espontaneo interesgarria ere iruditzen zaidala. Orain ez naiz gai ikusten gauzak lotsagabekeri eta gaztetasun horrekin kontatzeko.

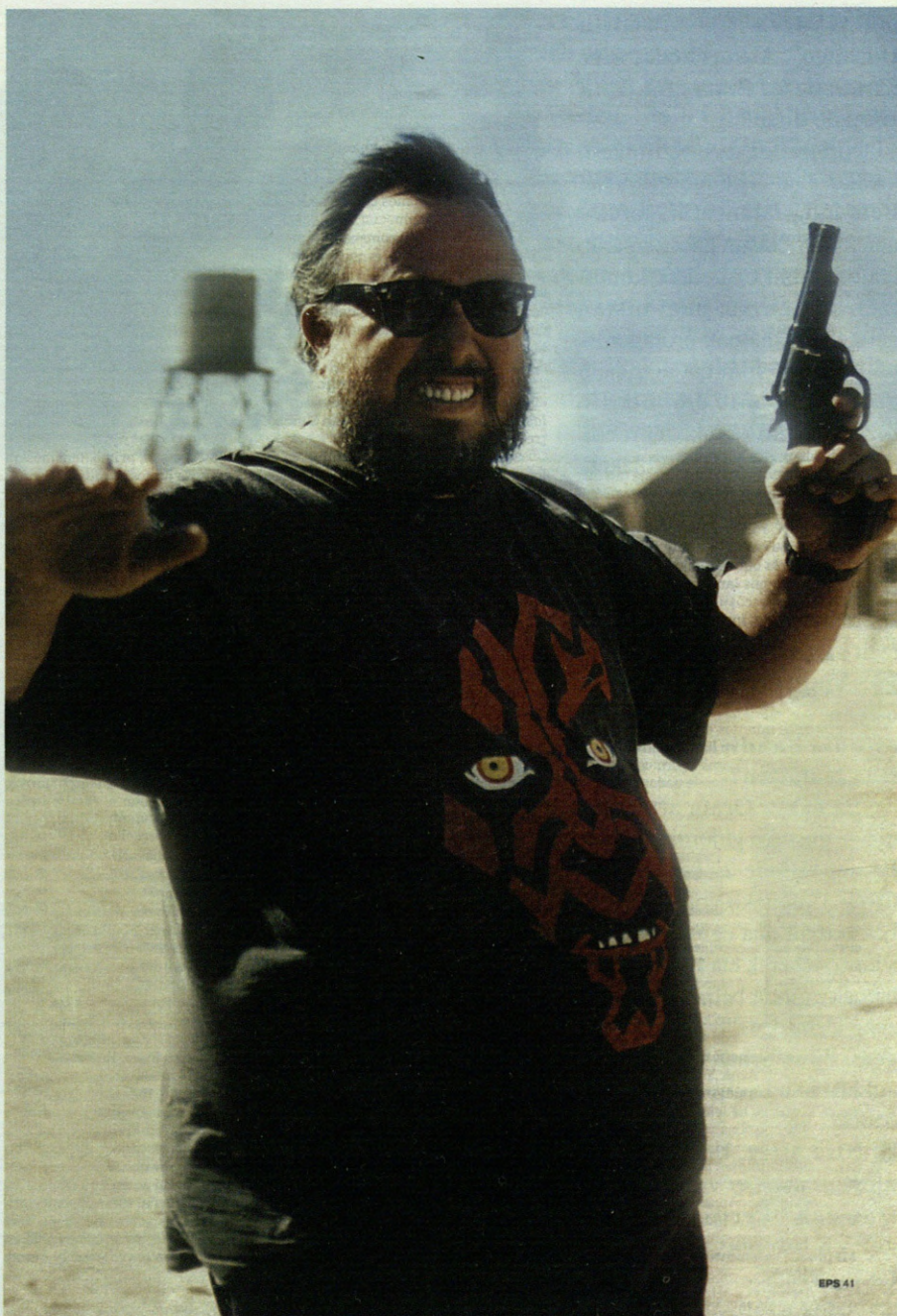
■ **Ordura arte, egia esan, Espainia mailan egin gabekoa egitea lortu zenuen "Acción Mutante"rekin. Dena den, "El Día la Bestia" izan zen ospea eta arrakasta ekarri zizuna. Ezustekoa**

□ **"Posible al da mundu irrealetan errefuxiatzea, gustatzen zaizun gauzetaz inguratua, eta erreallitatearekin, ardurarekin, lanarekin eta abarrekin kontaktua galtzea? Posible al da zoriontsu izatea?"**

ala esperotakoa film honen inguruan sortu zen fenomeno?

Ezustekoa. Aurreko filmak izan zuen oihartzuna izatea espero nuen, baina... Oraindik ere sorpresak ematen dizkit. Japonian ikusi ahal izan dela filma, esate baterako.

■ **Eta hori eta gero zure "abentura**

EPS 41

BERMEOKO UDALA

EUSKARA ZERBITZUA

Euskerie, geure itsosupeteko berbetie

Sabino Arana enparantza,z/g

Tel.: 94 617 91 32

Faxa: 94 688 50 10

e-posta:euskera@bermeo.org

amerikarra": "Perdita Durango". Askorentzat, zure filmarik kaxkarrena. Zuk zer uste duzu?

Niretzat ez da nire filmarik kaxkarrena. Nire faborittoa da. Bere indarrarengatik, pertsonaien moraltasun gabeziagatik, eta batik bat ez delako kontatzen den guztia begi bistan geratzen. Gaiztoak protagonistak zireneko film bat egin nahi nuen, baita lortu ere. Berririo ikusi beharko zenuke, hori bai, bertsio originalean, bikoizketa nahiko txarra izan baitzuen. Spielbergekin filma asko gustatu zitzaioala esan zidan. Horrek pisu handia kentzen dit filmaren emaitzan pentsatzen jaritzen naizenean.

■ Ameriketara egin ostean, ez al zaitu AEBetako estudio handiekin lan egiteak tentatzen?

Ez dakit. Orain artean ez didate gustuko gidorik eskaini. Ez dut "Blade 2" edota "The Crow 3" egiteko gogo askorik. Eta zerbait ona egiteko aukera izateko lehenik eta behin horrelakoak egitera behartuta egoten zara. Dena den, "800 Balas" eta gero, dirua behar badut, agian aukera hau irtenbide bat izan daiteke.

■ Nire ustez, behar bezala ulertua izan ez zen film bat izan zen "Perdita Durango"ren hurrengoa: "Muertos de Risa".

Ados nago. "Muertos de Risa" arrakastatsua izan zen salmentetan, baina jende askok ez zuen ulertu. Niri Scorseseren "The King of Comedy" gogorarazten dit. Komikoa dirudi, baina beldurrezkoa da. Beldur moralezkoa. Denok gara filmako Nino eta Bruno bezalakoak. Beraiek bezain gaiztoak, beraiek bezain bekaiztiak. Kartelak edota aktoreak bultzatuta, jendeak komedia bat ikusiko zuela uste zuen; "Torrente" ikusteko asmoz joan ziren asko eta justu kontrakoarekin

INIGO AZKONA

■ Goitik behera: De la Iglesia Bilbon Clublector 10-ek antolatutako aurreestreinaldian; '800 balas'eko fotograma bat, eta errodajearen uneetako bat.

■ Bost erantzun motz

1. Film bat: "One, Two, Three" Billy Wilder.
2. Zuzendari bat: Martin Scorsese.
3. Aktore bat: Steve Buscemi.
4. Pertsonaia historiko bat: Ni. Ez, broma da. Diogenes, zinikoa.
5. Kontatzea gustatuko litzazukeen istorioa: Hori ezin dut esan, bestela... lapurtu egingo didate istorioa! ●

egin zuten topo.

■ "La Comunidad"ekin publiko eta kritikaren onespena izan zenuen berriz. Alex de la Iglesia-ren itzulera arrakastatsua izan zen zinea ulertu eta egiteko erara.

Beno, bai. Filma asko gustatzen zait, baina ere berean jendeari espero duena ematen diozu eta zentzu horretan ez da oso berritzailea. Arrisku gutxi-ko filma da. Bukaera dut oso gustuko, teila-tuetan. "Matrix" bailitzan Terele hegaz ikusteko aukera dagoenean. Hori egitea bai zela dibertigarria!

■ Hainbat aldiz entzun eta irakurri ahal izan dugu Fu-Manchu gaizto mitikoaren inguruko istorio bat dabilkizula buruan aspaldidanik. Filma egitekotan egon zinen baina azkenean bertan behe-
ra gelditu zen dena.

Ez da egin diru kontuagatik. Andrés Vicente Gómez produktoreak ez zuen proiektua gauzatzeko diru nahikorik lortu eta horregatik ez da filma egin. Asian kokatzen eta guzti ibili ginen. Dena zegoen prest, dirua ezik, jakina. Egia esan, ez dut uste inoiz egingo denik. Filman Fu-Manchu organo trafikatzailer bat zen eta filman Aita Santuari bihotz bat saldu nahi zion. Dena den, ez bazen egin ez zen gai edo edukiengatik izan baizik eta diru faltagatik, nahiz Irailaren 11ren ondorengo gertakariengatik akaso ez litzatekeen onartuko Fu-Manchu bezalako nazioarteko terrorista bat film bateko protagonista izatea.

■ Zer dabilkizu bada orain buruan?

Nire produktorearekin egiteko bizpahiru istorio ditut buruan. Baina oraindik ez dakit hauetako zein egingo dudan. Dudak ditut. Orain gainera nahiko urduri nago eta agian "800 Balas"en ibilbidea eta gero erabakia hartzea izango da hoberena.

■ Eta pentsatu al duzu noiz-

bait zure hastapenetara itzultzea eta zuzendaritza artistikoan lan egitea?

Oso gogoko dut marraztea, eta baita dekoratuak egitea ere. Baina ez dut uste lan hori egitera bueltatuko naizenik, asko maite dudan norbaitek mesede bezala eskatzen ez badit behintzat. Zuzendaritza artistikoa, nahiz eta ez izan gaizki neraman zerbait, errodajeetan sartu ahal izateko egin nuen.

■ **"800 Balas"**en lan talde artistiko zein tekniko errepikatu duzu. Beraiekin zorretan sentitzen zarelako egiten al duzu?

Ez, justu kontrakoa. Hain alferra naiz, ez dudala jende berriarekin nola funtzionatuko nukeen ikusi nahi. Nahikoa arris-

□ **"Perdita Durango" nire film faboritua da. Bere indarrarengatik, pertsonaien moraltasun gabeziagatik eta batik bat ez delako kontatzen den guztia begi bistan geratzen"**

teko zentzugabea izan behar da pixka bat. Ez dut Jorge imajinatzen, nik egiten dudana bezala, dakiena baino gehiago dakiela antzeztzen. Jorge edozer gauza

buru zati bat faltan izango nukeela gidointzarako uste dut.

■ Zinea egiten hasi zinenean, zurekin batera Medem, Bajo Ulloa, Urbizu eta beste batzuk ere hasi ziren filmak egiten. Zine mota desberdina egin arren, "Euskal Zine Berria" etiketa jarri zitzaizuen. Etiketak alde batera utzita, eta denak ere Euskal Herrikoak zarenenez, askotan kritikatu izan zaizue bertako arazo politikoa ez tratatu izanagatik. Kritikak ere alde batera utziz, egingo al da inoiz Euskal Herriko gatazka politikoaren inguruko filmik?

Kritikatzen gaituztenok gu kritikatzeari ondo iruditzen zait. Gure zinea "iheslari" a baita. Baina hau akaso bide egokia

DANI BLANCO

■ **"Acción Mutante"** filma lehengo egunean ikusi nuen DVDn eta oso txarra iruditu zitzaidan. Hasiberri baten filma.

katzen naiz filmarekin eta hortaz, nahia-
go izaten dut taldekideak konfiantzakoak
izatea.

■ **Kapitulu berezia merezi du zure kolaboratzaileen artean Jorge Guerricaechevarria gidoilariak. Nolakoa da zuen bion arteko erlazioa? Zeintzuk dira bakoitzaren funtzioak? Eta ez al du berak zuzendari izan nahi?**

Ez, ez dirudi zuzendaritzan interesa-
tua dagoenik. Inteligenteegia da horrela-
ko zerbaitetan sartzeko. Zuzendaria iza-

egiteko gai ikusten dut, planeta leherra-
zaten edota Tibetean antropologi ikaske-
ten unibertsitate bat antolatzen. Zuzenda-
ri ona izango litzatekeela uste dut, baina
ez zaiola interesatzen pentsatzen dut. Bien arteko lanari buruz, dena elkarrekin
egiten dugu. Bioi gustatu behar zaigu
egiten duguna, ez bazaio gutako bati zer-
bait gustatzen, inposatu beharrean, zaka-
rrontzira joaten da ideia. Oso gustura egi-
ten dugu lan elkarrekin. Bera gabe, beso
zati bat, hanka zati bat, edota hobekiago,

ere bada, nik arduratzen nauen gauzetaz
hitz egin nahi baitut nire filmetan, erreali-
tatearen ihesari buruz, adibidez, nahiz
eta "800 Balas" bezalako film bat ikusten
dutenek hau esplizituki ikusiko ez duten.
Dena den, publikoak filma interpretatzea
da garrantzitsua, bakoitzak baloratzea zer
den ikusi duena. Gatazkaren inguruko
filmeetara itzuliz, egia da oraindik ez
dela gaia era egokian jorratu... Beno, nik
oso gustuko dut "Segoviako Ihesa" ●

◆ **JON GARAÑO**

DANI BLANCO

A N T Z E R K I A

"Emakumeak gori-gori" antzezlanak aurkeztu berri du Agerre Teatroak, eguneroko desioak, maitasunak eta ametsak hizpide dituen ikuskizuna. Maite Agirrek zuzendutako lana euskaraz eta gazteleraz estreinatu zuten irailean Erreterian.

EMAKUMEA LARRUGORRITAN

Hiru emakume taula gainean. Baliteke bakarra izatea? "Nahiago ditut titi txikiak handiak baino. Askoz ere erosoagoak dira, batez ere kirola egiteko", dio batetik, bere gorputza ferekatuz. Berehala, ordea, ustez aldatzen du: "Titi handiagoak izan nahi nituzke. Hain dira femininotak... Titi handiak izango banitu beti sujetadoretik irten beharrean eramango nituzke". "Dudan indarra sentitzea gogoko dut", dio besteak, hirugarrenak denborak aurrera egin ahala itxurak gero eta gutxiago arduratzen duela aitortzen duen bitartean. Euren barneko mundu txikiez mintzo diren emakumeak dira hiruak. Mundu handi hori osatzen duten mundu txiki horiez mintzo direnak.

Hiru emakume eta hamaika desio, hamaika gorroto, hamaika beldur. Horixe da Donostiako Agerre Teatroaren azken ikuskizunak proposatzen duena, emakumeak gori-gori erakustea, biluzik. Horretarako Legaleon T antzerki taldeak 1995ean eszenaratutako testua hautatu du, taldeko

Ikuskizuna
muntatzeko garaian,
taldearen helburuetako
bat ikusleak taula
gainean emakumeak
ikustea izan da, eta ez
aktoreak

Edurne Rodriguezek idatzi eta zuzendu zuena, hain zuzen ere. Gaixotasun baten ondorioz hil zen Edurne Rodriguez, baina bere testuak bizi-bizirik dirau.

Bere garaian Legaleonen muntaia ikusteko aukerarik izan ez bazuen ere, Agerre taldeko zuzendari Maite Agirrek aspalditik zuen testua lantzeko gogoak: "Behin liburutegi batean topatu, irakurtzen hasi, eta berehala maitemindu nintzen. Testuak guztiz erakarri ninduen". Agerrekoek muntaia egitea erabakita, Legaleonen antzezlanak bideoan ikustea erabaki zuten, idazleak berak zuzendutako lana izaki, honen asmoak hobeto eza-gutu ahal izango zituztelakoan: "Edurnek testua nola ulertzen zuen jakiteko pista handia izan da".

EGUNEROKOAREN LIRIKOTA-SUNA. Edurne Rodriguezen testuak emakumeen eguneroko gatazkak azaltzeko mundu poetiko batera egiten du jauzi. Testua nahiko lirikoa den arren zuzendararen ustez horixe da antzezlanaren bertuteetako bat: *"Oso hizkuntza berria erabiltzen du, dramaturgia modernoa dauka. Hasieran poetikoa dela iruditzen arren, taula gainean jende arrunta erakusten du"*. Ikuskizuna muntatzerako garaian hori izan da taldearen xedeetako bat: *"Ikusleak taula gainean emakumeak ikustea, eta ez aktoreak"*.

Elementu bakan batzuekin hornitutako eszenategia betetzeko ardura Tania de la Cruz, Kris Eizmendi eta Julia Hernandezek hartu dute. Hiru aktoreek ez zuten lehendik elkar ezagutzen eta, beraz, lan handia egin behar izan zuten lehen entsegu egunetan: *"Hasieran testuarekin berarekin ere nahikoa arraro sentitzen ginen. Gero, ordea, pertsonaiak ezagutuz joan gara, eta bide batez, gu geu ere bai"*, dio Julia Hernandezek.

Aktoreek sentimenduekin akrobaziak egin behar dituzte ikuskizun honetan.

■ Ezinegonaren bila

Edurne Rodriguez Muro Donostian jaio zen 1964. urtean, nahiz eta Irunen hezi eta hazi zen. Legaleon T taldearekin izan zuen bere idazkiak eszenartzeko beta, gaixotasun luze batek bizitza eten zion arte. *"Pentsatzeak min ematen dit. Jaio nintzenetik susmo bat izan dut. Gertatuko zaidan gauza arraro bat. Heriotza ote?"*, idatzi zuen Edurnek *"Mujeres al rojo vivo"* lanean, egokitu zitzaion patua sumatu izan balu bezala.

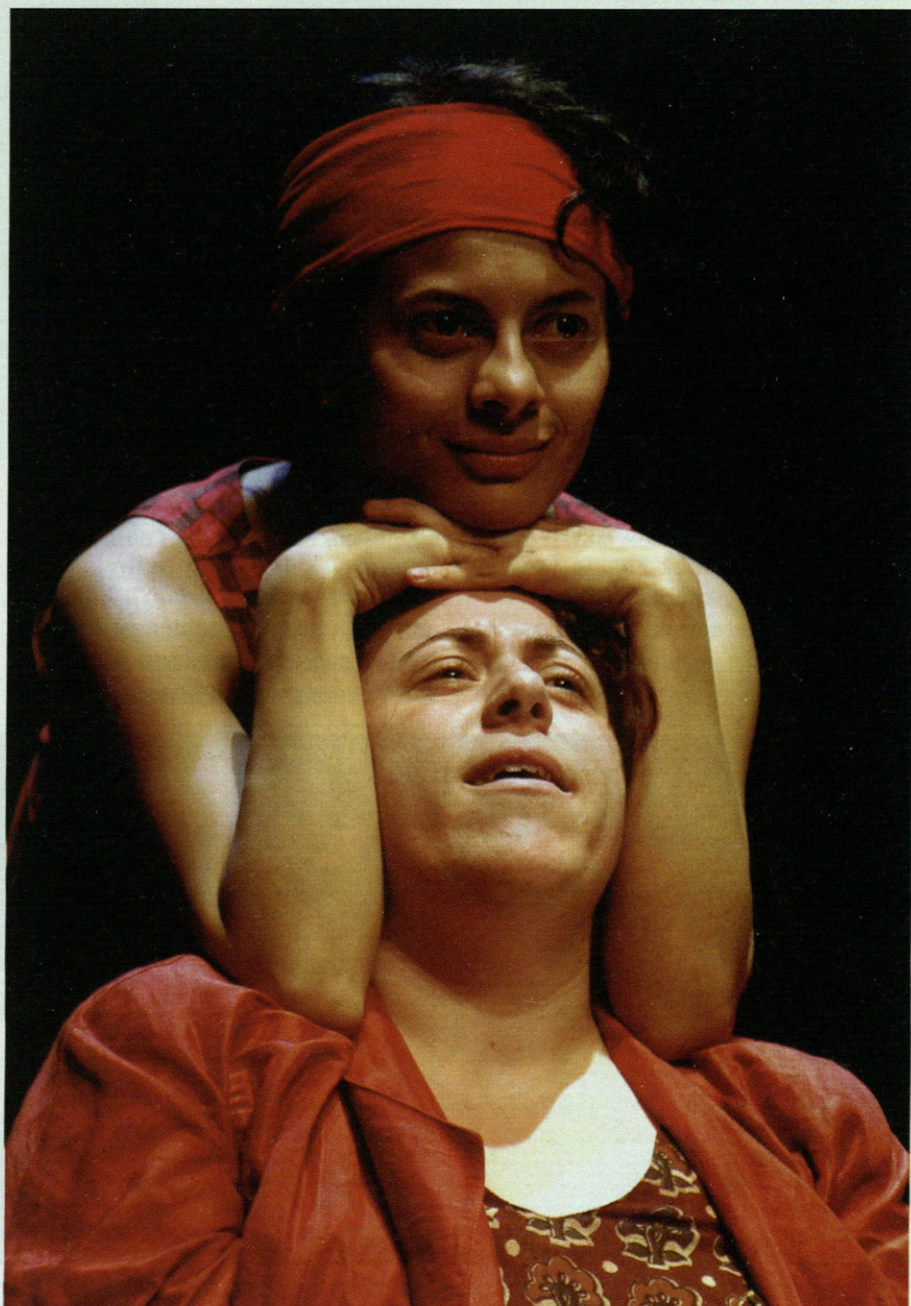
Genevako Serge Martin antzerki eskolan hiru urtez ikasi ostean, Irungo antzerki taldean topatu zuen behar zuena: *"Ikuskizunak ezinegonaren transmititu behar du eta Legaleonen ezinegonaren konstante bat da"*. Idatzi zituen antzerki testuen artean da *"Merilú, historia de la muñeca hinchable"*, Legaleonek 1995ean taularatu zuena ●

□ Errealitatean bezalaxe, taula gainean gorpuzten dituzten emakumeak ere algaratik malkoetara igarotzeko gai dira istant batean, ia zentzurik gabe

Errealitatean bezalaxe, taula gainean gorpuzten dituzten emakumeak ere algaratik malkoetara igarotzeko gai dira istant batean, ia zentzurik gabe. Oraindik ere nahiko hotz nabari dira aktoreak oholtza

gainean, testua edo beste kanpoko elementuak pertsonaiak baino nabarmenago ageri baitira oraindik ere.

URAK DAKARRENA... "Emakumeak gori-gori" antzezlanean hainbat elementuk berebiziko garrantzia du. Kolore gorriak, esaterako, ikuskizun guztia bustitzen du hasieratik bukaeraino. Pertsonaiak kolore laranja-jantzita agertzen dira hasieran eta gorri bizi batekin amaitu. Kolorearen erabilpen hau Edurne Rodriguezi omenaldi gisako bat egitearren erabili dutela aitortzen du ikuskizunaren zuzendariak, hark hala irudikatu baitzuen muntaia.

DANI BLANCO

■ Maite Agirre. Zuzendaria, aktorea eta idazlea.

“Kultura ez badugu mimatzen, ez goaz inora”

Dagoll Dagom antzerki talde kataluniarrarekin hasi zen Maite Agirreren ibilbide profesionala, duela ia hogeita hamar urte. Italian Domus de Janas taldean lanean aritu ostean, Euskal Herrira itzuli zen, 1986an Agerre Teatroa sortuz. Besteak beste, “Zergatik panpox?”, “Molly Bloom” eta “Txerrikeriak” ikuskizunak ekoitzi ditu taldeak. Zarauztar honek hainbat antzezlan ere idatzi du, “María, hiru aldiz amapola” eta “Bilbao”, esaterako. Hil honetan Arriola Antzerki Saria jaso du gremioko beste emakume batzuekin batera.

■ Egungo antzerki enpresetan zein da emakumeen egoera?

Ekoizpen etxeetan emakumeak lan eta lan dabilta. Enpresari gisa emakumea oso ondo moldatzen dela uste dut, nahiz eta oso lan gogorra izan. Antzerki talde askotan arduraduna, taldea aurrera eramaten duena, emakumezkoa da.

■ Idazle gisa zer eskatzen diozu antzerki testu bati?

Ikuskizun batek zentzuzkoa izateaz gain, bihotzetik irtendakoa izan behar du. Antzerki idazleok batez ere horren bila gabiltzala uste dut. Aurkitzen dugun edo ez beste kontu bat da. Gainontzeko ele-

mentuak osagarriak dira.

■ Korronte berritzaileentzat ba al da lekurik?

Nik uste dut Euskal Herrian oso maila ona dagoela antzerkiari dagokionean. Pauso garrantzitsuak eman dira.

Taldeak gauza berriak probatzen ari dira, hizkuntza berriak bilatzen... Dena den, esan beharra dago, antzerkia profesionalizatu den heinean, erakunde publikoen lanak oraindik amateurra izaten jarraitzen duela.

■ Ekoizle gisa nola ikusten duzu antzerkiaren etorkizuna?

Enpresa gisa antzerki taldeek dirua eta energia inbertitzen jarraituko dute. Gauza da lan honetan irauteko bokazio handia behar dela, eta beraz, bertan gabiltzanok, nahiz eta asko kexatu, beti egongo gara prest antzerkia egitearren edozein prezio ordaintzeko. Eta prezio hori ordaintzen ari gara dagoeneko. Era berean, gizarte mailan, mentalitatea irekitzea, zabaltzea eta aberastea ezinbestekoa dela iruditzen zait, kulturak etekinik ematen ez duela pentsatzeari utziz. Kultura ez badugu mimatzen, ez goaz inora ●

Dena den, gorritasuna pertsonaien baitan azaldu nahi izan dute Agerrekoek: “Hezur-haragizkoak garela esatea, hemen gaudela aldarrikatzea”.

Urak ere berebiziko garrantzia du Agerreren azken ekoizpenean. Izan ere, sinbolo gisa oso ondo egokitzen

zitzaien taldeak adierazi nahi zuenari: “Niretzat bizitza horixe da, ibai bat bezalakoa”, dio Maite Agirrek, “eten-gabe aurrera doan zerbait”. Julia Hernandezek gorpuzten duen pertsonaiak ere oso garbi du ideia hori: “Ez da kezkatzen gaur dituen arazoengatik, pasa-

ko direla pentsatzen baitu”.

Agerre Teatroak aurkeztutako hiru pertsonaiek emakumeen gogoetaz zipriztintzeko aukera eskaintzen diote aldarri hori entzun nahi duenari. Isilune hori entzun nahi duenari ●

◆ AINARA GURRUTXAGA

■ Oraindik ere nahiko hotz nabari dira aktoreak, kanpoko elementuak pertsonaiak baino nabarmenago ageri baitira.

"Eliza bizi da" sailean Elizako gorabeherak izaten ziren mintzagai. Ale hartan, Arostegitar Jokinek elizako ihardukitzaileen etsipenaz jardun zuen.

Elizako ihardukitzaileen etsipena

■ "Batikanoko Batzar Nagusiak itxaropen gozoak sorterazi zituen askoren biotzetan. *Uste genuen* gure Eliza, beartsu eta oinperatuen Eliza izango zala. (...) Oker jo digu kukuak".

Elizko aldizkari gisa sortu zuten kaputxinoek ZERUKO ARGIA, 1919an, eta nahiz berrogeita hamairu urteren buruan informazioari geroz eta garrantzia gehiago ematen zion aldizkariak, kaputxinoena izaten jarraitzen zuen, eta Elizako gorabeherak beti zuten txokorik haren orrialdeetan. Jende ugariak parte hartzen zuen "Eliza bizi da" deitu sailean, bakoitza bere iritziekin, batzuk konformistagoa, ihardukitzaileagoa besteek, baina esango nuke denetan Arostegitar Jokin nabarmendu zela, Erromako Eliz Ama Sainduaren jarrera ofiziala kolokan jarri nahi hartan. Eta hara non jakiten dudana, haren "Uste genuen..." lana irakurrita, bera ez zela Elizako ihardukitzaileen taldekoa!

USTE GENUEN...

"Uste genuen... Esperantza galduta koen itza. Itz tristea", zioen Arostegitar Jokinek. "Batikanoko Batzar Nagusiak itxaropen gozoak sorterazi zituen askoren biotzetan. *Uste genuen*, guztiz onga-

riak izango zirela bere erabakiak Eliza eta gizartearen zat. *Uste genuen* Elizaren aldaketa eta eraberritzeak guztiz bikaiñak izango zirela. *Uste genuen* gure Eliza, beartsu eta oinperatuen Eliza izango zala. *Uste genuen* tokian tokiko Elizak, Erromako Kuriaren zentralizazioa apurtuta, askatasun aundiarekin jokatuko zuela. *Uste genuen* zuzentasunaren alde biziki jokatuaz, salatu-ko zituela gobernamentu zapaltzaileak. (...) Ia leenean gaude. Mando zar baten pauso makalak dira, aurrera Elizak egiten dituanak. Ustel atera zaizkigu itxaropenak. Oker jo digu kukuak".

Honela mintzo omen zen garai hartan Elizako asko, esperantza galduta.

"Elizaren eraberritze au makalegia zela-ta, Europa eta mundu guzian erantzule (contestatarios) asko genuen. Burrutia aundia egiten zuten, baiña Eliz barnean. Euren kontura batzar zaratsuak egiñaz, hamaika buruauste Gotzaiei emandakoak ziran. Pentsaera ausartak. Jokabide berri-berriak Elizari eskatzen zizkietenak. Eliza zaararen erakundeei

egin oi zizkieten salaketak. Erantzule aurreratuen aien artean ere bazen euskaldunik. Gure Erriko Elizaren izenean parte artu oi zuten emen eta an, European zear egin oi zituzten Batzarretan. Burrutia ori guzia ordea, gaur eguneko Eliz-Instituzio-erakundeen barnean egiten zuten".

ELIZAZ KANPO

Baina ihardukitzaile itxaropentsu horien ametsak guztiz zapuztu ziren, Arostegitar Jokinek zioenagatik: "Txinparta eta sua daritela besteak datoz: esku-bi-eskubikoak", eta "eraberritze aundietakoa Elizarentzat nai zuten

"Jakuntza ez da burutapenen eta sentipenen tresna utsa"

■ Irakurleak mintzo

A. M. (Urnieta), 1972-X-29

Irakurri dut, gogoz irakurri ere, Urriaren amabostean argitaratu duzuen editoriala. Bertan indartsuak indartsuago agertzen direla adierazten zaigu, eta ongi adierazi ere. Komunikabide tresnak erabiltzen dituztenek badute indarrik asko, eta beren eginbidea ez da sarritan gizalegeari dagokion oietakoa izaten. Orregatik, bertan egindako aipa-

menari garrantzia aundia duela derizkiot. Alaz ere, lan orri zerbait gehiago eskatuko nioke. Izan ere, urruti samarreko exenplu eta adibideak ipintzen dizkigu. Gure inguruan gertatzen denaren azterketa bearrezkoa zaigu. Egiatzko indarduna nor den, eta noren bizkar indartsuago biurtzen ari den ezagutarazi beharko luke lan orrek (...) ●

■ Deba, herri petrala

Idiakez, 1972-X-29

Hala dio Amatiño adiskideak, gure herriagatik, Umeen Eguna aipatzerakoan. Badu arrazoirik asko hori esaterakoan, zoritxarrez ●

erantzuleek, mututu bezala egin direla, esango nuke. Ez dut uste leen aña Batzar aundirik egiten dutenik. Ez dut uste leen aña salakatarik dagitenik. Gure Elizako gaurko erakundeetan burruka egiten aspertu egin dirala dirudi. Erre eta etsipenez jota, bear bada gaur aurkitzen dira. Auetako bat edo beste ezagutzen dut eta beren pentsaerari, burrukan aspertutakoen deritzat. (...) Zer egiñik ez dagoela eta Erantzule auetako batzuek, gaur eguneko Eliza erakunde barnean lan egiteari utzi diote. Beren erara, Jerarkiarekin artu-emanik gabe, beren pentsaera eta jokabideak aurrera eramaten saiatzen dira”.

Arazoa horretan bukatu balitz, agian arazorik ez zen izango, baina bazen gehiagorik ere, dirudienez. “Jokabide auetan geienetan apaizak ditugu tarteko. Erriko kristau geienek ezin konpreni dute apaizen aldaketa au. Minbera eta kezka bizia sortzen dute askoren biotzetan. Neroni ere negargurea biotz barnean sartzen zait auetakoren bat sentimentuz beterik datorkidanen: Zer da au? Nora goaz? Zer egin behar dugu?”.

2002 honetako egoera politikoa egiten diren galderen antza osoa dute, ez duzue uste? Baina itzul gaitezen Arostegitar Jokinen kezketara: “Egia aitortzen dut: Elizaren onerako benetako Erantzule izandakoak, geien, eurak minberatu eta atsekabetu dira beren bizitzaren aldaketarekin. Jokabide berriari eldu aurretik hamaika kezka eta larritasun izan dute. Aurrera egin badute, beren barru-kontzientziak aginduta egin dute. Beren jokabideak

■ Umeen eguna.

beste biotz asko larritu dituztela? Bai noski; beren ustetan ordea, eurak eta errian beste askok daramazkiten naigabemiñak guztiz dira bearrezko Elizaren onerako. Gaur eguneko erakundeak utzi eta beren bideari eldu diotenak errespatazen eta maitatzen ditut”, aitortzen zuen gizonak, “neure burua ordea illunpean ikusten dut eta ezin naiz argitu” adierazteko gero. Arrazoiak? Hauexek: “Eliz barnean beti izan dira nere ustetan erantzuleak. Auen artean Santu aundiak ere bai. Espiritu Santuak eraginda, bere garaian Asisko Prantzizko erantzule zan

eta Eliz agintariak makilatu gabe ez zuten utzi. Burura auxa datorkit: Eliza barnean, gaurko erakunde barnean, Jerarkiaren mende, burrukalarari eta erantzule izatea, ez al da oso zaila? Erakundeetatik kanpora burruka ez ote errexeago? Sinismenez, Profetismo batean erakunde barneko burrukalariek makilatu eta martirizatuagoak, ez ote izango? Jainko Erriaren onerako, zer ohea? Kanpotik ala barrutik egiten den burruka? Negarrez ereiten duenak, pozean uzta bilduko duela, dio Liburu Santuak” ●

◆ PILAR IPARRAGIRRE

■ Zenbat gara 72

Amatiño, 1972-X-29

Agingu bezala, Xabier Kintanak Euskalduntzen deritzan euskara ikasteko metodo berria bidali digu. Berria diogu, bai agertu berria delako, baina, bai eta metodo berri batez baliaturik eginga delako ere. Honako metodo hau irakasle talde batek moldatu du -Badiola, Etxebarria, Goikoetxea, Intxaurrea, Kintana, Legarreta, Munduate eta Zearreta irakasleek, alegia-, eta irudiak, berriz, J. Juaristirenak dira. Nik neuk ikus ahal izan dudanez, guztiz harrera ezin hobea izan du metodo berri honek. Larrekoren omenaldiaz sail honetan egin nuen aipamena irakurri eta gero, hiru irakurlek eskatu dit harako metodoa, ez bait dute oraingoz liburutegitan salgai aurkitu. Metodoari berari buruz ezer guti esan dezaket. Egia esan, azal azalez baino ez dut ikusi, eta, behar bada, zer ikusi

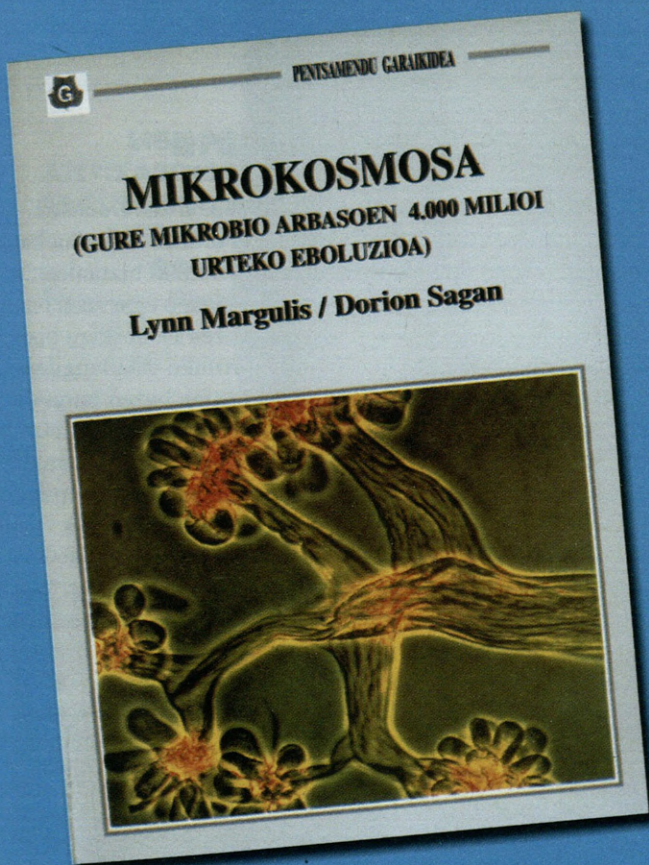
guti du, esan gura dut, zera: teoriak baino praktikaz beharko duela bere balioa frogatu. Dena den, euskara soilean moldatua da, inolazko erdararen morroitzarik gabe, ikaslea, hasiera hasieratik euskaraz behartzen duenarik. Azkenean, berriz, hiztegi erraz eta oinarritu bat dakar. Akatsen bat erantsi nahiez gero, bada bat nahiko nabaria, galde-erantzunez eginga den metodo batetan are nabariago gainera. Galderaketako al/ahal delakoaz ari naiz, metodo honen barrena ez bait da inon agertzen. Irakasle talde honek izanzen du, noski, arrazoiaren bat edo beste hutsune honetaz, ez bait dugu uste ahaztu egin zaion gauza denik, aitzitik, zenbait azterketaren ondorio izanzen da segurutik. Hala ere, dena den, metodo honek erdararekiko zezakeen morroitzak bakarrik dateke (...) ●

ARKEOLOGIA ETA MINTZAIRA

Cambridgeko Unibertsitateko katedraduna den Colin Renfrew arkeologoaren argitalpenik ospetsuena dugu hau. Orain, eztabaida bizian dagoen (eta Euskal Herriaren iraganaldiaren interpretaziorako guztiz iraultzailea izan daitekeen) uholde indoeuroparrei buruzko ideia berriak azaltzen ditu egileak, era erraz eta atseginean.

Bertan, arkeologia eta hizkuntzalaritza harreman estuan loturik agertzen dira eta euskararen anai izan omen ziren desagertutako hizkuntzez hitz egiten da. Liburu hau Antzinako Europako erlijioa, hizkuntzak, literatura eta arkeologia ulertzeko tresna bikaina bihurtu da, beraz.

MIKROKOSMOSA (Gure mikrobio arbasoen 4.000 milioi urteko eboluzioa)

Lurran gertatu den prozesu ebolutiboan bakteriei izan duten lehen mailako jokabidea eta asmakuntza aztertzen dira liburu honetan: arnasketa aerobik mugimendu ziliarra, sexualitate horizontala, zel eukariotoa, ... Gainera, bakterioek sistema konplexuagoetan beren burua ere nola integratzen duten aztertzen da.

Margulisek sinbiosia (elkarkidetzeta), eboluzioare bidean, Darwinek asmatutako lehia bezain garrantzitsua izan daitekeela dio, biologiaren gizak darwinismoaren ideologia hankaz gora jarritz. Ide iraultzaile hauekin eboluzioaren zuhaitz genealogik errotik aldatzen ari da biologoen artean. Pentsamendu modernoak izateko ezinbesteko liburu erraza eta zoragarria.

**Jadanik
salgai zure
liburudendan!!!**

GAIK

ARGITALDARIA

A S T E K O L I B U R U A

DONOSTIA EUSKALDUNA ZAINDU DUTENAK

**DONOSTIAR
HAIEN
GARAIA...**
Gotzon Egia
ALBERDANIA
237 orrialde
14 euro

Bilintxeekin hasi eta Joxemi Zumalaberekin amaitu arte, "Donostiar haien garaia..." deitu saila atera zuen astero-astero bi urtez Gotzon Egia "Irutxulo" aldizkarian. Eta sail hartan agertu ziren guztiak bildu ditu orain Alberdania argitaletxearen eskutik plazara-tu duen liburu honetan. Sortzez eta bizitzeez donostiarrak eta euskaldunak izan ziren laurogeita hamaika pertsonaren inguruko datuak eskaintzen dizkigu bertan Gotzon Egia, bizimolde eta euskaldun izateko moduen erakusle izan nahi lukeen galeria moduko bat osatuz. Denetarik aurkituko du irakurleak liburu-

ruan: arrantzaleak, kirolariak, sendagileak, abokatuak, bertolariak, zezenkariak, antzerkilariak, bizarginak, musikariak, enpresariak, apaizak, idazle asko... eta emakume gutxi, hamar besterik ez. Arrazoia? Liburu honen egileak sarreran dioenez, galeria hau osatzerakoa izan duen lanik zailena, alderik gabe gainera, emakumeen berri bilatzea izan omen da. Hala ere, hemen dira Katalin Eleizegi, Rosario Artola, Josefa Marcelina Baroja, Elbira Zipitria, Alice G. Gulick, Elisabete Maiztegi, Maria Dolores Goya, Maritxu Barriola, Felisa Areitioaurtena eta Pepita Aramendi.

▼ Egileari Galdezka

"Guztira, 91 pertsona dira, gehi soka-muturra"

Gotzon Egia

■ **XIX. mendetik hasten duzu liburua. Nolakoa zen Donostia?**
Donostian harresiak 1863an bota ziren, eta orduan hamalau bat mila biztanle zituen. Mendearen amaierara 40.000 biztanleekin iritsi zen, baina gerra aurrean halako bi eta gehiago egin zuen biztanlez. Oso urte laburretan jende asko etorri zen Donostiara bizitzera, eta asko aldameneko herrietatik etorritako eskulangileak ziren, euskaldunak gehienak. Jakina, Donostian bazen burgesia bat eta Madrildik udatiar etortzen zen Errege familia eta bere atzetik zetorren Gorte guztia, baina horrekin batera beti egon da Donostian herri xehe bat eta intelektual multzo handi bat, euskal nortasuna zaintzeko ardura berezia hartu duena. Eta horrek izan du behin ere eten ez den jarraitasuna. Ez zen eten ezta Francoren gudarosteek Donostia hartu zutenean ere. Eten zen bere agerraldi publikoa, noski, baina elkartasun sareak oso-oso indartsuak izan ziren Frankismo garaian Donostian.

■ **Eta zer da liburuan erakusten duzuna?**

Jarraitasun hori zer-nolako jendez izan den osatua. Eta jende hori nola bizi izan zen, eta zer-nolako helburuak izan zituen euskarari buruz, bizitzari buruz eta bizitzaren esparru askori buruz.

■ **Antologia bat dela esan daiteke?**

Hala da. Aukera bat dago hor, eta aukera guztiak bezala eztabai-datu daitekeena, baina jakina, liburu hau "Irutxulo" aldizkarian 1995-1997ra bitartean argitaratu nuen sail baten bilduma da. Guztira, 91 pertsona dira, gehi pertsona ez den ataltxo bat, nire ustez izen propioaren maila behar zuena: soka-muturra. Izan ere, orain dela ehun urte Udalak soka-muturra kentzea erabaki zuenean, Donostian ia-ia altxamendu bat izan zen.

L I B U R U A K

**EUSKAL
HERRIKO
HEZEGUNEAK**

Mikel Estonba
ELHUYAR
156 orrialde
11,50 euro

GURE HEZEGUNEAK, MAPA ETA GUZTI

Euskal Herriko hezegune interesgarrien inguruko berriei osatu du Mikel Estonbak bere lan hau. Hezeguneen ezaugarri eta funtzionamendu orokorrak aztertu ditu, alde batetik, beren egoera mundu osoan zein den adierazi, eta era berean, bertako hezeguneak ezagutzen eta baloratzen jardun du hamar urtez. Behaketa horren ondorioak azaldu ditu liburuan. Gainera, natura mantentzeko lehenik eta behin hura ezagutu eta maitatu behar dela oinarri hartuta, gure ingurunea ezagutzea ahalbideratuko diguten hainbat ibilbide egitea proposatzen digu. Liburu hau irakurri, besteak beste, hezeguneetako bizia, giza-kia eta hezeguneak, itsasadarrak eta padurak, itsasertzeko urmaelak, zohikaztegiak eta lintzurak ezagutzen ikasiko dugu.

**XX. MENDEKO
POESIA KAIERAK**

Mikel Lasa
SUSA
63 orrialde
4,21 euro

MIKEL LASAREN POESIA MODERNOA

Koldo Izagirrek apailatu eta Susa argitaletxeak plazaratu duen XX. mendeko Poesia Kaiarak bildumaren azken hamaika olerkariaren artean, Mikel Lasa dago, literatura garaikidea konplexurik gabe bereganatuz euskal letretara modernotasuna ekarri zuen poeta. Mikel Lasaren poemak berehala nabarmendu zirela azpimarratzen du Koldo Izagirrek hitzaurrean, liburuan bildu baino lehen hartu omen zuten idazleen eta irakurle atzarrienen aho bateko laudorioa. Gabriel Arestik, adibidez, poema bat eskaini zion "Harri eta Herri"n olerkari gazteari. Baina hala eta guztiz, zoritxarrez, eliteko poeta gisa izan omen dugu Mikel Lasa urteetan.

**MEMORIA
ANTIFASCISTA.
RECUERDOS EN
MEDIO DEL
CAMINO**

Francisco Brotons
KALE GORRIA
360 orrialde
19 euro

25 URTE ESPETXEAN EGON ETA GERO

Francisco Brotons GRAPO erakundeko kideak hogeita bost urte egon behar izan du espetxean, aurtengo abuztuaren 26an bere burua, kalean ikusi zuen arte. "Kale Gorria"n plazaratu duen idazlanean, antifaxista izaten nola ikasi zuen azaltzen du. Gerra ondorenean jaioa, berehala ohartu zen bi mundu zeudela: gerran galtzaile izandakoena, eta bestea, eskolan eta kalean jaun eta jabe zen Frankismoarena. Eta azken honen aurkako kide bilakaturik, OMLE, PCE (r) eta azkenean GRAPO erakundeko partaide izan zen. 1977an atxilotu zuten lehen aldiz, eta preso jarraitu zuen harik eta 1979ko abenduan Zamorako kartzelatik ihes egin arte. Handik urte betera atxilotuko zuten berriro, ordea, eta geroztik kartzela barruan egin du bere etengabeko borroka.

Zure gorputzak 8 orduko atsedena behar du.
Zure begiek 24 orduko lasaitasuna.

Zure lasaitasuna da garrantzitsua. Horregatik, **MultiOpticas**en gure produktu eta zerbitzu bakoitzean kalitate eta garrantiarik handiena emateko konpromisoa hartu dugu. Izan ere, nahiko genuke zu gustura egotea Espainiako optika-sarerik handieneko — **MultiOpticas** — profesionalengan konfiantza izan duzualako

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Hernani, 4 - DONOSTIA

LIBURUAK

URDUÑA. HIRIA ETA MEMORIA

Batzuen artean
AIXEDER,
URDUÑAKO
UDALERAKO
KULTUR
ZERBITZUAK
124 orrialde
10 euro

URDUÑAKO ONDARE HISTORIKO-ARTISTIKOA

Urduñako Udalak kaleratu duen liburu honetan, Urduñako hiriaren ondare historiko-artistikoa dago jasorik. “Urduña. Hiria eta memoria. La ciudad y la memoria” erakusketa batean oinarritutako liburua da, zeinean Urduñaren historia, iragana eta oraina islatzen saiatu diren. Marisa Bergónek “Ordunia limes est” idatzi du, hiria kokatu eta nola sortu zen azaltzen duen lana. José Ignacio Salazarek, berriz, “Urduña bi menderen artean 1477-1535”. Jesús Muñizek “Gotiko eta Errenazimendu garaiko artea, Urduña hirian eta inguruko herrixoetan”, eta Fernando R. Bartolomé “Barroko garaiko Urduñako arte plastikoa. Eskultura eta pintura”. Horiez gain, erakusketaren katalogoa, erakusketa beraren xehetasunak eta eskerronak ageri dira liburuan.

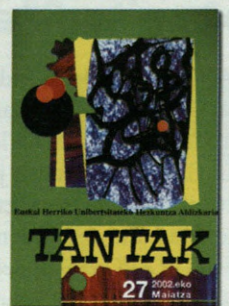
KARMEL
Batzuen artean
EUSKAL HERRIKO
KARMELDARRAK
128 orrialde
11,50 euro urteko
harpidetza

“KARMEL” ALDIZKARIAREN AZKEN ALEA

Euskal Herriko karmeldarrek plazaratzen duten hiruhilabetekari honen azken zenbakian, Jose Antonio Artze eta Aurre-Apraizen olerkiaz gainera, besteak beste, honako gai hauek aurki daitezke: Xabier Katzakortak osatutako “Santa Ageda koplen gerra aurreko txapelketak” idazlana, Juan Mari Arrizabalagaren “Donostiako farolak”, Patxi Juaristiren “Kontsumoaren dis-funtzioak”, Euskal Herriko 358 apaizen deklarazioa: Euskal Herrian euskal eliza, Luis Arostegiren “Eukaristia, Kristoren pazkoaren sakramentua”, Patxi Uribarrenen “XVIII. gogoeta astea oharitzen euskara hutsean”, Luis Baraiazarraren “Naturaren mintzoa” eta Karmengo Amaren bederatziurrenean Aita Martzelek osatu zituen bertsoak.

TANTAK.
EUSKAL
HERRIKO
UNIBERTSITATE-
KO HEZKUNTZA
ALDIZKARIA
Batzuen artean
EHU
147 orrialde
7,81 euro

“TANTAK” ALDIZKARIAN, LAU GAI NAGUSI

Euskal Herriko Unibertsitateko Hezkuntza Aldizkaria dugu “Tantak”, eta bere 27. zenbakian lau gai nagusi agertzen ditu: J. M. Jornet, J.M. Suárez eta Mª J. Peralesen artean egindako “Irizpideari buruzko ebaluazioa: Ikasgelako probak egiteko metodologi osagaiak”, dugu lehena. R. Pérez Justek osatutako “Hezkuntza programen ebaluaketa: Oinarrizko kontzeptuak, ikuspuntu nagusiak eta arazoak”, bigarrena. K. Aranguren, L. M. Elizalde, J. Monzónek, J. I. Perezek, E. Bernarasek eta M. Garaizarek aurkezten duten “Heziketa Bereziko ikasleen prestakuntza eta laneratze prozesua”, hirugarrena. Eta M. Haranbururen eta J. Guerraren “Autokontzeptua: alderdiak, jatorria, funtzioak, desadostasunak, aldaketak eta kontsistentzia”, laugarrena.

DISKOAK

ELEAREN
LAINOA
Olatz Zugasti
ELKAR
12 kanta
16,30 euro

OLATZ ZUGASTIREN HIRUGARRENA

Sakonak izan ohi dira maitasunaren aztarnak, eta hain zuzen ere haiei jarraitu nahi izan die musikaz eta letraz Olatz Zugastik “Elearen lainoa” izenburutzat duen hamabi kantuko bere hirugarren CD honean. Itxaro Bordaren hitzak daukate oinarri kantu horietatik batzuek –“Elearen lainoa” berea da, esate baterako, eta baita “Ilundu begiak”, “Oinez”, “Hatsa gal artino” eta

“Karriketan barna” ere-. Henriette Arierenak dira beste zenbait –“Goi-zeko bortzetan” eta “Kristala porroskan” abestiak, kasu-. Eta Olatz Zugasti berarenak dira besteak. Adibidez, “Zenbat gau”, edota Felix Inurategiri eskaintzen dion “Azkenean Katmandu”. Abesti hau egiteko orduan, Juanjo San Sebastianek, Mirian Garcia zena gogoan zuelarik, idatzitako gutun batean oinarritu da.

Informazio gehiago: www.gureagenda.com**GETXO, urriak 26****Antzerkia**

Getxoko XX. Antzerki Jardunaldien baitan Deabru Beltzak antzerki taldeak "Les Tambours de Feu" lana taularatuko du. Jardunaldi hauetan Euskal Herriko 17 taldek hartuko dute parte eta euskarazko nahiz gaztelarazko obrak eszenaratuko dituzte.

22.00

Algortako San Nikolas plaza

BILBO, urriaren 3tik 2003ko otsailaren 26arte**Zirkoa**

Datorren urteko otsailaren 26an Cirque du Soleil-ek "Saltimbanco" ikuskizun arrakastatsua eskainiko du. Sarreak salgai daude dagoeneko.

(www.cirquedusoleil.com)

GASTEIZ, urriak 5-otsailak 28**Kultur jardunaldiak**

Santa Maria Katedrala Fundazioak, zaharberritze plana dela-eta "Encuentros con la catedral" jardunaldi zikloa antolatuko du. Ziklo honen baitan literatur solasaldiak, zine emanaldiak, pintura lehiaketak eta abar izango dira.

ONDARROA, urriak 25**Kontzertua**

Iruñeko Skalarriak taldeak emanaldia eskainiko du Ondarroako Kafe Antzokian. Bertan, "En la calle" izeneko azken lana aurkeztuko dute eta baita euren estreinako bideoa ere.

22.30

Kafe Antzokia

DONOSTIA, urriak 24 eta 25**Jardunaldiak**

"Hizkuntza-corpusak oraina eta geroa" izenburupean hainbat hizkuntzalari, informatikari eta oro har, corpusen erabiltzaile diren beste asko bilduko da, gaur egun dauden corpusen berri eman eta etorkizuneko corpusak nolakoak izango diren eztabaidatzeko. Informazio gehiago nahiz izanez gero, www.uzei.org/jardunaldia helbidera jo.

MAULE, urriak 26**Dantza**

Beritza konpainiaren eskutik dantza eta kantu sorkuntzaz gozatzeko aukera izango da, "Zamalzain" lana aitzaki hartuta. Zuberoako zamaltzainen erregaren eta Aragoiko dantzari eder baten arteko amodio istorio bat kontatuko dute, Aragoiko eta Zuberoako kulturaz, dantzez, eritimoaz eta soinuez baliatuta.

21.00

Jai Alai

LESAKA, urriak 25 eta 26**Musika**

Fundación Tony Manero "Adicción a la música disco" azken diskoa aurkeztuko du Zambra aretoan. Taldeak dioenez, 70eko hamarkadako disko musikaren eraginez kaltetutako pertsona guztiei laguntza eskaintzen die. Bi orduz funkie bertsoak eta 70-80 hamarkadetako disko musika entzun ahal izango dira.

24.00

Zambra aretoa

ELGOIBAR, urriak 25**Musika**

Mikel Urdangarinek "Heldu artean" lana aurkeztuko du "Euskal Kantagintza" programaren baitan. Urdangarinen bosgarren laneko abesti gehienak berak konposatuak dira eta bada bat, hori ere berea, katalanez abestutakoa.

22.15

Herriko antzokia

TOLOSA, urriak 15-29**Ikastaroa**

Gurasoei zuzendutako ipuinak kontatzen trebatzeko ikastaroa eskainiko du Pello Añorgak. Ikastaroaren prezioa 30 euroakoa da ordu eta erdiko 5 saioen truke. Izena emateko, 943670383 telefono zenbakira deitu.

17.30-19.00

Kultur etxea (Haur liburutegia)

IRUÑEA, urriak 24**Antzerkia**

"Mundopolski: erreboltaren ziaboga" eskainiko du Antzerkiola Imaginarioa taldeak. Poloniako komun batean pailazo troskista batek eta neska iraultzaile batek topo egiten dute. Beste lagun bat ere bilduko zaie.

20.30

Nafarroako Antzerki Eskola

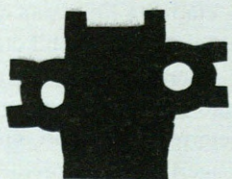

Agendarako deialdiak hogeit egun lehenago bidali 943 37 34 03 faxera

Agenda: KATIXA GARATE

Argitarapen honen edizioako laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora

k u t x a

zuri esker
gracias a tigizarte ekintza
obra social

Argitasun mailaren arabera urteko une jakin bat aukeratzen dute loreek jaiotzeko. Uda ilun honen ondorioz aurreratu egin da urrelilia eta loreak eman ditu dagoeneko.

URRELILIAK GOIZ DATOZ

Aurtengo uda partea iluna izan denik ezin uka; larruazaleko minbizia areagotuz, kiskalita ukendu koipetsuen distira erakutsi zale ibili ohi direnei galdetu bestela... Eguzki falta honek ondorio ugari izan ditu, tomateen eta piperren, antza bero asko behar duten landareen porrota da nabarmenena. Badira, orde, bigarren mailako beste ondorio batzuk, udazken eta neguko loraldietakoa, kasu.

Landare bakoitzak ondo arautua du loretara noiz eman. Honetarako jasotzen duen argi kopurua kontrolatzen du. Ia santu guztien egunean soilik salerosten den urrelilia, adibidez, abuztua aldera eguna moztu eta gaua luzatzen denean,

argi aukera jaisten denean, lore begiak garatzea erabakitzen du, negu-negua iritsi aurretik loreak erabat zabaltzeko. Abuztuan egun argitsu gehiegi badira, egunero itzala jarri behar diotela badakite urrelilia ekoizten dutenek, argia kendu eta loraldia abiarazi dezaten, bestela hildakoen eguna iritsi eta lorerik ez baitute izango. Aurten alderantzizkoa jazo da, uda ilunean argitasunaren urria azkarregi sentitu dute eta urreliliek behar baino bi edo hiru aste lehenago ireki dituzte loreak. Ekoizle argiek argia piztu dute urrelilien negutegietan uda partean ●

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@zerain.com

O S A S U N A

Europar botiken kontsumoa jaisteko politikek porrot egin dute; hori egiaztatu du egin berri den ikerketa batek. Zerrenda horretan Alemania da lehena eta Espainia berriz azkena.

BOTIKA KONTSUMOA ZENBAKITAN

Botikak munduan: Europa eta Ameriketako Estatu Batuak aurrez aurre" izeneko ikerketan jasotzen diren datuen arabera, medikamentuen kontsumoa gelditzeko martxan jarritako politika europarrek ez dute beren helburu nagusia erabat lortu. Esan beharra dago, dena den, herrialde bakoitzeko biztanleen mentalitateak ere baduela eraginik. Horrela, Holandan medikuari egindako bisita guztietatik %60 besterik ez dira amaitzen errezeta batekin, portzentaje hori %90era igotzen den bitartean Mediterraneo inguruko herrialdeetan.

Biztanleko gasturik handiena, botiken kontsumoak eraginda, Alemanian gertatu

zen: 319,55 euro, eta Espainian berriz, kopururik txikiena (168,18 euro biztanleko), Britainia Handia edo Italia bezalako

herrialdeetatik oso urruti. Izan ere, botikak herrialde horietan hemen baino askoz ere garestiagoak baitira, eta horrek, noski, gastua gora eramandu.

Zenbait herrialdeetan, esaterako Finlandian, Italian, Australian, Zeelanda Berrian, eta baita Frantzia ere, bada kostua/eraginkortasuna bikotearen "kontrako" klausula bat, eta horrek iragazki moduko bat ezartzen dio produktu berrien etorrera masiboari, sarritan merkatura agertzen diren produktu berriek aurrekoek baino prezio altuagoak bai, baina abantaila argirik ez baitute apenas izaten betidaniko produktuen aurrean ●

◆ JABIER AGIRRE

Ihesi

Euskal Herria ezagutuz

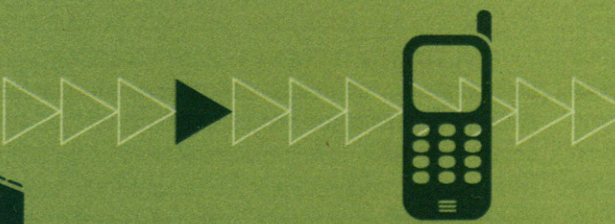
Lea-Artibai, bi ibairen arteko lilura

Bizkaiko iparreko aldean kokatuta, ingurune naturala eta bertako kultura errespetatu dituen txokorik ederrenetakoa da Lea-Artibai eskualdea. Antzina Donejakue bidearen zati bat izandakoa, egun turismo mota berrientzako gonbidapen ere bada. Haatik, turismotik ihesi dabiltenentzat, ibaien inguruan naturarekin hartuemanen lasai asko ibiltzeko aukera ere eskaintzen du eskualdeak.

■ Lekeitiotik ikusita, San Nikolas uhartea.

IOSU ETXANIZ

Hornitu mobila

BBK-ko

kutxazainetan

www.bbkk.es

Itsasoaren eta mendiaren artean kokatutako Lea-Artibai eskualdea hamaika udalerrik osatzen dute: Ispaster, Lekeitio, Ondarroa, Berriatua, Markina-Xemein, Etxebarria, Munitibar-Gerrikaitz, Aulesti, Gizaburuaga, Amoroto eta Mendexa. Kokapen geografikoari esker, zalantzarik gabe Euskal Herrian ingeniarietza hidraulikoko lan gehien biltzen dituen zonaldea da eta uraren erabilera hau agerian uzten dute hain ugariak diren urtegi, burdinola, errota eta dikeek. XIX. mendean zehar burdinola gehienak errota edo zentral elektriko bihurtu izanaren ondorio, ez dago bere instalazio mekanikoak mantendu dituen burdinola bat ere eskualdean, eta errotekin ere antzeko zerbait gertatu dela esan genezake, egun oso gutxi baitira erabiltzari daudenak. Zonaldeko dike eta urtegiei dagokienez, aldiz, bestelakoa da egungo egoera. Izan ere, hauetariko gehienek bere horretan jarraitzen dute eta ezbairik gabe, interes handia pizten dute Lea ibaiaren inguruan kokatutako XVIII. mendeko Pedro Bernardo Villarreal de

Berriz lekeitiarraren diseinuek.

Gerrikaitzeko San Migel auzategian elkartzen dira Lea ibaia sortzen duten erreketako urak. Erdi Aroko hiribildurainoko ibilbidean hainbat baserriz gain, ugariak dira oso aurki ditzakegun urtegi txiki zein errotak. Hala nola, Uribai, Olatxu eta Goikolea urtegiak aipa ditzakegu, guztiak ere harlanduz eginak, ibaien goiko zatietan hain ohikoak diren kontrahormarik gabeko dike bakan eta zuzenekin. Eta urtegi hauen ondo-ondoan Elortza, Olatxu eta Errotagarria errota zaharrrak daude.

Eskualdean barna, baina iparra abiapuntutzat hartuta, Gizaburuaga alderantz abiatu gintezke uraren erabilera elementu eragile gisa hartuta agerian geratzen diren bestelako zenbait txoko eder bisitatzea. Izan ere,

■ Lea ibaian ezezik, Artibai ibaian ere urtegi bat baino gehiago aurkituko dugu. Argazkian Markina-Xemeingo urtegi bat.

ibaiaren biragune baten ertzean kokatuta, eta hainbat zelaiz inguratuta, hamaika eraikin interesgarri ikus dezakegu Gizaburuagako inguruetan. Lehenik eta behin, Laizeko urtegia eta zubia har ditzakegu ibilbidearen oinarri gisa. Laiz-Oleta baserriko errotarentzako urak eusteko

Kokapen geografikoari esker, zalantzarik gabe Euskal Herrian ingeniarietza hidraulikoko lan gehien biltzen dituen zonaldea da eta uraren erabilera hau agerian uzten dute hain ugariak diren urtegi, burdinola, errota eta dikeek.

■ Ondarroako portua.

■ Uriarte, Munibe eta Murga jauregiak

Eskualdeko jauregien arkitekturako panorama barrokoan (XVII-XVIII. mendeak) bi proposamen aurki ditzakegu. Bata luxuzkoa da, apaingarrirako joerekin eta Gipuzkoako harginen diseinu eta moldeak hartu dituen. Bestea, berriz, zentzu horretan urriagoa da, apaingarri urrikoa eta askoz ere oinarritzakoagoa. Jauregi gehienak, lehen zein bigarren motakoak, gehienetan handiak diren bloke trinkoetan definitutako oinarrien gainean daude, eta herrietan zein baserri inguruetan aurki ditzakegu.

URIARTE JAUREGIA. Erdi Aroaren amaierako dorretu baten inguruan egituratuta dago Uriarte hiri jauregia, Lekeitio Eskualdeko bizitegien arkitektura mailarik onena duen adibidea. Dugu berau eta hori dela medio, Monumentu Nazional izendatu zuten. Puntu erdiko arkuak dituen egitura bikoitzarekin eraiki dago eta egundoko eskailera axiala ikusi diezaiokegu. Egunduko aldea aldatuta dauka eraikinak, beirazko leihokar batzuk jarri zituztenez aldatu baitzuten. Eta bitxikeri gisa, bertan Berrizko Pedro Bernardo Villarreal bizi izan zela aipa dezakegu, XVIII. mendeko

Bizkaiko ontzitegi-multzo onenak, eta seguraski baita Kantaurialde osokoak ere, ikusteko aukera Lea-Artibai eskualdean bertan eskaintzen zaio bisitariari. Mendexa eta Ispasterren egurrezko kaskuko ontziak egiten eta konpontzen dituzten artisauen sorta oparoa ikusgarria da oso.

harlanduz eginiko kontrahormadun arku-grabitatezko dikea aurkituko dugu bertan. Denbora apur bat izanez gero, patxadan, dikearen alboan kokatutako Laiz eta Errekako baserrietan dauden arkuzko ataripe tradizionalak ikustera hurbil gaitzke, eta gauza bera bi horien aurrez aurre dagoen eta antzina errota izandako Urgitxi baserriarekin ere. Errepidean aurrera egitea erabakiz gero, bestelako interesdun eraikuntza gehiago aurkituko

ditugu, hala nola, eta urrutiegi joan gabe, Eretza baserriaren antzinako burdinola eta errota urez hornitzen zituen Eguenbekoa urtegia; biak ere, errota zein burdinola, egun hondarra besterik ez dira. Eta azken urteotan eskualdean gorakada nabarmena izan duen turismoaren adibide gisa, atsedena hartzeko parada eskaintzen dio bisitariari bertatik hurbil dagoen Akuiola landa turismoko baserriak.

Bizkaiko ontzitegi-multzo onenak, eta seguraski baita Kantaurialde osokoak ere, ikusteko aukera Lea-Artibai eskualdean bertan eskaintzen zaio bisitariari. Izan ere, eta kostaldera abiatuz gero, Mendexa eta Ispasterren egurrezko kaskuko ontziak egiten eta konpontzen dituzten artisauen sorta oparoa bisitatzea merezi du. Isuntzako zubia-
ren alde bietan kokatuta, tamalez galbidean dagoen, baina erabat ikusgarria den jarduera ezagutu daiteke. Poste soil batzuen gainean jarritako estaldura handiez osatuta,

inolako itxidurarik gabe, ontziak itsasoratzeko arrapalak dituzte bertan. Sarritan gainera, arrapala hauetan ontziak jasotzeko errailak ere ageri dira. Ontzitegion egiturak XIX. mendearen bukaeran eta XX.aren hasieran berriztatu zituzten, Erdi Aroko instalazio zaharren kokagune berean ●

◆ IZARO

AULESTIARTE

■ Gizaburuagako eliza.

■ Aulesti herriko ikuspegi menditsua.

■ Amorotoko Elizalde auzoa.

■ Isuntzako hondartza eta Andra Mari eliza.

euskal urtegi hidraulikoen iraultza egin zuen aristokrata erudittoa, hain zuzen ere. Lekeitiora gerturatuz gero, ibilbideko egitarauaren barnean sartzeko moduko bisita interesgarria izan liteke.

MUNIBE JAUREGIA. Bestelako egitura eta diseinu bateko landa jauregi eder bat Etxebarrian kokatua dago, Munibe jauregia, alegia. Estilo eklektikoa duen eraikin handi hau XX. mendean eraiki zuen Jose Maria Basterra arkitektoak, errementeria-eredu zorrotz bat jarraituz. Jauregia, zuhaitzez jositako orube eder batekin, eskualdean dagoen arkitektura eklektizistaren adibiderik onena da: bizimodu fin baten alde egindako azken apostu historikoa.

MURGA JAUREGIA. Markina-Xemeingo planta irregularra duen etxezar baten aurrean geundeko oraingoan. Jatorriko nukleoa XVI. mende erdialdekoa badu ere, XVIII. mende amaieran hau handitu eta etxebizitza bat gehitu zitzaion, alboan atxikitutako beste puska handi batekin. Eraikinaren fatxada harlanduzko fatxada erabat lisoa da eta etxebizitza altu eta berri hau oraindik ere edertasunaren adierazle da, tenplean egindako erroko margoen dekorazio hondarrak geratzen baitira bertan. Etxearen jabetzaren barruan dago era berean, etxea goiko bidearekin lotzen duen ehun urteko zuhaitzekin itxitako orube ederra ere, zalantzarik gabe edertasuna areagotzen dion elementu ere badelarik ●

■ Eskualdeko basiliza gordeak

Maiz gertatzen den bezala, Lea-Artibai eskualdean sakabanatuta dauden basiliza txikien jatorria mendeetan galdu egin da. Aitzitik, hainbat idazki historikoetan jaso izan denaren arabera, jakin badakigu X. mendean jada erlijio-zentro txiki eta primitibo batzuk izan zirela mendien magaletan kokatutako baserri-auzategien erreferentzi gune. Zenbait kasutan gainera, kristau aurreko jatorrikoak ere badira. Egia esan, ezer gutxi gertatzen da egun lehen milurte bukarako basiliza haietatik, oro har hainbat elementu soil besterik ez. Kokaguneari dagokionean, ordea, ez da inolako aldaketarik izan.

MALATSEKO SAN MARTIN BASELIZA

Aulestiko Malats auzategian kokatuta, San Martin basiliza dago, eskualdeko landa etxe zaharrene-takoak dauden inguruan, besteak beste, Beti, Beti Goikoa eta Artiz, Erdi Aroaren bukaera eraikiak eta oraindik ere ate leihoetan arku ojibalak mantentzen dituztenak. Esan bezala, baserrien gune txikitik oso hurbil eraikitako basiliza dugu San Martin, artez inguratutako basiliza gotiko xumea. Teilatua bi isurkikoa du eta honen gainean, harrizko ezpateri txikia ikus dezakegu. Ateari dagokionean, arku zorrotzekoa du, eta gezileiho itsua. Aspaldian, basilizara erreguka joan ohi zen jendea Jasokundearen aurreko astelehenean, eta bertan ura eta gatza bedeinkatzen zituzten.

ILLOROKO SANTA MARINA BASELIZA

Markina-Xemeingo Illoro auzategian dago Santa Marina basiliza

Bai kanpaien dorreak, eta baita bobedatxo eta egurrezko koroak ere, aparteko bitxitasuna eta ikusgarritasuna eskaintzen dute

■ Etxebarriko parrokia, XVI. mendean eraikia.

xumea. XVI. mendeko eraiki-nak planta karratua eta puntu erdiko arkua duen sarbidea ditu, eta barrualdean elementu mudejarrak dituen korua ageri da, eta baita gurutzeriazko bobedaren egituraren antza duen egurrezko bobeda ere. Kanpotik so eginez gero, 1638. urtean Domingo Gandiaga arotzak ezarritako egurrezko kanpai-euskarria ikus daiteke burukoari erantsita. Bai kanpaien dorreak, eta baita bobedatxo eta egurrezko koroak ere, aparteko bitxitasuna eta ikusgarritasuna eskaintzen dute. Egun, ondoko baserrikoak arduratzen dira basilizaz, eta beti egoten da zabalik. Eta baserri horretan, egundoko ardi-gatza egin eta saltzen dutela ere aipa genezake.

■ Markina-Xemeingo Arretxinagako San Migel basilizako harritzarrak.

GERRIKAKO SANTA LUZIA ETA BARRENOKO SAN SALBADOR BASELIZAK

Munitibar eta Gerrikaitzen kokatutako hauek eskualdeko basilizarik zaharrenetakoak omen dira. Kondairaren arabera, 968. urtean ba omen zen Santa Luzian lurperaketak zituen tenplu bat, eta gertakari hori nolabait ziurtatuta geratzen da inguruan agertu izan diren aztarnekin, hilobi monolitiko bat eta XI. mendeko hilobi-estaldiarekin, hain zuzen ere.

Eraikinaren hormetan mozarabe estiloko hiru argiko leiho polit bat ageri da. Orokorrean, bista ederreko inguru-neak basilizaren xumetasuna nabarmentzen duela esan genezake ●

Kondairaren arabera, 968. urtean ba omen zen Santa Luzian lurperaketak zituen tenplu bat, eta gertakari hori ziurtatu geratzen da inguruan agertu izan diren aztarnekin

IOSU ETXANIZ

Denbora-pasak

Kike Amonarrizen
Umorea

MUNDUAREN AZKENA

Zein izenburu erabiliko lituzkete honako egunkari eta aldizkariak munduaren akabera gertatuko balitz? (gehienak itzuli egin ditugu)

“El Correo”: Abertzaleak pozik Espainiaren batasuna kolokan dagoelako.

“Gara”: Euskal Herria legeztatik kanpo.

“El Diario Vasco”: Batasunak ez du kondenatu.

“Euskalunon Egunkaria”: Euskal Herriaren geroa kinka larrian.

“Le Journal du Pays Basque”: Hautetsiak banaturik: Departamendua desagertu da ala ez?

“Deia”: Eusko Jaurlaritzak ez du gustuko, baina onartu behar izan du egoera.

“Diario de Noticias”: Itoiz ez da egingo.

“Diario de Navarra”: Nafarroa Jainkoarekin.

“Diario de Alava”: Gasteiz desagertu egin da.

“Gaztetxulo”: Infernuko 10 lekuri martxosoenak.

“Elhuyar”: Leherketaren eragina ozono geruzan.

“Ostiela”: Gora gu ta gutarrak!

アズピアク Batman

2AZPIAK
BATMAN

“Putz”: Beste munduko orgiak.

“Jakin”: Munduaren amaiera: teoriak eta usteak.

“El País”: PPren gobernua amaitu da.

“El Mundo”: Arzalluz eta Ibarretxe isilik.

“El ABC”: Espainia hobeto erori zen.

“La Razón”: Non zegoen Setien?

“Sud Ouest”: Miarriritzen inoizko uhi-

TXORITU

Lapurtu, ebatsi, ostu, arrobatu, ohoindu

AMSTERDAMERA BIZIKLETAZ BAZDAZTE,
ADI IBILI, TXORITU EGITEN DIZKINATE

Mangar / Piquer /
To knock something off, to pinch

nik onenak surferako.

“Enbata”: Euskaldunen iritzia ez da aintzat hartu.

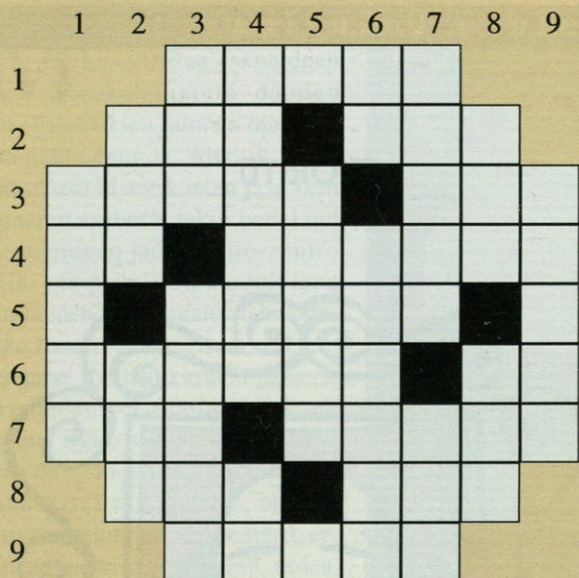
“Ekhaitza”: Aurtengo pastoralak badu gaia!

“Irutxulo”: Lau txulo!

“Pornolore”: Hazi isurketa mundiala

“Kale Gorria”: Jainkoak, PP eta EAJren “iturginei” eman zien leherketaren esleipena.

Hitz gurutzatuak

EZKER ESKUIN

- 1.- Elizkizunak. 2.- Bizkaieraz, sobera. Talde terrorista.
3.- Pluralean, janzki mota. Portu. 4.- Bokal errepikatua.
Preso. 5.- Kontsonantea. Zuhaitz mota. Röntgen.
6.- Sustraiak. Erbioaren sinbolo kimikoa.
7.- Ardi, hitz elkarketan. Min. 8.- Zango atal. Banoa.
9.- Kolore askotako.

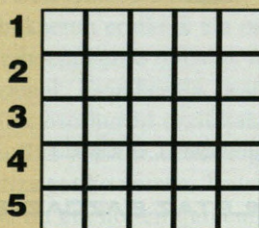
GOITIK BEHERA

- 1.- Janari ongailua. 2.- Gauerokoa. Garai, aldi.
3.- Irlandako irla. Apur, pixka. 4.- Ondorio. Sodioaren sinbolo kimikoa. 5.- Kontsonantea. Pluralean, luzera neurria.
Kontsonantea. 6.- Zilarren sinbolo kimikoa. Hegazti mota.
7.- Militarren kolorea. Lortu aditzaren infinitiboa. 8.- Sindikatu abertzalea. Juntagailua. 9.- Olaberriako auzoa.

Ekar bosteko hori!

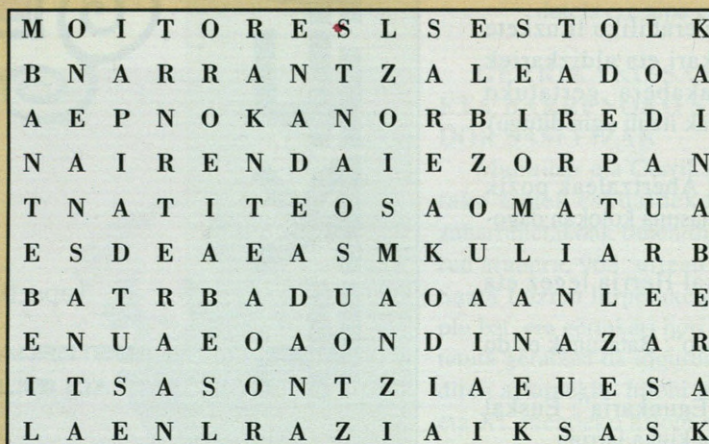
Ezker eskuin eta goitik behera,
zenbaki bakoitzean hitz bera
aterako zaizu

1 2 3 4 5

1. Gaixotasun. 2. Ibarra.
3. Nafarroako basoa. 4. Hitz motel.
5. Ez erraza.

Letra Zopa

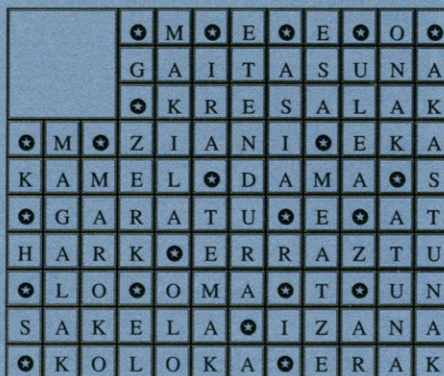
Aurki itzazu
arrantzari
loturiko 8
hitz.
Hitzak
ezker
eskuin,
goitik
behera
edo
diagonalean
azalduko
zaizkizu

Aurreko asteko soluzioak

X L A K H A O M U O N I D M E T
A B E X E D K J A D E S E O N P
Z A O K A R T A K T A J K D G U
I J A N E G N G O S N D X O L Z
R X O G L E R H I J E M O R O Z
E I N E K F D X S N H A R A R L
K H I T O A T R E K A M A D K E
O A M A U R E S S O X N J O G A
S H O K A S N E R R U L E T A D
O L D P H P O X K U J R G O H E

8ko txikian

1. Iraultza. 2. Udalekua. 3. Biribila. 4. Erakutsi.
5. Atezaina. 6. Oniritzi. 7. Eztarria. 8. Oraindik.
9. Kikildua. 10. Lirainak. 11. Madariak. 12. Eztandak.

Hitz gurutzatuak

Ezker eskuin: 1. Sutsu. 2. Iaz. Ero. 3. Aditu. Kin. 4. LI. Armina. 5. D. Airea. Z. 6. Ibilua. Ok. 7. Zor. Atala. 8. Zer. Zio. 9. Zurea.

Goitik behera: 1. Aldiz. 2. Idi. Boz. 3. Sai. Airez. 4. Uztail. Ru. 5. T. Urria. R. 6. Se. Meatze. 7. Urkia. Aia. 8. Oin. Olo. 9. Nazka.

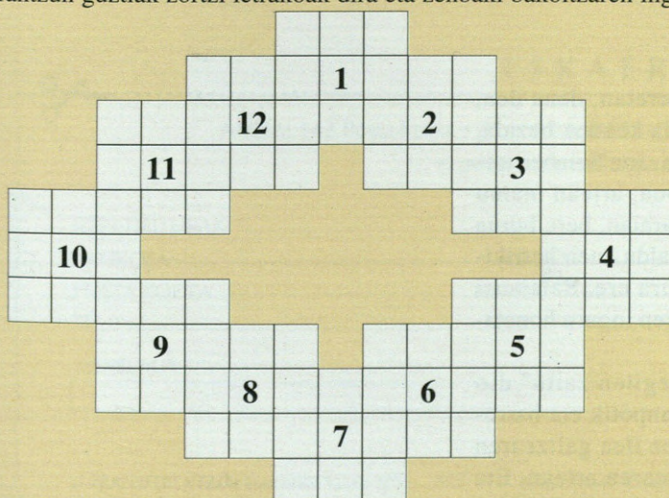
Hitz Gezidunak

		Gizon izena	▼	Hegazti mota	▼	Alokairua	▼	Niri	▼	Akatsa dutenak	
		Argazkiko garraioa		Su		Nekeza, ez erraza		Gizon izena			
		▶		▼		▼		▼			▼
		Jaan eta edan gabe	▶								
		Baldintzetan									
Ez estuak	▼	Berriz	▶	▼					Bokala	▶	
Zakar		Semearen semea							Arrainen arrautza		
▶		▼			Edo	▶		Artsenikoa	▶	▼	
					Jaun ingeles			Adi ezak!			
Bat eta bat	▶			Alde!	▶			Argi, hitz elkarketan	▶	▼	
Arrantza-gunca				Ahuntzaren ar				500			
▶			▼		Kasik	▶		Sos	▶	▼	
					Bihi			Indioa			
Soka	▶			▼				Mendebaldean, zen	▶		
Tripa								Musika nota			
▶					Babarruna	▶		▼			
					50						
Itsasontziaren albo	▶				▼		Betekadak	▶			

Irudia: garraio mota

8ko Txikian

Erantzun guztiak zortzi letrakoak dira eta zenbaki bakoitzaren inguruan kokatu behar dira. Hitzak ordu orratzen arabera bideratu behar dira, beti ere zenbakiaren gaineko lauki txikitik abiatuta.

- 1.- Zango atala
- 2.- Ortotsak
- 3.- 72 ordu barru
- 4.- Berbaldi, solasaldi
- 5.- Gaitz mota
- 6.- Hiriaren barnealde
- 7.- Onura du
- 8.- Pl., 60 segunduko tartear
- 9.- Herri kirola
- 10.- Erraz itsasten dena
- 11.- Sagarrondoen multzoa
- 12.- Janari

ALBERTO ELOSEGI

ELIXABETE GARMENDIA

MINBIZIAREN EGIAK

Batek daki Egia, maiuskulaz idazten den hori, non eta zertan ote dagoen. Erlijioa ulertzeko modu extu, ziki-ratzaileak utzi gintuen transzendentziarako umezurtz. Etengabe beharrian berriak sortzen dituen bizimoduak zurrupatzen digu denbora ezezik burmuina, izatearen perspektiba edukitzearen bitsetan galtzeraino. Sikologia telebista saio milioi dunak manejatzeke tresna bihurtu den honetan, Ameriketatik datorren azken moda filosofo aholkularia, edo aholkulari filosofoa, alboan edukitzea omen da. Horregatik, norbaitek bere egia, argiro, gordin, tranparik gabe plazaratzen duenean, astintzen gaitu besteok eta jartzen nor bere egiari so, hizki larriz idazten denaren arrastoan.

Joxe Aranzabalek "medikuak esan dit minbizia dudala" zabaldu du internetez, eta aitorten horrekin eragin du harri koskorak uretan bezalako onda konzentriko geroz eta zabalagoa, eta sareko pantaila isilek biderkatu dute oihartzuna harrizko hormatzarrak bailiran. Izkutuan gorde zezakeen Aranzabalek medikuaren diagnostikoa, baina minbiziaren tabuari adarretatik heldu eta dagoeneko irabazi dio lehen bataila. Ba omen zuen kezka, exhibizionistatzat hartu ote zezakeen jendeak bere erabakia. Sustatu.com-eko tertuliakideen lehen erantzun uholdeak kendu dio beldurra eta kronikarekin segitzeko indarra eman.

TABUAK hauste horretan, dena den, bere ausardiari garrantzia kenduz bezala, beste kasu bat dut gogoan, Jon Salaberriarena; HIESa, hura bai tabua, artean mamu izendaezintzat genuen garaian, bere burua kutsatutzat aitortu eta azaldu zuen herriki-dearena, arrasatearra hura ere. Salaberri izan zen, egia da, HIESaren inguru honetako lehen aurpegia.

"Minbiziak biluztu egiten zaitu" dio Aranzabalek, "biluztu kanpotik eta barrutik", paralelismoa eginez ilea galtzearen eta aurreiritziak erantztearen artean. Eta kimioak gaitza ezabatzen dion bezala,

"barne garbiketa" bat sentitzen du bere baitan. Zaborrak eta lastoak alde batera utzi eta sakonera, sustraira, benetan axola duen hartara zuzen zuzenean zaramatzen barne garbiketa.

"Ikusiko dok -esaten dio sustatu.com-etik antzeko esperientziatik pasatako batek- zelan aldatzen diren gauzen eta parajeen koloreak ederraren aldera (hasi haiz, ez dok?), zaratak musikaren menara, gogoetak zelan agertzen diren sekula baino argiago, sekula baino gozoago". Eta bai, aitortzen du Joxek ospitaletik irten eta etxera zihoala, "egun eguzkitsua, zoragarria, Udalatx eta Anboto ikusi aurrez aurre eta..." ahotsaren dardarak adierazten du, esaldia ez bukatu arren, zeinen eder agertu zitzaizkion bere eguneroko paisajearen nagusitzen diren bi mendiak.

JOXE ARANZABAL sustatu.com-en bidez kronikak bidaltzen segitzekotan dago, ondo frogatu eta gero hain hotza dirudien interneti jendeak jartzen diola arima, eta "zirrara zabaldu eta jasotzeko" balio duela. Puntakoa beti herri hedabideen garapenean, bizitza osoa komunikazioaren munduan, Aranzabal kazetaritzaren muinera iritsi da oraingoan, madarikatzeko motiboak horrenbestetan ematen dituen ofizioari duintasun oinarritzaile eta benetakoa itzuliz ●

"Joxe Aranzabal sustatu.com-en bidez kronikak bidaltzen segitzekotan dago, ondo frogatu eta gero hain hotza dirudien interneti jendeak jartzen diola arima, eta 'zirrara zabaldu eta jasotzeko' balio duela. Puntakoa beti herri hedabideen garapenean, bizitza osoa komunikazioaren munduan, Aranzabal kazetaritzaren muinera iritsi da oraingoan (...)"

MANTXUT

MANTXUT MANTXUT?

Gure Azokan
7,5€

9€

eta orain ZAZPIAK BATMAN ETA MOKOROA POWERSen eskutik

Jende igel, zeregintxu, kalbinista eta kanpoederrentzat aproposa

Feriazank!!!

ESKAERA ORRIA

ARGIA: 142 Posta Kutxa • 20.160 LASARTE-ORIA • Tel.: 943371545 • Faxa: 943361048
e-posta: denda@argia.com • www.argia.com

IZEN-DEITURAK: _____

HELPIDEA: _____

POSTA KODEA: _____ HERRIA: _____ HERRIALDEA: _____

TEL.: _____ E-POSTA: _____

IZENBURUA	PREZIOA	ALEAK	GUZTIRA

☐ **TRANSFERENTZIA:** Euskadiko Kutxa 3035 - 0036 - 14 - 0360048647 Ondorengo datuekin batera ingresoaren agiriaren kopia bidali behar da

☐ **KONTUA:** TITULARRAREN IZEN-DEITURAK _____ N.A./N.I.F. _____[illegible]

eitb

euskal irrati telebista